

Sametingets plenum

Møtebok 01/19

Ávjuvárgaídnú 50, N-9730 Kárašjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 05.03.2019 - 08.03.2019

Sted: Karasjok

Tilstede	Parti	
Arild Pettersen Inga	AP/BB	
John Kappfjell	AP/BB	
Jørn Are Gaski	AP/BB	Permisjon 05. - 06.03.2019 Vararepresentant Astrid Kalvemo møtte
Per Mathis Oskal	AP/BB	
Ronny Wilhelmsen	AP/BB	
Tom Christer Sottinen	AP/BB	
Tom Christer Sottinen	AP/BB	
Anders Somby jr.	FL	
Arthur Tørfoss	Frp	
Isak Mathis O. Hætta	GDS	
Lars Filip Paulsen	H	
Kjellrun Wilhelmsen	NORD	
Toril Bakken Kåven	NORD	Permisjon 06. - 08.03.2019 Vararepresentant Siw Line Thomassen møtte for Kåven
Aili Guttorm	NSR	
Ann Karin Kvernmo	NSR	
Anne Henriette Reinås Nilut	NSR	
Gunn Anita Jacobsen	NSR	
Karen Anette Anti	NSR	
Klemet Erland Hætta	NSR	Permisjon 05.03.2019 Ingen vara kunne møte
Mathis Nilsen Eira	NSR	
Niko Valkeapää	NSR	
Nils Mikkelsen Utsi	NSR	
Nora Marie Bransfjell	NSR	
Piera Heaika Muotka	NSR	
Runar Myrnes Balto	NSR	
Sandra Andersen Eira	NSR	
Tor Gunnar Nystad	NSR	
Jovna Vars Smuk	NSR/SáB	
Márjá-Liissá Partapuoli	NSR/SáB	
Kåre Ivar Olli	PPU	
Ann-Elise Finbog	SFP	
Elisabeth Erke	SP	
Hans Ole Nilsen Eira	SP	
Ellinor Marita Jåma	ÅaSG	Permisjon 03.3.2019 fra kl. 15.00 - 08.03.2019 Ingen vara møter
Vara	Parti	
Klemet Klemetsen	Árja	
Kjetil Romsdal	NORD	
Viktor Bomstad	NSR	
Kurt Wikan	SP	Møtte for Nancy Porsanger Anti 08.03.2019
Nancy Porsanger Anti	SP	Permisjon 08.03.2019 Vararepresentant Kurt Wikan møtte for Anti
Permisjoner	Parti	Vara:
Bjørn Inge Mo	AP/BB	Per Mathis Oskal
Synnøve Søndergaard	AP/BB	Permisjon hele uken. Ingen varra kunne møte
Inger Eline Eriksen Fjellgren	Árja	Klemet Klemetsen
Sandra Márjá West	NSR	Viktor Bomstad
Thomas Áhrén	NSR	Permisjon hele

Tor H. Mikkola
Cecilie Hansen

PPU
SP

Kjetil Romsdal
Nancy Porsanger Anti

uken. Inga vara
kunne møte

Saksliste

001/19	Konstituering
002/19	Sametingsrådets beretning om virksomheten
003/19	Kunngjøring av nye saker
004/19	Spørsmål til Sametingsrådet
005/19	Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse om vold i samiske samfunn
006/19	Sametingets forventninger til FN og statene i forbindelse med det internasjonale året for urfolksspråk
007/19	Sametingets innspill til jordbruksforhandlingene 2019
008/19	Klimaendringer og rettferdig utvikling
009/19	Etiske retningslinjer for Sametingets politikere - revidering
010/19	Sametingets årsmelding 2018
011/19	Endringer av finnmarksloven som følge av sammenslåing av Finnmark og Troms fylker
012/19	Valg av medlemmer til komiteene i Sametinget
013/19	Søknad om permisjon - Inger Eline Eriksen Fjellgren
014/19	Møteplan for Sametingets komite- og plenumsmøter 2020

Ášši/Sak 001/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Konstituering

	Arkivsaknr. 19/813
--	------------------------------

Plenumsledelsens innstilling
Innkalling av 08.02.19 med forslag til sakliste, program og taletid godkjennes

Sametingets plenum - 001/19

Saken påbegynt 05.03.2019 kl 09.10

Votering

Av 39 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig godkjent

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Tom Sottinen	

SP - vedtak:

Innkalling av 08.02.19 med forslag til sakliste, program og taletid godkjennes

Saken ble avsluttet 05.03.2019 kl 09.15

Ášši/Sak 002/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Sametingsrádets beretning om virksomheten

	Arkivsaknr. 19/136
--	-----------------------

Miiddus/Vedlegg

Saksfremstilling

1 Innledning

Denne beretningen omhandler perioden fra 09.11.18 til 08.02.19 og er knyttet opp til Sametingets budsjett for 2018/2019.

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt to fysiske rådsmøter i tillegg til ukentlige telefonmøter, og har behandlet 172 saker.

Som det framgår av oversikten på www.sametinget.no/Arrangementer har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

2 Språk

Samfunns mål:

Samisk og norsk er likeverdige språk.

Bruk av samisk språk

Mål for innsatsområdet:

Innbyggerne i forvaltningsområdet for samisk språk kan aktivt bruke samisk i kommunikasjon med offentlige instanser.

Tospråklighetstilskudd til kommuner - direkte tilskudd

Sametinget har sendt tilskuddsbrev om tospråklighetsmidlene for 2019 til kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Målet med tospråklighetsmidlene er at innbyggerne i forvaltningsområdet for samisk språk kan bruke samisk i sin kontakt med offentlige myndigheter og at befolkningen har anledning til å lære og fremme samisk språk. Kriteriene for måloppnåelse i tjenstedelen er blant annet at kommunen har samiskspråklige ansatte, at dokumenter og skjema er på samisk, at hjemmesiden er på samisk, at offentlige bygg er skiltet på samisk, at samisk språk brukes i helse- og sosialsektoren, og at en større del

av befolkningen har samiskopplæring i grunnskolen.

Sametingsrådet har innvilget en utviklingsdel på bakgrunn av kommunenes og fylkeskommunenes 3-årige handlingsplan for 2019-2021. Kriteriene for måloppnåelse i utviklingsdelen er at kommunen arrangerer samiskspråklige utviklingsaktiviteter for barn og unge, og at kommunen arrangerer samiskspråklige aktiviteter for kommunens befolkning. Kriteriene for måloppnåelse i fylkeskommunene er at fylkeskommunen finansierer aktiviteter som fremmer og styrker samisk språk på fylkeskommunens ansvarsområder.

Politiske møter med kommunene i forvaltningsområdet

Sametingspresidenten holder hvert år møter med kommunene i forvaltningsområdet. I begynnelsen av februar 2019 har sametingspresidenten holdt politiske møter med Tysfjord kommune, med arbeidsgruppa for sammenslåing av nye Hamarøy kommune, og med Kautokeino kommune. Sametingsrådet har også deltatt på noen av møtene. Sakene på møtene har blant annet vært samarbeidsavtalen om tospråklighet – oppfølging og informasjon, informasjon om urfolksspråkåret, samtale om Språkløftet og oppfølgingen av den.

Sametingspresidenten har i januar 2019 hatt møte med Målselv kommune. På møtet ble det informert om etableringen av et samisk språksenter i Målselv, og det var også informasjon om forvaltningsområdet for samisk språk. Situasjonen med skoleskiss til Sameskolen ble drøftet på dette møtet. På møtet deltok også Sameskolen i Troms.

Utvikling av samiske språk

Mål for innsatsområdet:

Befolkningen har mulighet til å lære seg samisk og fremme språket.

Samiske språksentre - direkte tilskudd

Sametinget har sendt tilskuddsbrevene med støtten for 2019 til språksentrene.

Sametinget har fordelt aktivitetsstøtten til språksentrene på bakgrunn av handlingsplanen for 2019-2021 til de ulike språksentrene. Støtten til de samiske språksentrene er prioritert til arrangering av språkkurs og språkarenaer på ulike nivå lokalt. Den samiske befolkningen skal kunne delta på aktiviteter og via dette både lære og besluttsomt kunne bruke samisk språk på alle områder i samfunnet. Språksentrene skal også kunne samle inn og kunngjøre stedsnavn i de områdene som Sametinget prioriterer.

Språkprosjekter - søkerbasert tilskudd

Språkprosjektene er kunngjort åpnet for søk, og det er allerede begynt å komme inn søknader for i år. Søknadene blir behandlet fortløpende. Sametinget ønsker at det kommer inn søknader spesielt fra sør-, lule- og markasamiske områder til språkprosjekter. Det er åpnet for at språksentrene i disse områdene kan søke om støtte til følgende prioriteringer: «Tiltak for språkrøkt og gode språkarenaer» og «Fremme modeller for at språkressursene i området til sammen kan påvirke språkopplæringen».

Det er også åpnet opp for at alle språksentrene kan søke om støtte fra prioriteringen:

«Språktiltak som setter fokus på det internasjonale året 2019 for urfolksspråk» da vi i 2019 markerer det internasjonale året for urfolksspråk.

Språkmotivering for ungdom - søkerbasert tilskudd

Stipend til elever på videregående skole

Elever på videregående skoler har nå mulighet til å søke om språkmotiveringsstipend, og Sametinget har allerede fått inn cirka 250 søknader. Søknadsperioden er fra midten av januar til 31. mars. Elever på ulike språknivå og med ulike språk har søkt. For de som leser samisk som førstespråk er stipendet økt til kr 9000. Elevantallene viser at det er rom for en liten økning innenfor den uendrede budsjetttrammen. Størrelsen på de andre stipendene er på samme nivå som tidligere.

Stipend til lulesamisk- og sørsamiskspråklige studenter

I forbindelse med at det ble overført midler til styrking av lulesamisk språk, sørsamisk språk og markasamisk område, har Sametinget opprettet en ny stipendordning. Stipendet skal bidra til at flere i de nevnte områdene tar høyere utdanning innenfor samisk språk. Stipendordningen er utlyst.

Rettskrivningsbok for lulesamisk – prosjekt

Julevsáme tjállemnjuolgadusá - rettskrivingsveiledning på lulesamisk

Det administrative arbeidet ble påbegynt i 2018. For at prosjektet skal lykkes er det viktig at det

Lulesamiske språksamfunnet på svensk side inkluderes i dette arbeidet. Derfor har Sametingene i Norge og i Sverige utarbeidet en felles prosjektplan. Til ekspertgruppen er det oppnevnt 8 personer; 4 medlemmer fra svensk side og 4 medlemmer fra norsk side. Gruppemedlemmene har i november 2018 startet arbeidet med å oversette/tilpasse nordsamisk rettskrivingshefte «Riektačállinrávvagat» til lulesamisk. Det er planlagt første møte i arbeidsgruppa i mars 2019.
Sámi Giellagáldu – prosjekt

Sámi Giellagáldu er det øverste normeringsorganet i faglige spørsmål om samisk språk. Sámi Giellagáldu sine oppgaver er normering av ny terminologi og rettskriving og språkrøkt. Den nordsamiske seksjonen i Sámi Giellagáldu har møttes en gang i rapporteringsperioden og normert 35 nye termer på nordsamisk. I tillegg har språkseksjonen normert at handlernomen nå kan skrives på to måter: enten slik at diftongen forenkles som for eksempel i *oahpaheddjiid*, eller slik at diftongen beholdes som for eksempel i *oahpaheaddjiid*.

Den lulesamiske språkseksjonen har møttes en gang i rapporteringsperioden og normert 66 nye termer på lulesamisk. Den sørsamiske språkseksjonen har ikke møttes i rapporteringsperioden.

For øvrig har Sámi Giellagáldu gitt råd til språkbrukere i språkspørsmål. Giellagáldu tilbyr gratis skriveråd til språkbrukere i språklige spørsmål. Sámi Giellagáldu deltok også på Sametingets språkkonferanse i februar. Sámi Giellagáldu synliggjorde sin virksomhet med egne informasjonshjørner både på Sametingets språkkonferanse i Tromsø, på Samisk nasjonaldagsarrangementet i Enare og på markedet i Jokkmokk. Forutsetningen for å kunne bruke samisk i det muntlige daglige språket, i det skriftlige språket, i mediene, i sosiale medier og på alle andre arenaer for språkbruk, er nye termer. Sámi Giellagáldu har i denne perioden registrert cirka 1000 nye termer i den digitale term- og ordbanken <http://satni.org>. Alle nye termer blir kunngjort også på Sámi Giellagáldu sine nettsider <http://giella.org>.

Sametingsrådet har som mål at arbeidet med normeringen av de samiske språkene skal skje over landegrensene. En helhetlig språkpolitikk krever samarbeid over landegrensene fordi språkgrensene for de samiske språkene ikke følger landegrensene. Sametingsrådet anser det nordiske språksamarbeidet som viktig for bevaringen av et felles grunnlag for at de samiske språkene skal kunne brukes og bli forstått uavhengig av landegrensene. Sametinget har også prioritert fast finansiering til Sámi Giellagáldu sine utgifter på norsk side, men på finsk og svensk side er det ingen fast finansiering på plass. Dagens organisasjonsmodell fører til problemer. Sametinget har tatt opp utfordringene på møtet mellom sameministrene og sametingspresidentene, og bedt det nordiske embetsmannsorganet med ansvar for samiske saker Nordiskt ämbetsmannaorgan för samiska frågor/NÄS om hjelp til å løse problemene. NÄS har opprettet en egen arbeidsgruppe som har frist til mai 2019 om å foreslå en løsning på utfordringene knyttet til organisasjonsmodellen til Sámi Giellagáldu. Det er norske myndigheter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet) som leder dette arbeidet. Arbeidsgruppa har møttes første gang i slutten av januar.

Sámi Giellagáldu er nå et nordisk samisk språksamarbeidsorgan underlagt Samisk parlamentarisk råd SPR, med virksomhet i Norge, Sverige og Finland. Mandatperioden til språkseksjonene i Sámi Giellagáldu gikk ut i desember 2018. I januar 2019 oppnevnte SPR nye representanter til språkseksjonene. Språkseksjonene har sitt mandat til slutten av 2019. De nye språkseksjonene har ennå ikke møttes. Det grenseoverskridende språksamarbeidet har fra juni 2018 fortsatt som et samarbeid mellom sametingene i en begrenset form, med en mindre arbeidsstokk og mindre økonomiske ressurser. Sametingene har sammen ansvaret for finansieringen av Sámi Giellagáldu til slutten av 2019. Det er Sametinget i Finland som leder arbeidet.

Samiske stedsnavn

Sametinget har gitt råd i spørsmål om stedsnavn blant annet i Porsanger, Andøya og Kåfjord. Sametinget har også gitt et endelig råd om hva *Nye Namsos kommune* skal hete på samisk. Sametinget har deltatt på et forhandlingsmøte med Statens kartverk og Norsk språkråd. Sametinget har også kommet med høringsuttalelser til forslag til ny lov om stedsnavn.

Sametinget har i perioden også holdt et innlegg for Harstad kommune om stadnamnlova, prosesser i henhold til navnesaker og om situasjonen til samiske stedsnavn.

Oppfølging av "Hjertespråket"

Mål for innsatsområdet

Sikre og utvikle de samiske språkenes fremtid

1.

Konsultasjoner om Hjertespråket

Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har startet konsultasjoner om forslagene i Hjertespråket. Etter planen skal konsultasjonene være ferdige til sommeren, og føre fram til en stortingsproposisjon som en oppfølging av NOU 2016:18.

Konsultasjonsresultatene og utkastet til St.prp. vil bli forelagt Sametingets plenum til behandling.

2.

Språkløftet

Sametinget har vedtatt Giellalokten, som er et strategidokument for samiske språk, i desember 2018. Giellalokten er Sametingets egen oppfølging av Hjertespråket. Ett av innsatsområdene i denne strategien er synliggjøring av samiske språk. Ett av tiltakene under dette innsatsområdet var å arrangere samisk språkkonferanse. Målet med språkkonferansen var å markere starten for Sametingets arbeid for styrking og utvikling av de samiske språkene – Giellalokten. Samtidig markerte konferansen oppstart av Sametingets arrangement i forbindelse med FNs internasjonale urfolksspråkår.

Sametingets språkkonferanse i Tromsø

Sametingets språkkonferanse ble arrangert på Clarion Hotel The Edge i Tromsø 4. og 5. februar. Det var 304 personer som hadde meldt seg på til konferansen. Konferansen ble også streamet, og første dagen var det på det meste 504 personer som fulgte konferansen, som er ny seerrekord når det gjelder Sametingets streaming-tilbud. Konferansen ble tolket til norsk, engelsk og nord-, lule- og sørsamisk. Konferansen skulle synliggjøre de ulike samiske språkene, og ta for seg ulike temaer innenfor språkpolitikk. Det var mange språkarbeidere og språkinteresserte fra hele Sápmi som deltok på konferansen, også fra Sverige og Finland. Hele sametingsrådet deltok også på konferansen.

Internasjonalt år for urfolksspråk

Det internasjonale året for urfolksspråk ble åpnet 28. januar med offisielle arrangementer i UNESCO i Paris og i FN i New York 1. februar. President Aili Keskitalo deltok med innlegg ved begge anledningene, både som en av lederne i styringsgruppa og som representant for det arktiske området. I sine innlegg understreket presidenten blant annet at teknologi er viktig for å fremme urfolksspråk, og at teknologisk avstand er en trussel for urfolksspråk. Språkteknologi og språksamarbeid over landegrensene er de viktigste innsatsområdene i språkåret til det arktiske området. Ved begge arrangementene var det mange deltakere fra hele verden, og FN-systemet lovet å ta opp bevaringen av urfolksspråk på sine møter på høyt nivå i fremtiden. Språkåret har en egen nettside hvor man kan finne mer informasjon om dette, om samarbeidspartnere og om ulike arrangementer. Sametingsrådet oppfordrer både representanter og andre om å gå inn på siden <https://en.iyil2019.org/> for å lese mer.

Det nye samiske språkområdet

Sametinget har hatt en anbudskonkurranse om ny økonomisk modell for de samiske språkkommunene. Anbudskonkurransen ble åpnet 1. november 2018. Det kom inn bare ett tilbud i konkurransen, som var fra Noodt & Reiding. Sametinget gav Noodt & Reiding i oppdrag å utrede en ny tilskuddsmodell som er tilpasset det nye språkområdet (Sametingets plenumssak 053/18 Samisk språkområde). Sametinget har hatt et oppstartsmøte med Noodt & Reiding, og for deres del er arbeidet kommet i gang. Kommunene blir invitert til å delta i en referansegruppe for arbeidet. Noodt & Reiding sin utredning med forslag til ny tilskuddsmodell skal etter planen være ferdig til juni 2019. Forslaget skal harmoniseres med resultatet av konsultasjonene om lovendringer, og forelegges Sametingets planum for behandling.

Deltagelse på Troms fylkeskommunes samekonferanse

President Aili Keskitalo deltok på Troms fylkeskommunes samekonferanse 8.- 9. november 2018. Presidenten var invitert til å holde innlegg om hvordan samisk språk kan inspirere til bolyst, entreprenørskap og stedsattraktivitet. Presidenten benyttet anledningen til å fortelle om Sametingets språksatsning Giellalokten/Språkløftet. Hun la særlig vekt på behovet for kompetanseheving og rekruttering av samiskspråklige kompetanse innfor kommunal og offentlig forvaltning, og behovet for at alle institusjoner og aktører i samfunnet må ta et større ansvar for å synliggjøre og utvikle de samiske språkene. Samarbeid med ulike aktører i samfunnet vil være helt sentralt i arbeidet for å styrke samiske språk i fremtiden.

3 Kunnskap

Samfunns mål:

Det samiske samfunnet har kunnskap, kompetanse og ferdigheter for å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Innholdet i samisk barnehagetilbud

Mål for innsatsområdet:

Samiske barn har et kvalitativt godt barnehagetilbud som bygger på samiske verdier, samisk kultur og tradisjonell kunnskap.

Tilskudd til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Samiske barnehager og avdelinger:

Samiske barnehager og samiske avdelinger i norske barnehager har tilbud som bygger på samisk språk og kultur.

3.

Sametinget har i denne perioden avsluttet søknadsbehandling av tilskudd til samiske barnehager og barnehager med samiske avdelinger. Det er bevilget kroner 7.149.772 over denne posten og er fordelt på 32 barnehager, hvorav 22 er samiske barnehager og ti er samiske avdelinger i norske barnehager.

Sametinget registrerer at 689 barn har fått et samisk barnehagetilbud i samisk barnehage eller samisk avdeling i norske barnehager gjennom denne tilskuddsordningen.

Sámi mánát ođđa searvelanjain – prosjekt

Prosjektet skal gjennom målrettede tiltak løfte kvaliteten i samiske barnehager, blant annet gjennom en endring i den pedagogiske tilnærmingen, slik at barnehagene tar utgangspunkt i samiske verdier, samiske språk, levesett, tenkemåte, forståelse i arbeids- og læringsmetoder. Prosjektet skal gjøre barnehagepersonellet enda mer trygg og bevisst på sin rolle når det gjelder å utføre pedagogisk arbeid i en samisk barnehage.

Barnehageseminar

Det ble arrangert barnehageseminar i Karasjok 22. november 2018 for Sametingets politikere, der prosjektets innhold ble avklart, der det også var fokus på hvor stor betydning samiske barns fremtid har for det samiske samfunnet. President Aili Keskitalo holdt åpningstale og ledet seminaret. Forelesere var prosjektleder Ol-Johán Sikku, prof.em. Asta Mitkija Balto og lærer i barnehageutdanningen ved Samisk høgskole, Anne Ingebjørg Eriksen.

Samarbeid over hele Sápmi

Prosjektet «Sámi mánát ođđa searvelanjain» (samiske barn i nye fellesrom) ligger i handlingsplanen til Samisk parlamentarisk råd (SPR). Derfor er en prosjektsøknad til Interreg (Interregionalt samarbeid mellom europeiske regioner og EU) under utarbeidelse ved Sametinget i Sverige og Sametinget i Finland, der opplæringscenteret på finsk side og Sameskolestyrelsen på svensk side også er med. Sametinget i Norge er også samarbeidspartner der. Søknadene skal ferdigstilles i februar 2019. Oppstart for interregprosjektet vil da bli i august 2019.

Avtale mellom Sametinget og Samisk høgskole

Sametingsrådet og Samisk høgskole er enige om å starte opp et samarbeid for å fremme forskning, utdanning og kompetanseheving innen samiske barnehager. 18. desember 2018 godkjente sametingsrådet det prinsipielle innholdet i avtalen med Samisk høgskole. Endelig innhold i avtalen ble ferdigstilt 17. januar 2019. En underskriftsseremoni planlegges til februar 2019.

Kompetanseheving

Prosjektet har nedlagt en samarbeidsgruppe med Samisk høgskole for å fremme strategier og tiltak for kompetanseheving innen barnehager.

Barnehagelærerutdanning

Samiske studenter som tar barnehagelærerutdanning er spredt på flere universiteter, men bare Samisk høgskole følger rammeplanen for Samisk barnehageutdanning. Derfor har prosjektet satt i gang et utviklingsarbeid for å få på plass et samarbeid med andre universiteter også i forhold barnehagelærerutdanning.

Etablering av kompetansesenter

Følgegruppa for barnehagelærerutdanningen (BLU) har i sin rapport foreslått at det etableres et kompetansesenter på Samisk høgskole, som støtter alle barnehagelærerutdanninger på universiteter og høyskoler i Norge om samisk innhold. Sametinget og Samisk høgskole har hatt dialog om denne saken og Samisk høgskole har løftet saken til behandling i møtet i Universitets- og Høgskolerådet-Samisk (UHR-samisk) 27. og 28. februar 2019. Prosjektet vil fremme forslag om å utvide kompetansesenterets mandatet til å være en støtte også for samiske studenter.

Konsultasjonskonferanse – årssamtaler

Prosjektet planlegger å holde mindre konsultasjonsmøter/årssamtaler med forskere på forskjellige steder i Sápmi i februar og mars. Målgruppa er barnehageeiere, ledere, pedagoger, myndigheter som kommuner og fylker og andre interessenter. Der skal det diskuteres hvordan barnehagepedagogikken kan fremmes på en samisk måte. Prosjektet har nedlagt en samarbeidsgruppe med Samisk høgskole.

Valg av pilotbarnehager

Prosjektet har satt i gang et arbeid for å utrede måter å jobbe på for å utvikle samiske barnehager med utgangspunkt i samiske verdier og kunnskap. På bakgrunn av dette er prosjektet i gang med å utforme et tydelig grunnlag for valg av pilotbarnehager.

Forskning i forbindelse med prosjektet

Sametinget og Norsk forskingsråd hadde et informasjons- og drøftingsmøte i Oslo 27.- 28. november 2018. Der ble muligheter for finansiering av for eksempel doktorgradsforskning innenfor samisk barnehagepedagogikk framstilt, samt andre kortere forskningsprosjekter, gjennom regionale forskningsfond. Prosjektet og seksjon for høyere utdanning og forskning fortsetter denne planleggingen.

Forskningsnettverk og forskning innenfor samisk barnehagepedagogikk

Prosjektet og Samisk høgskole jobber med å etablere et forskningsnettverk der universiteter i samiske områder i Norge, Finland og Sverige er med på å fremme forskning innenfor samisk barnehagepedagogikk. Målet er å sette i gang den første doktorgradsforskningen våren 2019, samt andre forskninger til høsten.

Studietur

Prosjektet var på studietur til Wales 1.- 5. oktober 2018 med Samisk høgskole for å lære om språklæringsmetoder. Erfaringer og innsikt fra suksessen ved språkarbeidet i Wales vil være til nytte for prosjektet gjennom utvikling av språkarbeidet i samiske barnehager.

Kursdag om Reggio Emilias filosofi og pedagogikk

3. januar 2019 var prosjektgruppa på kurs i Boden der de lærte om Reggio Emilias filosofi og pedagogikk, og spesielt hvordan de har organisert og opprettholdt deres særegne pedagogikk i en verden der mainstream opplæring er beskyttet i lover, læreplaner, lærerutdanning, kompetansehevinger og læremateriell. Der kan man hente gode eksempler når man skal utvikle arbeidsmetoder basert på samisk kultur, og bevare samisk verdigrunnlag i pedagogikken og didaktikken.

Informasjon

Prosjektgruppa har delt ut informasjon om prosjektet følgende steder:

Sametingets verdiseminar i Tromsø, 13. november 2018
Grenseskridende skoleprosjektgruppe i Karasjok, 4. desember 2018

Prosjektet har i tillegg holdt samarbeidsmøter med Sametingets seksjon for grunnopplæring i Alta 15. november 2018, språkavdelingen i Kautokeino 21. november 2018, seksjon for høyere utdanning og forskning i Tromsø 6. og 7. desember 2018. Prosjektet møtte også Samisk høgskole for å diskutere mulige samarbeidsoppgaver på følgende datoer: 17. januar, 22. januar og 29. januar 2019.

Som ledd i arbeidet med å innhente informasjon og mulige samarbeidspartnere, har prosjektet også deltatt på nettverksmøte i Oslo 8. november 2018 for REKOMB, regional ordning for kompetanseheving i barnehagen og på Sametingets språkkonferanse i Tromsø 4. og 5. februar 2019.

Språkarbeid i barnehager

Mål for innsatsområdet:

Barn lærer, styrker og utvikler sitt samiske språk i barnehagene.

Tilskudd til samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddordningen - samisk språkopplæring:

Barnehager gir tilbud om samisk språkopplæring.

4.

Sametinget har i denne perioden avsluttet søknadsbehandling av tilskudd til samisk språkopplæring i barnehager. Det er innvilget kroner 2.535.000,- i tilskudd fordelt på 33 barnehager over hele landet. Hovedvekten av barnehager med samisk språkopplæring er i Troms fylke, hvor 134 barn får tilbud om samisk språkopplæring.

Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Prosjekter og utviklingsarbeid:

Høy kvalitet på samisk språk og kulturarbeidet i barnehagene.

Det var innkommet 21 søknader til ordningen prosjekter og utviklingsarbeid, med en søknadssum på til sammen over 4 millioner. Det er bevilget tilskudd til 17 utviklingsprosjekter. Fokus i prosjektene er å styrke barnehagens hverdagspråk gjennom den lokale tradisjonelle samiske kulturen. Det fysiske miljøet i barnehagen er viktig for språkarbeidet. Det er blant annet gitt tilskudd til giellačeahppi prosjekter til barnehager både i nord- og sørsamiske områder.

Pedagogisk materiell

Mål for innsatsområdet:

Samiske barn har samiske bøker og leker i barnehagene.

5.

I forbindelse med samenes nasjonaldag har det vært stor etterspørsel av pedagogisk opplegg og materiell tilpasset aldersgrupper i barnehagene. Det viser seg at barnehagene trenger grunnleggende informasjon om samer og samiske forhold først og fremst for kompetanseheving av ansatte i barnehager. En stor del av de som har kontaktet Sametinget er norske barnehager som aldri har jobbet med samiske temaer i barnehagen, men som nå skal prioritere dette som følge av krav i rammeplan for barnehager. Barnehager har vist stor interesse for Sametingets kofferter med samisk innhold. Det er nå en lang venteliste for utlån.

Mål for tilskuddsordningen - Pedagogisk materiell:

Barnehager har god tilgang på pedagogisk materiell som har et samisk innhold.

Det var i 2018 kun to søkere til ordningen pedagogisk materiell og leker. Tilskudd ble innvilget til Davvi Girji til utvikling av en materiellpakke med pedagogisk materiell, som gjenspeiler hvordan samene forvalter naturen og bruker den som ressurs, og til Statped for utvikling av matematikkbok som skal stimulere interessen for matematikk i barnehagene.

Samisk innhold i skolen

Mål for innsatsområdet:

Samiske elever har kvalitetsmessig god opplæring i og på samisk.

Revidering av læreplaner – prosjekt

Læreplanprosessen er i sin andre av totalt tre faser i fagfornyelsen. Sametinget har tre egne læreplangrupper i fagene samisk 1, samisk 2 og duodji. En egen duodjigruppe ble etablert etter ønske fra sametingsrådet. Sametinget følger disse gruppene tett. Alle andre læreplangrupper har styrket samisk representasjon med to og tre representanter, og disse skal utvikle nasjonale og samiske læreplaner i faget. I tillegg har Sametinget etablert en egen referansegruppe. Sametinget sitter i læreplangruppen for de tre tverrfaglige temaene som skal være gjennomgående i alle fagene i læreplanverket. De tre tverrfaglige temaene er: helse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling.

Det er per i dag 48 eksterne samiske læreplanrepresentanter i de ulike læreplangruppene. I tillegg er Sametinget i ferd med å etablere læreplangrupper for de samiske fagene på videregående skole, som nå er bestemt også skal utvikles i denne fagfornyelsen. Antallet samiske læreplanrepresentanter vil sannsynligvis øke til nærmere 65. Disse har et særlig ansvar for samiskfaget og samisk innhold i læreplanene. Forøvrig har de nasjonale aktørene også ansvar for samisk innhold i læreplanene. De første læreplanskissene har vært på spørring (minihøring), som ble avsluttet 14. november. Det kom cirka 7000 innspill.

Læreplangruppene har bearbeidet læreplanskissene i forhold til innspillene, og ellers arbeidet med å tilpasse læringsmålene til det nye kompetansebegrepet og til kompetansemålene i de øvrige fagene frem til 25. januar 2019. Læreplanene er nå sendt til Kunnskapsdepartementet og Sametinget for fastsetting.

Sametinget og Kunnskapsdepartementet skal nå før læreplaner sendes til høring, ha konsultasjoner om samisk innhold i de ordinære og samiske parallelle likeverdige læreplanene. Det er avtalt administrative og politiske konsultasjoner med Kunnskapsdepartementet 1. mars 2019 i Oslo.

Prosessen videre er at læreplanene sendes på 3 måneders høring 25. mars 2019. Læreplanene fastsettes høsten 2019.

Høringsseminar

Sametinget har begynt å planlegge høringsmøter og seminarer om de nye samiske læreplanene i nord-, lule- og sørsamisk område i høringsperioden. Målet med høringsseminar er å reflektere over innholdet i læreplanene og få gode innspill i forhold til de samiske planene og det samiske innholdet i læreplanene. Sametingsrådet avholder høringsmøter/seminarer i Tysfjord, Trondheim og Karasjok, i april og mai 2019.

Realisere flere samiske læreplaner

Sametinget arbeider fortsatt med å realisere utviklingen av samiske læreplaner i de tre gjenværende gjennomgående fagene: matematikk, kroppsøving (KRØ) og engelsk, som ikke har egne samiske læreplaner i dag. Dersom sametingsrådet får gjennomslag for sitt krav, vil disse læreplanene ikke bli ferdige til høringen i mars 2019 av kapasitetshensyn. Sametinget har som mål å realisere utviklingen av disse læreplanene innenfor rammen av denne fagfornyelsen.

Evaluering av fagfornyelsen

Arbeidet med å evaluere fagfornyelsen er allerede i gang. Kunnskapen skal brukes til å justere fagfornyelsen underveis og vil danne grunnlag til fremtidige tiltak. Utdanningsdirektoratet har etablert et programstyre som bestemmer hvilke forskningsprosjekter som skal settes i gang. Sametinget har ikke blitt konsultert eller inkludert i arbeidet med etableringen av styret, og er særlig kritisk til at programstyrets sammensetning ikke har erfaringer og kunnskap fra praksis i samisk skole.

Sametinget har i perioden benyttet anledningen til å avgj innspill til programstyret, der vi blant annet stiller forventinger om at evalueringen også må gi kunnskapsgrunnlag om implementeringen av samiske læreplaner (samiske parallelle likeverdige læreplaner) og samisk innhold i skolen.

Revidering av opplæringsloven

Regjeringen har nedsatt et opplæringslovutvalg som ser på regelverket innenfor grunnopplæringsens område. Lovutvalgets forslag til nytt regelverk leveres innen 1. desember

2019.

I perioden har Sametinget gitt innspill om prinsipper for opplæring og om utfordringer med regelstyring. Hovedtrekkene i innspillet om prinsipper for opplæring er at samisk opplæring må tydeliggjøres og styrkes i ny opplæringslov, og at forslagene i NOU 2016: 18 Hjertespråket må følges opp i denne lovrevideringen. Om utfordringene med regelstyring har Sametinget i sitt innspill påpekt at reglene om samisk opplæring ikke i tilstrekkelig grad etterleves, blant annet på grunn av at skoleeiere ikke er kjent med disse. Videre har Sametinget poengtert at retten til opplæring i og på samisk ikke sikres godt nok i loven, siden tilgangen til samiske læremidler ikke sikres i loven.

Det er etablert en eksamensgruppe som skal se på eksamensordningen. Sametinget har vært kritisk til at det etableres en slik gruppe uten at dette har vært drøftet med Sametinget. Som en konsekvens, mangler det samisk representasjon i eksamensgruppen. Utdanningsdirektoratet har forsikret om at eksamensgruppen skal ha dialog med Sametinget.

Det utvikles støttmateriell til implementeringen av fagfornyelsen. Sametinget har hatt som mål å utvikle egne samiske støttmateriell, men på grunn av manglende kapasitet er det en utfordring. Sametinget har derfor bedt Utdanningsdirektoratet om å oversette sine støttmateriell til samisk. Sametinget må vurdere om man også skal utvikle egne, enten gjennom å gjøre det selv, eller ved å sette dette på anbud. Støttmaterielle skal være til hjelp for implementeringen i skolene.

Videregående skole

Sametinget har oppnevnt samiske medlemmer i læreplanen for Vg1 Naturbruk og Vg1 Design og tradisjonshåndverk. Læreplangruppen i vg1 «Design og tradisjonshåndverk og Naturbruk» skal levere endelig utkast våren 2019. Sametinget har oppnevnt medlemmer til læreplanarbeid for programfagene Vg2 duodjifaget, Vg2 reindriftsfaget og Vg3 pels- og skinnuduodjifaget, horn-, bein- og metalluduodji, treuduodjifaget, veve- og håndstrikkeduodjifaget og tekstilduduodjifaget og Vg3 for reindriftsfaget. Arbeidet slutføres august 2020.

Lied-utvalgets arbeid om videregående opplæring

Kunnskapsdepartementet har nedsatt et utvalg, Lied-utvalget, som skal vurdere struktur og innhold i videregående opplæring. I desember leverte utvalget en delinnstilling, som danner kunnskapsgrunnlaget for hovedinnstillingen som skal leveres høsten 2019. Sametinget mener at delinnstillingen i liten grad beskriver utfordringer i samisk videregående opplæring. Delinnstillingen nevner samisk time- og fagfordeling, de samiske læreplanene og at det eksisterer to samiske videregående skoler. Delinnstillingen beskriver ulike fag, men ikke de samiske fagene. Hovedinnstillingen skal vurdere og foreslå ulike modeller for videregående opplæring basert på behovene til eleven, samt arbeids- og samfunnslivets behov. Sametinget følger opp dette arbeidet.

Møte med Den norske forleggerforeningen

Som et ledd i oppfølging av Sametingets mål om å ivareta samisk innhold i skolen og for å oppnå et mangfoldig demokratisk felleskap med kunnskap og forståelse for hverandre, har sametingsrådet hatt møte med Den norske forleggerforeningen. Forleggerforeningen representerer norske læremiddelutgivere. På møtet tok Sametinget opp utfordringene med manglende samisk innhold i norske læremidler, og utfordringen med at samer og samisk tema noen ganger fremstilles upresist i norske læremidler. Det er behov for kunnskapsspredning og synliggjøring av det samiske i dagens skoler i Norge. Sametinget har dialog med forleggerforeningen om hvordan norske forlag kan ivareta og sikre det samiske innholdet i de norske læremidlene. Sametinget og forleggerforeningen har videre samarbeid om disse utfordringene.

Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Tradisjonell kunnskap i grunnskolen 2018:

Implementere samisk tradisjonell kunnskap i grunnskolen og (lokale) læreplaner.

6.

Sametinget har i denne perioden avsluttet søknadsbehandling av tilskudd til grunnskoler med samiske elever. Sametingsrådet har bevilget kroner 358.000,- til fem ulike tiltak som skal bidra

til å øke bruk av samisk tradisjonell kunnskap i skoleverket og der kunnskapsoverføring fra eldre til yngre skjer med fokus på «birgen», duodji og samisk opplæring.

Læringsmiljø og skoleutvikling

Mål for innsatsområdet:

Gode og trygge læringsmiljøer.

Grenseoverskridende skolesamarbeid i Sápmi

Sametingsrådet og Samisk parlamentarisk råd (SPR) viser i sitt arbeid at de ønsker å videreføre prosjektet om grenseoverskridende skolesamarbeid. Sametingsrådet hadde møte med prosjektets arbeidsgruppe 4. desember 2018 i Karasjok for å drøfte videre fremgang. På dette møte deltok blant annet Sameskolestyrelsen i Sverige, vice styrelseordførere fra Sametinget i Sverige, og leder for oppvekstsaker fra Sametinget i Finland. Sametinget har ansatt en prosjektmedarbeider i halv stilling til dette arbeidet. Prosjektmedarbeideren begynte i 50 prosent stilling fra 1. januar 2019 og har kontorsted ved Sametinget i Finland.

Sametinget, arbeidsgruppa og prosjektmedarbeideren hadde et arbeidsmøte 28. januar 2019 på Sirbmá skole hvor man behandlet mandatet, samt virksomhets- og møteplaner. Rektor Sonja Guttorm og Trond Are Anti, som er skolefaglig ansvarlig i Tana kommune, deltok på første del av møtet der de informerte om Sirbmá - Ohcejohka/Utsjok skolesamarbeidet. Det ble også informert om at Utsjok kommune er i gang med byggingen av en ny skole og at de inviterer de samiske elevene fra Sirbmá til heldagsskole hos dem. Tana kommune har sendt ut et skriv til foreldrene hvor de ber om deres syn på saken. Arbeidsgruppen har sendt et skriv til Utsjok kommune med anmodning om å legge til rette for utvikling av det samiske språket i planleggingen av det nye skolebygget.

Læremidler

Mål for innsatsområdet:

Samiske elever har tilgang til samiske læremidler som er i tråd med gjeldende læreplanverk på alle tre språk og i alle fag i grunnopplæringen.

Tilskudd til utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Utvikling av læremidler:

Samiske elever har tilgang til samiske læremidler på alle tre språk i alle fag i grunnopplæringen, og som er i tråd med gjeldende læreplanverk.

Rammeavtaler med læremiddelprodusenter - avtale

Sametinget jobber med å etablere rammeavtaler med samiske læremiddelutviklere og utarbeiding av konkurransegrunnlag for rammeavtalen. Det skal lages læremidler med temaer som omhandler forebygging av rus, vold, overgrep og mobbing. Kontrakter skal være på plass våren 2019.

Utvikling av digitale læremidler

Mål for innsatsområdet:

Digitale læremidler er tilgjengelige på samiske språk for alle fag og det er en automatikk i at nasjonale digitale læremidler blir oversatt og tilgjengelige på samisk

Den teknologiske skolesekken

I 2018 iverksatte regjeringen den 5-årige nasjonale satsingen «Den teknologiske skolesekken». Satsingen skal bidra til at elever får kunnskap om og forståelse for teknologi, algoritmisk tenkning, programmering og tilgang til gode digitale læremidler. Det er satt av 450 millioner til arbeid med åtte ulike tiltak. Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet oppdraget med iverksettelse og gjennomføring av tiltakene.

Utdanningsdirektoratet har nå igangsatt det fjerde tiltaket under denne satsingen. De skal i mai 2019 utlyse midler for tilskudd til innkjøp av digitale læremidler fra 2019-2022. I den forbindelse har Sametinget hatt møte med Utdanningsdirektoratet og gitt innspill i saken. Sametingsrådet er positiv til arbeidet med å styrke digitalisering i opplæringen, men ser at dette tiltaket i svært liten grad vil komme samisk opplæring til gode fordi det finnes svært begrenset andel av samiske digitale læremidler på markedet. Sametingsrådet er ikke fornøyd med hvordan samiske elever og skoler blir ivaretatt i denne nasjonale satsingen, da tiltakene ikke er laget med utgangspunkt i behovene og at man ikke har en reell påvirkningsmulighet når tiltakene skal iverksettes.

Undersøkelsen «Monitor i skolen 2016» viser at elever og skoler i Trøndelag og Nord-Norge har lav grad av digital modenhet. Sametingsrådet hadde derfor forventet at regjeringens satsing hadde innrettet tiltakene i forhold til disse utfordringene. Sametingsrådet kan ikke se at gjennomførte og planlagte tiltak ivaretar rettighetene og behovene til samiske elever for et likeverdig opplæringstilbud, og Sametinget vil derfor følge opp saken videre med Kunnskapsdepartementet.

Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning

Mål for innsatsområdet:

Sametinget har reell myndighet innen samisk høyere utdanning og forskning gjennom lov og forskrifter, og gjennom konsultasjoner.

Tildelingsbrev til Sámi allaskuvla, Nord universitet og UiT Norges arktiske universitet
Sametinget og Kunnskapsdepartementet har konsultert om tildelingsbrev for 2019 til Sámi allaskuvla/Samisk høgskole, Nord universitet og UiT Norges arktiske universitet. Partene kom til enighet.

Nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene

Sametinget og Kunnskapsdepartementet har konsultert om nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene fase 1; barnevernspedagogutdanning, bioingeniørutdanning, ergoterapeututdanning, fysioterapeututdanning, radiografutdanning, sosionomutdanning, sykepleierutdanning og vernepleierutdanning. Partene kom til enighet.

Sametinget har bidratt til innhold i høringsdokumentene for nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene fase 2; audiografutdanning, farmasøytutdanning, klinisk ernæringsfysiologiutdanning, medisinutdanning, psykologutdanning, optikerutdanning, ortopediingeniørutdanning, tannlegeutdanning, tannpleierutdanning og tannteknikerutdanning. Etter høringsfristen 3. mars 2019 gjennomføres konsultasjoner om retningslinjene for fase 2.

Norges forskningsråd – oppnevning av porteføljestyrer

Konsultasjoner om samisk representasjon i Norges forskningsråds porteføljestyrer, pågår mellom Sametinget og forskningsrådet.

Utdanning- og forskningsbehov

Mål for innsatsområdet:

Det finnes tilbud innen høyere utdanning i sør-, lule- og nordsamisk språk fra begynneropplæring til doktorgradsnivå.

Samisk sykepleierutdanning

Sametinget har i dialog med Sámi allaskuvla/Samisk høgskole og UiT Norges arktiske universitet, arbeidet for at det opprettes en samisk sykepleierutdanning. Det er i statsbudsjettet for 2019 avsatt midler til planlegging og til deltidsstudieplasser for en samisk sykepleierutdanning i samarbeid mellom Sámi allaskuvla og UiT Norges arktiske universitet.

Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning

Mål for innsatsområdet:

God tilgang til fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse.

Mål for tilskuddordningen - Stipend for høyere utdanning:

Flere barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse

7.

Stipend for høyere utdanning

Det er totalt behandlet 210 søknader om stipend for høyere utdanning i 2018. 172 av søknadene ble innvilget, mens 38 fikk avslag fordi de ikke var innenfor de prioriterte studiene eller manglet påkrevde bekræftelser. Høsten 2018 ble 114 søknader behandlet, derav ble 98 innvilget og 16 avslått.

Vårsemesteret 2019 er det kommet inn 112 søknader innen søknadsfristen 1. februar.

Foreløpig oversikt viser følgende fordeling innenfor hovedprioriteringene i Sametingets budsjett for 2019:

• Samisk barnehagelærerutdanning: 16

- Barnehagelærerutdanning: 16
- Samisk grunnskolelærerutdanning 1-7: 15
- Samisk grunnskolelærerutdanning 5-10: 18
- Grunnskolelærerutdanning med samisk i fagkretsen 1-7: 0
- Grunnskolelærerutdanning med samisk i fagkretsen 5-10: 5

1.

Møte med Norges forskningsråd

Sametinget og Norges forskningsråd avholdt et dialogmøte på direktørnivå 15. november 2018.

4 Arealer, miljø og klima

Samfunns mål:

Arealer og naturressurser i det tradisjonelle samiske området brukes som det materielle grunnlaget for videreføring og utvikling av samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Forvaltning av arealer

Mål:

Naturgrunnlaget for samiske næringer, kultur og samfunnsliv er sikret i all planlegging, og Sametinget er en viktig premissleverandør og konsultasjonspart i forvaltning av arealer.

Tysfjord arealplan, sluttbehandling i departementet

Tysfjord kommune vedtok i desember 2015 sin arealplan uten at Sametingets innsigelse var løst. Innsigelse er nå behandlet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Innsigelsen er fremmet for manglende kunnskapsgrunnlag og medvirkning i planen som har vesentlig betydning for å sikre det samiske naturgrunnlaget innenfor fiskeri, reindrift og samiske kulturminner.

Sametinget avholdt administrativ konsultasjon med KMD 28. januar 2019. KMD har ikke tatt innsigelsen fra Sametinget til følge med bakgrunn i at Tysfjord kommune har forsøkt å tilpasse planen etter Sametingets innspill ved 1. og 2. gangs høring. KMD gir Sametinget medhold i at vår innsigelse er gyldig for å sikre det samiske naturgrunnlaget, noe kommunen og Fylkesmannen har stilt spørsmålsteget ved. I tillegg er KMD enig med Sametinget i at det er nødvendig med god dialog og prosess i planarbeidet for å sikre det samiske naturgrunnlaget. Sametinget støtter KMD sin innstilling til at Tysfjord kommune har forsøkt å imøtekomme Sametinget på en rekke punkter, men mener at kommunen ikke har gjennomført en planprosess som legger forutsetninger for at det samiske naturgrunnlaget er sikret. Sametinget aksepterer at innsigelsen til Tysfjord kommunes arealplan frafalles med bakgrunn i at Tysfjord kommune behøver en fungerende arealplan og må snart ha ny plan i de nye kommunene de inngår i. Departementets aksept av vår innsigelse bør skape presedens for vår innsigelseskompetanse med tanke på innsigelser mot arealplaner hvor samiske aktører og lokalsamfunn ikke tas tilstrekkelig hensyn til i planprosesser.

KV 132 Kvandal - Kanstadbotn

Sametinget reiste 21. desember 2018 innsigelse til konsesjon for kraftlinje fra Kvandal i Narvik kommune gjennom Evenes, Skånland, Tjeldsund kommuner og til Kanstadbotn i Lødingen kommune. Innsigelsen er fremmet med bakgrunn i at linjealternativ 2 som Statnett ønsker å prioritere vil direkte berøre 16 fredete samiske kulturminner og miljøer. Reindriften vil bli berørt av tiltaket i vesentlig grad både med tanke på tidligere og planlagte inngrep. Dette er inngrep som tettstedsutbygginger, fritidstids- og veiutbygging, andre kraftutbygginger og planlagte inngrep som Hålogalandsvegen og flystasjon ved Evenes.

Sametinget har bedt om konsultasjoner med NVE for å sikre samiske kulturminner, kulturmiljø og reindrift, og ønsker å konsultere om valg av trase samt føringer for dialog og oppfølging av reindrift i anleggsfasen. Sametinget har også bedt om at reinbeitedistriktene tilbys konsultasjoner. Med bakgrunn i at reinbeitedistriktene er berørt av tidligere og planlagte inngrep så har Sametinget bedt NVE om en utredning etter SP art. 27, jf art 1, det vil si om reindriften sin kulturutøvelse blir nektet eller vesentlig krenket som følge av inngrepet, sett i sammenheng med tidligere og andre planlagte inngrep.

Sandhaugen vindkraftverk i Tromsø

Olje- og energidepartementet har i brev av 18. januar tatt til følge klagen på NVEs vedtak om forlenget frist for byggingen av Sandhaugen vindkraftverk i Tromsø kommune. Dette innebærer at reinbeitedistriktet har fått medhold i sin klage og at Olje- og energidepartementet nå trekker tilbake konsesjonen som NVE hadde gitt til Sandhaugen vindkraftverk.

Sametinget har i konsultasjoner med OED sluttet seg til departementets konklusjon. Sametinget har vist til at de samiske interessene i området ikke er ivaretatt i NVEs saksbehandling, og at vedtakene som NVE har gjort i saken om Sandhaugen vindkraftverk har store mangler i forhold til vurderinger av konsekvensene utbyggingen ville fått for reindrifta på Kvaløya.

Videre har Sametinget ved konsultasjoner bemerket at belastningene for reindriften i området er store, og at Sametinget anser at det ikke vil være grunnlag for å gi tillatelse til prosjektet dersom det skulle komme en ny konsesjonssøknad i det samme området.

Storheia vindkraftverk

På bakgrunn av representantsspørsmål nr. 594 fra Une Bastholm (MDG) og nr. 616 fra Lars Haltbrekken (SV) på Stortinget angående etablering av et industriområde for vindmøller i Fosen reinbeitedistrikt, nærmere bestemt på Storheia, samt svar 21. desember 2018 fra olje- og energiminister Kjell-Børge Freiberg (FrP), fant sametingsrådet det nødvendig å presisere nærmere hva konsultasjonsresultatet i saken innebærer. I brev datert 11. januar 2019 presiseres det at Sametinget under konsultasjonen med Olje- og energidepartementet (OED) i 2013 var tydelig på at utbygging av Storheia vindkraftverk forutsatte at det skulle oppnås enighet med reinbeitedistriktet og driftsgruppene i området. Enighet med Sametinget om spørsmålet er derfor betinget av at disse samtykker til inngrepene. Sametingsrådet viste til protokoll 13. mai 2013 etter konsultasjonen mellom OED og Sør-Fosen sijte (Sørgruppen) i Fosen reinbeitedistrikt der det fremgår at Sørgruppen ikke har gitt sitt samtykke til utbygging i Storheia. Betingelsen Sametinget satte for enigheten med OED i konsultasjonen angående industriområdet for vindmøller i det aktuelle området er derfor ikke oppfylt. Saken er omtalt i Sametingets rapport «Sami Parliament Report on Extractivism and racial Discrimination», som ble sendt til FNs spesialrapportør mot alle former for diskriminering i januar.

Sametinget ba 8. januar om innsyn i Regjeringsadvokatens henvendelse til CERD der komiteen blir anmodet å trekke tilbake CERDs anmodning om anleggsstans i påvente av komiteens behandling av saken. Sametinget fikk først avslag om innsyn, men fikk etter å ha henstilt til statsråden om en ny vurdering likevel innsyn i Regjeringsadvokatens brev.

Klima

Mål for innsatsområdet:

Samiske næringer og samisk kultur er robuste ovenfor klimaendringer og urfolksrettigheter vektlegges når avbøtende tiltak og tilpasninger til klimaendringer planlegges.

FNs klimaforhandlinger, Polen

Sametingsrådet deltok på FNs klimaforhandlinger, COP24 i Katowice i desember 2018. Statene ble til slutt enige om felles regler for hvordan Paris-avtalen skal gjennomføres. Det betyr at målet om å begrense jordas oppvarming ned mot 1,5 grader er innenfor rekkevidde. For den samiske delegasjonen og andre urfolk var det viktig at det ble gjort positive vedtak om en styringsgruppe som skal lage en arbeidsplan for lokalsamfunn og urfolksplattformen. Det kan leses mer om resultatene fra klimaforhandlingene i Polen i Sak 08/19: Klimaendringer og rettferdig utvikling.

5 Næringer

Samfunns mål:

Et sterkt og allsidig næringsliv som danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å etablere seg.

Primærnæringer

Mål for innsatsområdet:

Primærnæringer som bærere av samisk kultur, språk og levesett.

Marine næringer

Konsultasjonsmøte med departementet

Sametinget gjennomførte 5. desember 2018 konsultasjonsmøte over video med statsråd Harald T. Nesvik i Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Partene var enige om at møteformen med bruk av video ikke var en god og tilfredsstillende løsning i samhandling og konsultasjon på politisk nivå, men på grunn av stor reise- og møtevirksomhet for begge parter var dette den eneste løsningen som var praktisk mulig for å gjennomføre konsultasjonsmøtet. Sametinget hadde oversendt sitt utarbeidede posisjonsnotat til departementet før avtalt konsultasjon. Departementet hadde ikke utarbeidet et selvstendig posisjonsnotat, men hadde oversendt Fiskeridirektoratets innspill til departementet som sin posisjon.

Vurdering og vektlegging av samiske forhold i fiskeriene

Sametingsrådet tok opp problemstillingen vedrørende manglende utredninger, vurderinger og forvaltningstiltak innen fiskeriforvaltningen, der målet er å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur. Sametingsrådet kunne ikke se at forvaltningen har utredet og vurdert samiske fiskeri og samfunnsmessige mål for å bevare sjøsamisk bosetting, næring og kultur.

Sametinget mener at denne mangelen er et problem, som blant annet fører til at næringsutøverne i sjøsamiske områder ikke får tilført nødvendige ressurser (kvoter) og som da vil svekke fiskeri som næring og kulturbærer. Statsråden lovte her at departementet vil ha dialog med Fiskeridirektoratet for å sikre god nok prosess i tiden som kommer.

Fiske i åpen gruppe – 2019

Sametinget tok også opp saken om torskefiske i åpen gruppe i 2019 i konsultasjonsmøtet med departementet, og viste til Sametingets innspill til Reguleringsmøtet og retten til fiske som er nedfelt (jf. Deltakerloven § 21 siste ledd) der man arbeider for å sikre kyst- og fjordbefolkningens historiske rettigheter til fiske og bevaring av det materielle grunnlaget for det samiske folk. Dette skal skje gjennom å tilrettelegge og styrke næringsgrunnlaget for fiskerne og mottaksanleggene i sjøsamisk området. Sametinget viste også til den enighet som ble oppnådd i 2012 mellom statlige myndigheter og Sametinget om Kystfiskeutvalget innstilling, der det fra Sametingets side er en klar forutsetning om at de som hadde rett til fiske, også skulle kunne leve av sitt fiske. Innstillingen på kvoter til fartøy i åpen gruppe i samiske områder fra Fiskeridirektoratet, innebar en halvering av kvoter for fartøy i åpen gruppe, samt en reduksjon i tilleggskvoten (Kystfiskekvoten) på 70 prosent fra 2018 (16 tonn) til 2019 (5 tonn). I følge havressursloven skal det i kvotetildeling legges vesentlig vekt på samisk kultur og betydning for samiske lokalsamfunn, noe Fiskeridirektoratet ikke har gjort i sitt forslag. Sametingets kvotekrav var på 44.400 kilo (båtstørrelse 10-11 meter) i åpen gruppe i sjøsamiske områder og er basert på at retten til fiske for båter under 11 meter i samiske områder er lik mellom åpen og lukket gruppe, og at inntektsmulighetene også da må likestilles mellom gruppene. I NFDs posisjonsnotat (dvs. Fiskeridirektoratets innspill) var en båtkvote i denne gruppen satt til 12.400 kilo pluss en tilleggskvote/kystfiskekvote på 5 tonn, det vil si til sammen 17.400 kilo. Sametinget påpekte blant annet at inntekten av 17.400 kilo torsk ikke ville oppfylle aktivitetskravet i kongekrabbefiske som departementet har satt til kroner 200.000,-. Til slutt ble det fra Sametingets side tatt opp at dersom kvote i åpen gruppe pluss kvotetillegget blir satt for lavt, så vil ikke hensynet til samiske fiskeri og samfunn blitt ivarettatt slik det er gitt åpning for i Havressursloven § 11. Statsråden viste til at Havressursloven slår fast at ressursene skal komme hele kystens befolkning til gode. Statsråden uttalte at kvoten i sjøsamisk område bør ligge nært opp til fiske vi har i dag, men viste til at departementet og regjeringen per dags dato, ikke hadde diskutert reguleringene i fiske for 2019. Statsråden uttalte at han ville ta hensyn til Sametingets forslag i den videre behandling.

Kongekrabbe

Sametinget tok også opp kongekrabbefisket i konsultasjonsmøtet med departementet. Sametinget støtter ikke bruk av inntekts- og omsetningskrav i fiske etter kongekrabbe da dette fører til fangsttrykk og belastning på lokale bestander, samt at lokale fiskere ikke får mulighet til å fiske kongekrabbe. Kongekrabbefisket er viktig for rekruttering og bosetting i sjøsamiske områder. Likeledes mente Sametinget at aktivitetskravet ikke kan intensiveres nå, da dette blir utfordrende for sjøsamisk kultur med økt fiskepress på lokale bestander i fjordene, noe som også gjelder kysttorskbestanden i fjordene som allerede er en rødlistet art. Kravet om full kvote må maksimalt være på kroner 100.000,- og da må også inntekt fra primærnæringer der fisket

inngår som en del av næringskombinasjon, tas med i inntektsgrunnlaget for å fiske kongekrabbe, mener Sametinget.

Statsråden viste til at Stortinget har gitt føringer om hvordan forvaltningen av kongekrabbe skal være, og at departementet ikke kan overse disse føringene. Statsråden påpekte at ved å åpne for andre næringer, så mister man formålet om helårige arbeidsplasser innen fiskeri. Statsråden foreslo at embetsverket og administrasjonen i Sametinget møtes i 2019 for å se nærmere på elementer i kongekrabbeforvaltningen. Deretter kan det avholdes politisk konsultasjon i 3. kvartal slik at resultatet fra konsultasjonen kan innarbeides i papirene til reguleringsmøtet 2019. Statsråden lovet å ta med seg Sametingets innspill i den videre behandling av saken.

Fjordfiskenemnd

Sametingsrådet tok opp Fjordfiskenemndas behov for et årlig budsjett på minimum kroner 850.000,-, og en øremerket hel stilling til sekretariatet, slik at nemnda skal kunne fungere i henhold til sitt mandat som blant annet innebærer et behov for innhenting av informasjon og utredninger eksternt. Sametingsrådet minnet også om at dette var en statlig nemnd, som Sametinget ikke yter økonomisk støtte til.

Departementet orienterte om finansiering av Fjordfiskenemnda og at de overfører et beløp til direktoratet som også går til dekning av nemndas kostnader og sekretariatsfunksjon. Departementet har foreslått en evaluering av Fjordfiskenemnda, og forventer et svar fra Sametinget om hvordan en slik evaluering skal legges opp. Sametingsrådet støttet forslaget om en evaluering av Fjordfiskenemnda, og varslet at Sametinget på nyåret ville oversende et forslag til NFD om hvordan evaluering bør legges opp. Sametinget fremholdt imidlertid sitt krav om at Fjordnemndas budsjett for 2019 er uakseptabelt lavt, som ikke dekker de oppgaver nemnda i sitt mandat er satt til utføre.

Sjølaksefisket

Sametinget tok til slutt opp forholdene om fiske og forvaltning av laks i sjøen, og fremmet forslaget om å overflytte forvaltning og regulering av sjølaksefisket fra Klima- og miljødepartementet (KLD) til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Sametinget har i en årrekke, ved ulike anledninger og også ovenfor mange statsråder i NFD fremmet dette ønsket. Sametinget opplyste i konsultasjonsmøtet med departementet at det samme forslaget er forelagt statsråden i KLD. Statsråden viste til at ansvaret ligger hos KLD.

Jordbruk

Sametingsrådet holdt møte med Troms bondelag 11. desember 2018. Tema for møtet var innspill til jordbruksforhandlingene og andre aktuelle saker. Bondelaget ville ha større fokus på klimatilpasninger i jordbruket. Gårdbrukere i Troms frykter at en endring av kvoteordningene for kumelk vil føre til høyere pris ved kjøp av kvotemelk, noe som vil kunne svekke melkebrukene i fylket. Jordbruket i Troms gir store ringvirkninger for blant annet videreforedlingsanlegg i jordbruket. Sametingsrådet orienterte om arbeidet med ny næringsmelding.

Sametingsrådet holdt et tilsvarende møte med Finnmark bondelag 8. januar 2019. Bondelaget viste til at Sametingets tidligere ordninger har vært positive for næringen, og at disse førte til at flere gårdsbruk har kunnet bygge ut. Når disse gunstige ordningene er borte vil det svekke utbyggingene i jordbruket. Finnmark bør ikke måtte redusere sin melkeproduksjon siden flere melkeproduksjonsbruk legges ned hvert år. Ordningen med overvintringsskader må innføres igjen i sin opprinnelige form. Bondelaget ønsker at Finnmarkseiendommen i større grad legger til rette for å dyrke mer jord til bruk som har behov for det. Bondelaget er ikke tilfreds med vurderingen av rovviltbestandene i fylket. Store områder i fylket blir ikke registrert i og med at det er lite trafikk i disse områdene. Disse manglende registreringer har konsekvenser for fastsetting av uttak av rovvilt.

Bonde- og småbrukarlaget hadde ikke kapasitet til å møte Sametinget. De har imidlertid gitt skriftlige innspill til jordbruksavtalen.

Reindrift

Reindriftslovutvalget har hatt sine første møter før jul 2018. På nyåret møttes reindriftslovutvalget igjen i Kautokeino og i Karasjok. I den forbindelse ble det arrangert åpne

møter med reindriftsutøvere i disse områdene. Formålet med møtene var å få innspill og høre hvilke erfaringer reindriftsutøvere har med reindriftsloven. Om lag 30-40 personer møtte til møtene, og utvalget fikk mange innspill og kommentarer som de tar med seg i arbeidet videre.

I slutten av november arrangerte Sametinget et fagseminar om reindriftsloven i Alta. Formålet med seminaret var å gi reindriftslovutvalget et faglig grunnlag i deres videre arbeid. Det var om lag 80-90 deltakere på seminaret og der ble åpnet opp for kommentarer og egne erfaringer fra deltakerne til utvalget. Seminaret ble streamet og det var mange som fulgte streamen.

Sametingsrådet deltok på et Vin & Viten-seminar i Tromsø, i regi av UiT Norges arktiske universitet, 7. februar 2019. Temaet på seminaret var rettsutvikling og ressursinngrep i samiske områder. Sametingsrådet holdt et debattinnlegg under seminaret.

Rovvilt

Sametingsrådet har deltatt på et møte med Miljødirektoratet. Formålet med møtet var å planlegge seminaret om tradisjonell samisk kunnskap om reindrift og rovvilt. Seminaret skal gjennomføres på Sametinget i Karasjok 19. og 20. mars 2019.

Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer

Mål for innsatsområdet:

Etableringsfrekvens nærmere gjennomsnittet for Norge som helhet og 2 % vekst i antall foretak.

Kreative næringer

Mål for innsatsområdet:

Flere samiske kulturnæringsutøvere som skaper robuste og lønnsomme kulturnæringsbedrifter med en større overlevelsesgrad.

9.

10. Dáhttu gründer

Prosjektet Dáhttu gründer startet 26. og 27. november på Árran i Tysfjord og 28. og 29. november 2018 i Evenskjer. 3. januar 2019 ble det holdt et webinar om digital markedsføring. Det er et enormt kunnskapsbehov om forretningsutvikling på små steder i Sápmi, og det ønsker Sametinget å gjøre noe med. 18. desember 2018 ble det arrangert en fagdag om merkevarebygging i Porsanger.

11.

Samisk reiseliv

Noodt & Reiding har utarbeidet en forstudie om Duottar Stobut (DS) prosjektet, som ble presentert 17. januar 2019. Forstudien skal synliggjøre og utarbeide fellestiltak for et samarbeid mellom fjellstuene hva angår reiseliv. I prosjektet deltok fjellstuene Joatka, Ravnastua, Mollisjok, Nedre Mollisjok, Jergul og Šuoššjavri. Neste steg er å etablere et bedriftsnettverk dersom fjellstuene selv ønsker det.

5. februar 2019 ble Vahca-seminaret arrangert i Tromsø, der temaet er hvordan best forvalte samisk kultur i reiselivet i Tromsø. I alt var det omtrent 70 deltakere på seminaret som representerte reiseliv, politikk, butikker, samisk kultur, mat med flere. Seminaret var starten på det videre samarbeidet mellom Sametinget og Tromsø kommune. I forbindelse med Vahca jobber Visit Tromsø med å utvikle etiske retningslinjer for sine medlemsbedrifter.

Duodji

Mål for innsatsområdet:

Flere duodjiutøvere som driver med duodji som næring.

12.

Mandag 3. desember 2018 var det oppstartsmøte mellom Sametinget, Duodjeinstituhtta og Telemarksforskning om evalueringen av Duodjeinstituhtta. Formålet med møtet var praktiske avklaringer og generelle avklaringer og spørsmål rundt det videre arbeidet. Evalueringsrapporten om Duodjeinstituhtta skal etter planen være ferdig 1. mars 2019.

6 Kultur

Samfunns mål:

Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet.

13.

Diverse møter

Sametinget hadde halvårig administrativt kontaktmøte med Kulturdepartementet medio november i Oslo. Tema på møtet var blant annet informasjonsutveksling, status og oppfølging av ulike byggeprosesser, informasjon om omorganisering av samisk idrett, med mer. Kulturdepartementet informerte om ulike kommende stortingsmeldinger på kulturfeltet, herunder en språkmelding.

Sametinget hadde medio november et konsultasjonsmøte om kommende stortingsmelding om mediestøtte. Stortingsmeldingen vil legges frem i 2019.

Sametinget deltok sammen med Norsk Kulturråd i slutten av november på UNESCOs trettende ordinære møte i den mellomstatlige komitéen for konvensjonen om vern av immateriell kulturarv.

Deltok på æresprisutdeling

President Aili Keskitalo holdt hilsmingstale under utdelingen av Norsk Kulturråds ærespris 2018 til Synnøve Persen i Oslo i desember.

Deltok på teaterpremiere

Sametingsrådet deltok på premieren på Sámi Mánaid Teáhters forestilling «Liiko munnje» i januar 2019.

Skábmafestivalen i Kjøllefjord

Sametingsrådet var tilstede og åpnet Skábma-festivalen i Kjøllefjord og Lebesby. Festivalen er blitt en årlig samisk samtidsfestival med ulike samiske kunstuttrykk.

Gode rammevilkår for samiske kunstnere

Mål for innsatsområdet:

Samisk kunst som utvikler, utforsker og utfordrer samisk kultur

Musikkutgivelser og musikkutvikling - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Musikkutgivelser og musikkutvikling:

Økt salg og spredning av joik og samisk musikk innenlands og utenlands, herunder samisk musikk både i tradisjonell og nyskapende form.

Støtte til variert musikk

Sametingsrådet har i den andre søknadsrunden tildelt 1,3 millioner i støtte til utgivelse av samisk musikk og joik. Åtte utgivelser fikk støtte og det var en god og variert sjangerspredning blant tilsagnene. Det er gitt støtte til artister som blant annet Kajsa Balto, Niillas Holmberg og Katarina Barruk, Johan Anders Bær og Elen Utsi.

Sametinget har tildelt kroner 50.000,- til bandet ISÁKs releseturne for våren 2019. Formålet er å løfte ISÁK sin konsertproduksjon til et høyt internasjonalt nivå for å vise frem bandet på en optimal måte for publikum og arrangører.

Tilskudd til kulturtiltak - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til kulturtiltak:

Levende lokalsamfunn med et allsidig kulturliv som styrker samisk tilhørighet.

Støtte til kortfilm

Rein film AS ble tildelt kroner 150.000,- i støtte til kortfilmen «Sáivu». Det er et spennende prosjekt som baserer seg på samisk mytologi. Filmen er en enkeltstående kortfilm, men også en del av en spillefilm. Det er et samarbeid mellom flere filmkunstnere, og vil bli en del av en internasjonal lansering.

Støtte til nasjonaldagsmarkeringer

Sametinget har tildelt tilsammen 250 000 kroner i støtte til feiring av samenes nasjonaldag i 2019. Søknadene omhandlet alt fra markeringer på selve dagen til arrangementer som foregikk over hele uken.

Feiring av samenes nasjonaldag

Sametingsrådet og plenumsleder har deltatt på en rekke markeringer i forbindelse med markeringen av samenes nasjonaldag.

President Aili Keskitalo feiret samenes nasjonaldag i Tromsø, hvor hun besøkte den samiske barnehagen Guovssahas og den samiske avdelingen i Gimle barnehage. Hun holdt også innlegg under KS sitt seminar for læringsnettverket for utvikling av gode pasientforløp – Ofoten, Troms og Finnmark, og deltok og holdt tale på markeringen av samenes nasjonaldag på rådhuset.

Sametingsrådet var representert i Alta, Kautokeino, Kirkenes, Bergen, Bodø og Eidsvollbygningen i Eidsvoll verk. Plenumsleder Tom Sottinen og Sametingsrådets politiske rådgiver deltok på avdukingen av Elsa Laula Renberg-statuen i Vefsn kommune.

Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

Mål for innsatsområdet:

Sterke samiske institusjoner som forvalter, formidler og utvikler samisk kunst, kultur og historie.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter – nytt teaterbygg

Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet gav senhøsten 2018 et oppdrag til Statsbygg om prosjektavklaring av samlokalisert nybygg for samisk videregående skole og det samiske nasjonalteatret. Sametinget har vært involvert i prosessene og bidrar til Statsbyggs arbeid, blant annet som deltaker i prosjektrådet for byggeprosessen. Departementene orienterte om prosjektet og om byggeprosesser generelt i møte med sametingsrådet i januar 2019.

Teatre - direkte tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Avvik 2018 - 2017	Avvik i %
15300 Beaivváš Sámi Našunálateáhter	21 103	21 159	-56	-0,3 %
15301 Áarjelhsaemien Teatere AS	2 205	2 160	45	2,1 %
15302 Sámi mánáidteáhter	485	377	108	28,6 %
Sum	23 793	23 696	97	0,4 %

Mål for tilskuddsordningen - Teater:

De etablerte samiske teatrene kan utvikle seg kunstnerisk, produsere scenekunst på høyt nivå og kan turnere med scenekunst som gir kulturopplevelser og synliggjør samiske språk

Museer

Mål for tilskuddsordningen - Museer:

Faglig sterke samiske museer som formidler, forvalter, forsker på og fornyer den samiske kulturarven.

Årlig dialogmøte med samisk museumslag

Sametingsrådet har gjennomført sitt årlige dialogmøte med Sámi Museasearvi – Samisk museumslag. Møtet fant sted i Karasjok 21. november 2018, og det var representanter fra alle de samiske museumssidaene tilstede. Et sentralt tema var det økonomiske grunnlaget for de samiske museene i dag. Det er behov for at Sametinget ser på sine ulike tilskuddsordninger til samiske museer og kulturinstitusjoner, og justerer krav til statistikk og rapportering. Et viktig spørsmål er hvordan utviklingen for de samiske museene har vært etter museumsreformen (ABM-reformen), og hvordan forholdene til de samiske museene er sammenliknet med de øvrige museene i Norge. Videre er det et spørsmål om og hvordan de samiske museene skal omfattes i arbeidet med den nye museumsmeldingen som er lansert. Samarbeidsavtalene mellom Sametinget og fylkeskommunene ble også drøftet, og her ble det pekt på at det er viktig å synliggjøre fylkeskommunenes regionale ansvar også for de samiske museene.

Deltatt på fagsamling

Sametinget har deltatt på samling for faglige museumsnettverk i regi av museumsseksjonen i Norsk kulturråd. Samlingen fant sted i Bodø 26. og 27. november 2018.

Bååstede – prosjekt

Bååstede- prosjektet var også tema under Sametingsrådets dialogmøte med Sámi Museasearvi – Samisk museumslag. Partene anser prosjektet for å være vellykket. Avtalene om tilbakeføring av samiske gjenstander fra Norsk folkemuseum er signert, og nå gjenstår arbeidet med tilbakeføringene. Repatriering av samiske gjenstander fra de øvrige norske museum og museer internasjonalt ble drøftet. På møtet ble det spilt inn et behov for et ledelses- og

institusjonsutviklingsprogram og styrking av Sametingets forvaltning av de samiske museene. Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner - direkte tilskudd
Mål for tilskuddsordningen - Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner:
Samiske institusjoner er viktige ressurser for samiske kunstnere og kulturutøvere.

14.

Samisk hus i Oslo

Sametinget holdt et kontaktmøte med Samisk hus i Oslo 12. november 2018. Samisk hus i Oslo legger til rette for et bredt spekter av aktiviteter, både i egen regi og i regi av andre aktører som bruker huset til sine aktiviteter. Etter at Samisk hus flyttet til nye lokaler sentralt i Oslo har man opplevd at både aktivitetsnivået og antallet besøkende har økt kraftig. I tillegg til Sametingets tilskudd, direktetilskudd over posten Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner og prosjekttilskudd, har Samisk hus i Oslo mottatt tilskudd til drift og aktivitet fra Norsk kulturråd og Oslo kommune.

15. Duoddara Ráfe/Pitesamisk senter

Sametingsrådet holdt et møte med styret i Duoddara Ráfe 22. januar 2019 i Bodø. Bakgrunnen for møtet var ønsket om en dialog med styret om drifta og aktiviteten i kulturhuset Duoddara Ráfe i Beiar. I tillegg til dette hadde sametingsrådet et ønske om å følge opp en pressemelding fra november 2018 signert av blant annet styreleder i Duoddara Ráfe og seks ordførere/varaordførere i kommuner i pitesamisk område i Salten, hvor det ble uttrykt skuffelse over knappe driftsmidler til pitesamisk senter. På møtet orienterte styret og daglig leder i Duoddara Ráfe om sin aktivitet. Styret har i sin virksomhet vektlagt prosesser som skal styrke den samiske identiteten i hele det pitesamiske området. Det kom også frem at aktiviteten og oppslutningen i huset i Beiar er marginal, og huset ikke er åpent til daglig. Daglig leder bor i Bodø, og har en hjemmekontoravtale med styret. Styreleder orienterte også om at de er inne i en prosess der en ønsker å omorganisere Duoddara Ráfe til et aksjeselskap, og gjennom dette få med seg kommunene i pitesamisk område inn på eiersiden.

Sametingsrådet er bekymret for den manglende aktiviteten i senteret i Beiar, og uttrykte på møtet en forventning om at styret tar en diskusjon om drifta av huset og rapporterer dette tilbake til Sametinget. Samtidig ser sametingsrådet det som positivt at man vil jobbe frem en annen eierstruktur, og på den måten få ansvarliggjort kommunene i pitesamisk område.

Som en ytterligere oppfølging av oppropet fra ordførerne/varaordførerne fra de seks kommunene i Salten har sametingsrådet en ambisjon om å invitere disse til et felles møte i løpet av 2019 der sametingsrådet på generelt grunnlag ønsker å få drøftet og belyst muligheter og utfordringer i pitesamisk område, og å se på hva kommunene og Sametinget i fellesskap kan bidra med for å styrke pitesamisk språk, kultur og samfunnsliv.

Saemien Sijte

Sametinget og Trøndelag fylkeskommune møtte styret i Saemien Sijte til et felles møte i Trondheim 30. november 2018. På møtet var status for utbyggingsprosjektet et tema, og ansvaret for den fremtidige finansiering av drifta av Saemien Sijte ble drøftet.

Institusjonsutvikling - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Institusjonsutvikling:

Samiske kulturinstitusjoner som har faglig og institusjonell utvikling.

Sametinget har bevilget kroner 200.000,- til Åarjelsaemieh Teatere for å produsere og sette opp stykket «Biegke Biehteme - vindens svik». Produksjonen har utgangspunkt i vindmølleanlegg som planlegges i Sápmi og spesielt i sørsamisk område. Produksjonen skal ha et utspring i en eldre klassisk måte å jobbe med politisk teater på, men den vil tilpasses samiske tradisjoner og dermed være kompetansehevende for Åarjelsaemieh Teatere. Produksjonen er et samarbeid med Nordland Teater.

Sametinget har bevilget kroner 200.000,- til Internasjonalt Samisk filminstitutt og programmet «samisk produsentlab». Hovedmålet med programmet er å kunne heve kompetansen til samiske produsenter og filmskapere slik at de kan være rustet til å være med på NRKs store satsing på samisk drama.

Samisk litteratur og medier

Mål for innsatsområdet:

Kvalitativ samisk litteratur utgis og gjøres kjent og tilgjengelig.

Čális fal - prosjekt

Čális fal sin styringsgruppe hadde møte 6. desember 2018 der fremtidens organisering for Čális fal ble diskutert. Det er ønskelig å fortsette med et forfatterstudie også i fremtiden da både fagansvarlige og styringsgruppen ser at dette er noe som er med på å utvikle nye samiske forfattere og resulterer i nye utgivelser. Styringsgruppen vedtok dermed at det skal opprettes en dialog med Samisk høgskole for å undersøke muligheten for at de kan overta det samiskspråklige forfatterstudiet, på lik linje som UiT – Norges arktiske universitet tilbyr et norskspråklig forfatterstudie. Styringsgruppen ser det som positivt at en slik løsning også vil kunne gi studiepoeng til deltakerne. Sametinget har startet dialogen med høgskolen, som er positiv til å sette i gang et slikt studie. Sametinget vil fortsette å følge opp dialogen med Samisk høgskole utover 2019.

Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - søkerbasert tilskudd:

Kvalitativ litteratur er tilgjengelig på samisk.

16.

Sametingsrådet har tildelt 3,2 millioner kroner til utgivelse av samiskspråklig litteratur. Sametinget gjorde i 2018 noen endringer på forlagsstøtten til samiske forlag, som tidligere har vært søkerbasert. Nå er støtten til de største samiske forlagene gjort om til et direktetilskudd, som også omfatter produksjonsstøtte. Dette innebar at den søkerbaserte ordningen for produksjon av litteratur dermed kun var søkbar for andre forlag eller foretak som ikke fikk direkte tilskudd til forlagsdrift. Resultatet var at det kom færre søknader inn over ordningen for utgivelse av samiskspråklig litteratur. Ved en omprioritering av midler på slutten av året kunne sametingsrådet for første gang i ordningens historie gi tilsagn til alle søknader som kom inn. Det ble gitt støtte til samiskspråklig litteratur til skjønnlitteratur og oversettelser av populærlitteratur til samisk. I tillegg er det innvilget støtte til utgivelser av nye barnebøker på flere av de samiske språkene, fagbøker, oversettelser, lydbøker og antologier.

17.

Dialogmøter med samiske bokbusseiere

Sametingsrådet har gjennomført informasjonsmøte og dialogmøter med bokbusseierne i etterkant av plenumsvedtaket i sak Formidling av samisk litteratur, som også omfattet omlegging av støttepraksisen til bokbusseierne. Målet med møtene har vært å informere om vedtaket og konsekvensene av dette, og få tilbakemelding fra bokbusseierne om hvordan de vil organisere tilbudet fra 2020.

Samiske medier

Mål for tilskuddsordningen - samiske medier:

Samiske medier som skaper samfunnsengasjement.

Medier blir en viktigere og viktigere del av samfunnet og samfunnsdebatten. For Sametinget er det viktig at samisk språk, kunst og kultur er tilgjengelig på ulike medier, på ulike plattformer og at det produseres og formidles med høy kvalitet.

Samisk idrett

Mål for innsatsområdet:

Et mangfold av idrettsaktiviteter.

Kultur- og idrettsstipend – stipend

Sametingets kultur- og idrettsstipend deles ut hvert andre år, og skal motivere samisk ungdom til å engasjere seg innenfor kunst, kultur og idrett. Et stipend pålydende kroner 25.000,- deles ut til fire personer. Stipendet skal gå til enkeltpersoner av begge kjønn. De som mottar stipendet skal være mellom 16 og 25 år det året stipendet tildeles. For 2018 kom det inn 20 søknader. 19 ble realitetsbehandlet. Det kom inn 12 søknader om idrettsstipend og syv kulturstipend. De fire som ble tildelt stipend viser at de satser seriøst på sine disipliner, og har vist til gode resultater, lokalt, regionalt og nasjonalt. De er gode forbilder for samisk ungdom.

Skytter Benedicte Guttorm og taekwondo-utøver Sajane Karina Olsen mottar Sametingets

idrettsstipend. Begge utøverne kan vise til gode plasseringer gjennom hele sesongen, og begge har etablert seg i toppen av sin idretter, både regionalt og nasjonalt.

Ánná Káísá Partapuoli og Johan Daniel Turi er begge talentfulle kunstnere. De mottar Sametingets kulturstipend. Den ene har opparbeidet seg et navn innen slampoesi, og den andre er i starten med å etablere seg innen musikk. Begge to har vist et stort engasjement, og satser helhjertet på sine kulturuttrykk.

7 Kulturminnevern

Samfunns mål:

Samisk kulturarv legger premisser for all planlegging og inngrep.

Forvaltning av kulturminner

Mål for innsatsområdet:

Samiske kulturminner forvaltes på grunnlag av egen historie og egne verdier.

Tilskudd til samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Samiske kulturminnevern:

Samiske kulturminner synliggjøres, istandsettes og formidles som en ressurs for de samiske samfunnene og for allmennheten forøvrig

Tilskuddet er lyst ut med søknadsfrist 15. februar.

Rammebetingelser for samisk kulturminnevern

Mål for innsatsområdet:

Sametinget har formell forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner etter kulturminneloven.

Prioriteringer for kulturminneforvaltningen 2019

Sametinget har mottatt prioriteringsbrevet for 2019 fra Riksantikvaren. Prioriteringsbrevet viser Riksantikvarens prioriteringer på bakgrunn av de politiske styringsdokumentene som gjelder for kulturminnevernet i Norge. Brevet viser også de ønsker og mål som Riksantikvaren har for samarbeidet med regional kulturminneforvaltning i 2019.

De nasjonale målene for resultatområde 2.2. Kulturminne og kulturmiljø (kulturminnefeltet) fremgår av statsbudsjettet (Prop. 1 S):

- **Tapet av verneverdige kulturminne skal minimerast**
- **Eit prioritert utval kulturminne og kulturmiljø automatisk freda og andre arkeologiske kulturminne skal ha eit ordinært vedlikehalds nivå innan 2020**
- **Eit representativt utval kulturminne og kulturmiljø skal vere vedtaksfreda innan 2020**
- **Freda bygningar, anlegg og fartøy skal ha eit ordnært vedlikehalds nivå innan 2020**

I statsbudsjettet for 2019 er tilskuddspostene på kulturminnefeltet samlet sett videreført på om lag samme nivå som resultatet var i fjor etter Stortingets behandling, men med en liten økning på enkelte poster.

På bakgrunn av statsbudsjettet for 2019 og andre relevante dokumenter har Riksantikvaren lagt følgende hovedprioriteringer til grunn for 2019:

- **Regionreformen – framtidig ansvars- og oppgavefordeling. En rekke oppgaver som i dag blir håndert av Riksantikvaren skal etter 2020 håndteres av den regionale kulturminneforvaltningen og Riksantikvarens rolle som direktorat blir rendyrket.**
- **Klimaendringene og kulturminner, jf. *Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning*.**
- **Byer, kulturmiljøer og landskap, herunder blant annet arbeidet med kulturhistoriske landskap (KULA-områder).**
- **Kulturminner i kommunene (KIK). KIK-satsingen skal gå ut 2020 og målet er at 90 % av kommunene da har en kulturminneplan. Videre er Riksantikvaren i ferd med å utarbeide en strategi for arbeidet med kulturminner i kommunene.**
- **Styrket forvaltning av verdensarvområdene. Riksantikvaren ønsker at**

regionalforvaltningen bidrar til at beste praksis preger forvaltningen av de åtte verdensarvstedene i Norge.

- Fredningsarbeid og tilskuddsforvaltning. Riksantikvaren fredningsstrategi legger føringer for fredningsarbeidet de nærmeste årene. Sametinget får ros for raskt å ha iverksatt kompetansetiltak for tradisjonshåndverk i 2018, og oppfordrer til videre satsing i 2019.
- Teknisk-industrielle kulturminner og fartøyvern, jf. bevaringsprogrammet for teknisk-industrielle kulturminner der 15 industrielle anlegg inngår samt de oppgavene innen fartøyvern som skal overføres til regionalforvaltningen i 2020.
- Plansaksbehandling og innsigelser, jf. overføring av oppgaver fra Riksantikvaren til regionalforvaltningen i forbindelse med regionreformen.
- Arkeologi, jf. bl.a. bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner (BARK) og bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG).

Regionreformen berører Sametinget som forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner. I tidligere konsultasjoner med Sametinget ble det enighet om at de samme forvaltningsoppgavene og myndighet som fylkeskommunene får overført, skal overføres til Sametinget når det gjelder samiske kulturminner. Videre planlegger regjeringen en ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken. Sametinget forventer at videre prosess rundt meldingsarbeidet og innholdet med eventuelt nye tiltak i meldingen avklares med Sametinget gjennom konsultasjoner.

Kommuneprosjektet (KiK) koordineres av fylkeskommunene. Hovedformålet med prosjektet er at så mange kommuner som mulig skal utarbeide kommunedelplaner for kulturminner som skal være til hjelp i kulturminneforvaltningen. Sametinget deltar i arbeidet i de kommuner som er aktuelle når det gjelder samiske kulturminner.

Sametinget deltar også i blant annet arbeidet som gjelder bevaringsprogrammene for utvalgte arkeologiske kulturminner (BARK) og bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG), i arbeidet med kulturhistoriske landskap av historisk interesse (KULA), fredningsarbeid for samiske bygninger samt fartøyvern.

Sametinget vil følge opp disse sakene videre gjennom vårt arbeid på kulturminnefeltet og tar for øvrig prioriteringsbrevet fra Riksantikvaren for 2019 til etterretning.

Dispensasjon for inngrep innenfor sikringszone til kulturminne ved Juovlajohka/Julelva
Sametinget har gitt tilrådning til dispensasjon etter kulturminneloven § 8.4 for tillatelse til å legge elveforbygning innenfor sikringssonen til gammetuft ID56672. Detaljregulering for et område av Juovlajohka/Julelva i Juovlavuotna/Austertana ble vedtatt 13. desember 2018. Formålet med planen er å rehabilitere elvas naturlige løp, samt tilbakeføre viktige gyte- og oppvekstmiljø for en av landets få elvebaserte gytebestander av sjørøye.

Bygningsvern

Mål for tilskuddsordningen – bygningsvernprosjekter

- Sikring, vedlikehold og istandsetting av automatisk freda samiske bygninger og anlegg.

Sametinget har mottatt 39 søknader til fredete bygninger i privat eie. Av disse søknadene er seks tilknyttet kompetanseheving innen antikvarisk istandsetting og tradisjonshåndverk. Sametinget prioriterer tiltak som styrker kompetansehevingen på dette feltet.

Bygningsregistreringsprosjektet

Sametinget slutfører bygningsregistreringsprosjektet i 2019. Riksantikvaren støtter årets slutføring av prosjektet med kroner 1,8 millioner. Til sammen 700 bygninger var per 1. februar 2019 lagt inn i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden. Ved årets slutt vil mellom 900-950 bygninger være lagt inn.

Bevaringsprogrammene for utvalgte arkeologiske kulturminner (BARK)

Sametinget har i 2019 søkt om midler over bevaringsprogrammene for utvalgte arkeologiske

kulturminner (BARK) og arbeider med ferdigstilling av påbegynte BARK-prosjekter i Porsanger, Storfjord, Narvik og Lyngen.

8 Helse og sosial

Samfunns mål:

God helse og likeverdige helse- og sosialtjenester tilrettelagt det samiske folks språklige og kulturelle bakgrunn.

Helse og sykehusplan 2

Helse- og omsorgsdepartementet har igangsatt arbeid med ny Nasjonal helse- og sykehusplan. Dette er en oppfølging av Nasjonal helse- og sykehusplan 2016-2019. Sametinget er involvert i arbeidet og har invitert Helse- og omsorgsdepartementet til Karasjok for å bli faglig orientert om samisk helse fra samiske fagfolk. Sametinget vil gi innspill til planen/meldingen før den legges frem.

Halvårlig samarbeidsmøte med Helse- og omsorgsdepartementet

På det halvårige møtet mellom Sametingsrådet og Helse- og omsorgsdepartementet løftet Sametingsrådet behovet for samisk perspektiv i arbeidet med ny Nasjonal helse- og sykehusplan og oppfølging av fremtidige helsetjenester for den samiske befolkningen. Sametinget vil gi innspill til dette arbeidet. Videre ble tiltak i Hertespråket som angår helse- og omsorgsfeltet diskutert. Med bakgrunn i plenumsbehandling av saken påpekte Sametingsrådet at samiske pasienter ofte møter en spesialisthelsetjeneste med liten kunnskap om samisk språk og kultur, og som begrenser samiske pasienters mulighet til å bruke samisk i spesialisthelsetjenesten. Sametingets plenum har vedtatt en rekke tiltak som skal bidra til at samiske barn og unges møte med helsevesenet blir bedre og lettere.

Sametingets arbeid med etiske retningslinjer for helseforskning, og samisk pasientombud var også tema på møtet med helseministeren og eldre- og folkehelseministeren. I forbindelse med eldrereformen «Leve Livet» redegjorde statsråden for tiltak i forbindelse med reformen, blant annet departementets intensjon om å få tilbake kjøkken på alle institusjoner for eldre.

Sametingsrådet etterspurte også samisk representasjon i det nye Nasjonalt råd for et aldersvennlig Norge. I følge statsråden skal dette rådet ha kontakt med kommunale eldreråd og skal kunne knyttes til andre grupper også.

Møte med styret Universitetssykehuset Nord-Norge

Sametingsrådet har hatt et møte med Universitetssykehuset Nord-Norge i forbindelse med deres styremøte i Karasjok. Sametingets mål med møtet var å sette fokus på UNN sitt ansvar og rolle som universitetssykehus, også for samiske pasienter. Videre løftet Sametinget utfordringer som bruk av samisk språk i behandlingssituasjoner, deriblant sikring av kvalitetsmessig gode tolketjenester. Sametinget informerte også om det nasjonale prosjektet «videreutvikling av spesialisthelsetjenester til det samiske folk».

Pasientombud

I samarbeidsmøter mellom Sametinget, samiske fagpersoner og Helsedirektoratet har Sametinget løftet behovet for et samisk pasient- og brukerombud som kan virke nasjonalt, og som er tilgjengelig for alle samer uansett bosted. Helsedirektoratet, sammen med pasientombudskontoret i Finnmark har tatt initiativ til et pilotprosjekt med en rådgiver med samiskkompetanse ved pasient- og brukerombudskontoret i Finnmark. En slik rådgiver skal ha en nasjonal funksjon. Sametinget ble invitert til å delta i planlegging av prosjektet, og har sammen med helsedirektoratet utarbeidet prosjektplan og mandat-/stillingsbeskrivelse for en slik rådgiver. Sametinget mener at det er behov for et slikt samisk pasient- og brukerombud og har tatt dette opp med helseministeren og eldre- og folkehelseministeren. Sametinget vil følge opp dette parallelt med pilotprosjektet i Finnmark.

Grenseoverskridende arbeid - Møte i Karigasniemi, Finland

Sametinget har over flere år hatt samarbeid med Sametinget i Finland om de utfordringer samiske pasienter og brukere har i forhold til å få samiskspråklige tjenester. Sametinget i Finland hadde invitert til møte i Karigasniemi hvor samiske kommuner på finsk side deltok,

samt Karasjok kommune, Samisk spesialistlegesenter og Samisk nasjonal kompetansetjeneste - psykisk helsevern og rus (SANKS). Pasienter på finsk side av Sápmi mangler mulighet til å få tjenestetilbud på sitt språk i Finland og ønsker derfor i mange tilfeller å få tjenester på norsk side, hvor tjenesten er tilpasset samisk språk og kultur. Sametinget er bekymret for helsetilbudet til den samiske befolkningen. På møtet ble en del hindringer diskutert, blant annet ulike lovgrunnlag og regelverk, økonomi, ansvar, praktisk gjennomføring og lignende. Sametinget i Finland følger opp saken, og sender skriv til den finske regjeringen med beskrivelse av tema, problemstillinger og forslag til løsninger, der man også løfter frem samarbeid over landegrensener.

Møte med KS – helsetjenester i kommuner

Kommunesektorens organisasjon (KS) har hatt samling i Tromsø for alle kommuner i Troms og Finnmark, samt Lofoten 6. februar 2019. President Aili Keskitalo hadde innlegg om samiske pasienter i kommunene. Å sette samiske folks helse- og levekår på dagsorden betyr også å se på hvilke faktorer som må være på plass for at samiske pasienter skal kunne ha et likeverdig tilbud. Kunnskap og informasjon om den samiske befolkningen er nødvendig og avgjørende for å få til gode tjenester. Kommunene må få kunnskap om og være bevisst de samiske innbyggerne i kommunen, og tilrettelegge tjenestene på en positiv måte for den samiske befolkningen slik at samiske pasienter og brukere får et likeverdig helsetilbud tilrettelagt språklig og kulturelt.

Don leat deháleamos – Du er viktigst

Konferansen om oppvekst og forebygging blant samisk ungdom som SANKS og Blå kors arrangerte i Karasjok hadde fokus på ungdom og rus, og hvordan foreldre og samfunn kan forebygge alkohol- og rusmisbruk blant ungdom. I sitt innlegg påpekte sametingsrådet at i tillegg til foreldre, har også det øvrige samfunnet, som skole, helsestasjon og media ansvar for å bidra til forebygging av rusmisbruk blant ungdom. Alkoholmisbruk er fortsatt tabu i samiske miljøer, men i forebyggingsarbeid er åpenhet viktig. Det er ikke alle som tør å fortelle til andre foreldre dersom man ser deres barn eller ungdom i ruspåvirket tilstand. Alle kommuner bør ha en Natteravnordning i sin kommune. Sametinget ser med bekymring at mindreårige får tak i alkohol, og vil bidra til å sikre samiske barn og unge gode og trygge oppvekstvilkår.

Samisk mat på menyen

I kjølvannet av Landbruks- og matdepartementets og Helse- og omsorgsdepartementets inspirasjonsdager om mat har Sametingsrådet hatt møte med Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino der det ble diskutert hvordan skolen kan bidra til å få institusjoner til å servere samisk mat til pasienter og brukere. Samisk videregående skole og reindriftsskole har både reindriftslinje og matlinje. Representanter for begge linjene deltok på møtet, og de vil planlegge og igangsette prosjekter koblet mot helsesenteret/sykehjemmet i Kautokeino. Skolen kan blant annet tilby kurs for ansatte i institusjoner, og ha temadag på sykehjemmet hvor elevene deltar i matlaging sammen med ansatte.

Sørsamisk helse- og sosialfaglig seminar

Sametingsrådet har deltatt på nettverksseminaret: Samisk kulturforståelse i helse- og sosialtjenesten i det sørsamiske området, hvor tema for seminaret var «Hva er samisk helse?». Sametingsrådet holdt en velkomsttale hvor det ble snakket om litt av Sametingets perspektiv på helse, da med fokus på samer bosatt i de sørsamiske områdene. Det ble holdt flere foredrag om helsefaglige tiltak og prosjekter i Sápmi og det sørsamiske området. Seminaret er den viktigste møteplassen for samiske helsearbeidere på sørsamisk område, og en viktig arena for kunnskapsformidling og -utveksling, samt nettverksbygging. Seminaret hovedmål er å bidra til tilrettelagte helse- og sosialtjenester for samer i sørsamisk område.

Konferanse og workshop om «Implementation of Suicide Prevention Activities in the Circumpolar Area»

Sametinget har deltatt på konferanse om selvmordsforebyggende aktiviteter i sirkumpolare områder. Ved å samle forskere, politiske beslutningstakere, urfolkssamfunn, representanter for faste deltakerorganisasjoner i Arktisk råd og representanter for arktiske stater, fokuserte arrangementet på implementering av strategier for selvmordsforebygging i sirkumpolare områder. Det ble samtidig avholdt en «fortellingsworkshop» for en gruppe urfolksungdom. Under paneldebatt om «Plan för suicidprevention bland samer i Norge, Sverige och Finland»

kom det frem at man i dag har en plan, men at selve gjennomføring av planen har stoppet opp på grunn av usikkerhet om hvem som skal ta tak i dette videre. Det kom innspill fra deltakerne i panelet om at Sametingene bør være med på å sette i gang tiltak for å realisere de selvmordsforebyggende strategiene i planen.

Tilskudd til helse- og sosialprosjekter - søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen - Helse- og sosialprosjekter:

God helse og likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk på lik linje med befolkningen forøvrig.

Sametinget har i perioden gitt tilskudd til helsetreff for eldre samer i Oslo og Karasjok.

UiT - Norges arktiske universitet skal sette i gang med Saminor 3 som har tittel «Måltrettet helseforskning i et flerkulturelt landskap» og som skal gjennomføres i samarbeid med Centrum för samisk forskning (CeSam) ved Umeå universitet. Sametinget har tildelt tilskudd til prosjektets første trinn, som er å planlegge og gjennomføre fokusgruppeintervjuer, med formål å skaffe bedre kunnskap over hva befolkningen ønsker helseundersøkelsen skal omhandle.

Kunnskap og kompetanse om samisk språk, kultur og samfunnsliv er manglende. Nasjonalt kompetansesenter for Aldring og helse skal utvikle informasjon om demens tilrettelagt på samisk for personer med utviklingshemming, og Snåsa kommune er i gang med å utvikle visuelle virkemidler i opplæring om sørsamisk kultur, beregnet for ansatte i helsesektor. Sametinget har tildelt tilskudd til begge prosjekter.

Videre er det tildelt tilskudd til utvikling av hjertestarter med samisk talevalg, til Evenes kommune til temakveld for ungdom, og til barnevernstjenesten i Kautokeino kommune til etablering av nettverk for samisk barnevern, først og fremst i kommuner i samisk språkforvaltningsområde.

9 Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling

Samfunns mål:

At rettigheter som er anerkjent i FNs erklæring om urfolksrettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk.

Felles EU-strategi

Samisk parlamentarisk råd drøftet arbeidet med en felles EU-strategi på møtet 27. november 2018 i Oslo. Det var laget en skisse til en slik strategi på bakgrunn av sak 035/15

Sametingsmelding om solidaritet og internasjonalt arbeid, og Europaparlamentets resolusjon av 3. juli 2018 om brudd på urfolks rettigheter i verden, inkludert ran av deres landområder

Sametinget besøkte EU-institusjoner i Brussel 28. til 30. november 2018. Der ble skissen om å få på plass en plattform for samhandling mellom samer/urfolk og EU drøftet. Det er en generell positiv vilje til å involvere sametingene i EU-institusjonenes beslutningsprosesser. Det er imidlertid stor avstand mellom liv og lære når det kommer til det å få på plass konkrete ordninger og løsninger som svarer til innholdet i EU-resolusjoner i forhold til urfolk. Skal en samisk og urfolksplattform etableres i EU vil det være nødvendig å jobbe systematisk opp mot EU-systemet over tid. Det tilsier at det i første omgang bør etableres en permanent samisk tilstedeværelse i Brussel. Det legges opp til at et forslag til en felles EU-strategi behandles snarlig i Samisk parlamentarisk råd.

FNs rasediskrimineringskomité (CERD)

Sametingsrådets politiske rådgiver holdt innlegg for FNs rasediskrimineringskomité (CERD), og hadde egne møter med komiteens medlemmer i forbindelse med eksamineringen av Norge i perioden 3. til 6. desember 2018 i Genève. CERD overvåker statenes oppfølging av FN-konvensjonens bestemmelser, som forbyr diskriminering på grunn av rase, hudfarge, avstamning eller nasjonal eller etnisk opprinnelse. Komiteen hadde mange spørsmål til Norge omkring samiske forhold.

I CERD sin rapport til Norge, som ble offentliggjort 2. januar 2019, anbefaler komiteen blant

annet å iverksette tiltak for å forbedre det rettslige rammeverket til samiske landrettigheter, fiske og reindrift. Komiteen mener Norge må ha en gjennomgang av reindriftsloven, og at sjøsamenes historiske rett til fiske må anerkjennes i lov. I tillegg kom det konkrete anbefalinger knyttet til domstolene, tolking ved offentlige tjenester, oppfølging av land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark, østsamisk reindrift, og Nordisk samekonvensjon.

Deltakelse på Arctic Frontiers

President Aili Keskitalo åpnet Arctic Frontiers 21. januar 2019 i Tromsø. Årets konferanse hadde Smart Arctic som tema. Presidenten deltok videre i paneldebatten om tilstanden i Arktis, og med innlegg på flere side-arrangementer, som for eksempel på presentasjonen av Forskningsrådets strategi for nordområdeforskning og et side-arrangement om urfolk i Arktis som ble arrangert av den internasjonale urfolksfestivalen Riddu Riđđu og den canadiske ambassaden.

Rapport til FNs spesialrapportør

FNs spesialrapportør mot rasediskriminering E. Tendayi Achiume har bedt om innspill på saker som berører naturressursutvinning til hennes forestående tematiske rapport om utvinning av naturressurser og diskriminering under overskriften «Extractivist Industries and Racial Equality» som skal foreligge i FN innen juni 2019. Sametinget har utarbeidet rapporten "*Sami Parliament Report on Extractivism and Racial Discrimination*" som ble oversendt spesialrapportøren 23. januar 2019. Sametinget fokuserer i rapporten på utvinning av mineraler, olje, veiutbygging og vindkraft og hvordan dette påvirker samiske næringer.

Innlegg om Sannhets- og forsoningskommisjonen

Sametingsrådet deltok med innlegg på Senter for nordlige folk sin fagdag og kulturkveld med tema Fortellinger om fornorskningen. Fra Sametingsrådet ble det formidlet forventninger til det påbegynte kommisjonsarbeidet.

Sametingsrådet har også bidratt med innlegg på rundebordsmøte, som det svenske Sametinget arrangerte 13. desember, om erfaringene vi på norske side har hatt med prosessen og status på arbeidet. Det arbeides fremdeles i Sverige med å få i gang en tilsvarende kommisjon. På møtet deltok også det finske Sametinget og informerte om prosessen på finsk side.

Besøk i Moskva

President Aili Keskitalo og sametingsrådets politiske rådgiver besøkte Moskva den 16.- 18. november 2018. Presidenten deltok med innlegg i en høring i den russiske Duma (Russlands lovgivende forsamling). Høringen gjaldt ny lov om beskyttelse av tradisjonelle landområder og tradisjonelle livsformer for nordlige og østlige urfolk i Den russiske føderasjonen. Presidenten deltok også på seminar om Arktisk Råd i regi av RAIPON og besøkte også den norske ambassadøren til Russland.

Grunnloven

Sametinget henvendte seg til Stortinget 17. oktober 2018 om oppfølging av Sametingets vedtak i sak SP 037/15 om endring av Grunnlovens § 108 og behandlingen av dette forslaget som ligger i Stortinget. Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite hadde møte med president Aili Keskitalo på Sametinget 4. januar 2019 om dette. På møtet deltok også lederen for den største opposisjonsgruppen Ronny Wilhelmsen og plenumsleder Tom Sottinen. Nasjonal Institusjon for Menneskerettigheter (NIM) orienterte på møte om hvordan forslag stilte seg til menneskerettighetene. Forslaget ble i Innst. 126 S (2018-2019) støttet av alle, unntatt Fremskrittspartiet og Høyre. Fremskrittspartiet og Høyre har i innstillingen ikke gitt noen begrunnelse for ikke å støtte forslaget. Ved Stortingets behandling ble det ikke et nødvendig 2/3 flertall for forslaget og det ble dermed ikke vedtatt. Sametingsrådet er skuffet over at Grunnloven har vært gjenstand for en omfattende revisjon, også språklig, men bare ikke for bestemmelsen som gjelder samene. Sametingsrådet vil følge opp med sikte at Grunnlovens § 108 endres etter neste Stortingsvalg.

Halvårlig møte med Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Sametingsrådet har gjennomført det halvårlige møtet med Kommunal- og moderniseringsdepartementet i Oslo 14.januar. Rådet orienterte blant annet statsråd Mæland

om pågående prosesser knyttet opp mot urfolksspråkåret og språkløftet. I tillegg ble oppfølgingen av samerettsutvalget II, regionreform og oppgavefordeling, handlingsplan mot vold i samiske samfunn og status i prosessen vedrørende nordisk samekonvensjon tatt opp på møtet. Referat fra møtet vil bli offentliggjort så snart det er ferdigstilt fra begge parter.

Behandling av Prop. 166 L (2017-2018) Endringer av sameloven mv. (konsultasjoner)
Sametinget ble ved brev av 31. januar 2019 fra saksordfører i Stortingets kommunal- og forvaltningskomiteen informert om at komiteen vil sende utkast til innstilling til presidentskapet for uttalelse før det avgir endelig innstilling 30. april. Det framkommer av brevet at flertallet i komiteen med regjeringspartiene og Senterpartiet vil sende proposisjonen tilbake til regjeringen med anmodning om at hele lovforslaget må sendes på alminnelig høring før det behandles i Stortinget, mens mindretallet med Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener én bestemmelse om kommunenes konsultasjonsplikt (§ 4-4) må sendes på høring sammen med utkast til veileder før behandling i Stortinget. Utkast til innstilling fra komiteen skal sendes Stortingets presidentskap for uttalelse i uke 4, og endelig innstilling skal foreligge 30. april.

President Aili Keskitalo har reagert sterkt på dette siden det ikke foreligger reelt grunnlag for å sende saken på høring, da Samerettsutvalgets utredning har vært på høring, og siden det er alminnelig enighet om at det foreligger en folkerettslig konsultasjonsplikt for alle offentlige myndigheter. Det er en nærmest ukjent parlamentarisk situasjon at regjeringspartiene går imot regjeringen. En slik framgangsmåte undergraver også troverdigheten i konsultasjonsprosesser med regjeringen i tillegg til at Samerettsutvalgets utredning ikke vil kunne følges opp heller for kartleggings og styring-/forvaltningslovgivningen utenfor Finnmark. President Aili Keskitalo har hatt møte med Stortingspresidenten, samt skrevet brev til henne. Videre er det sendt brev om saken til alle stortingspartienes parlamentariske ledere og statsministeren.

Likestilling

Mål for innsatsområdet:

Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter og muligheter for alle.

18.

Fagdag om lhbtq og psykisk helse i det samiske samfunnet

Sametinget arrangerte i samarbeid med Bufdir, Mental Helse Ungdom, KUN og SANKS fagdag om lhbtq og psykisk helse i det samiske samfunnet 28. november 2018 i Karasjok. På fagdagen ble rapporten «Den eneste skeive i bygda?» fra prosjektet «The Only Gay in the village» lansert. Sametingsrådet deltok også da rapporten ble lansert i Tysfjord 10. desember 2018.

Tromsø Arctic Pride

Sametingsrådet deltok under Tromsø Arctic Pride i både en panelsamtale om hverdagen til samiske lhbtq-personer og i Tromsø Arctic Prides parade.

Møte med Ung i dag-utvalget

Sametingsrådet møtte leder for Ung i dag-utvalget, Loveleen Brenna. Utvalget skal se på likestillingsutfordringer som barn og unge møter i hverdagen. I møtet deltok også representanter for Norske Reindriftsamers Landsforbunds ungdomsutvalg, Sametingets ungdomspolitiske utvalg og Norske Samers Riksforbunds ungdomsutvalg. I møtet ble likestillingsutfordringer for samiske barn og unge løftet frem og diskutert. Utvalget skal legge frem sin utredning høsten 2019.

Vold i nære relasjoner i samiske samfunn - prosjekt

Møte om vold

Sametinget arrangerte i samarbeid med Krisesentersekretariatet og Likestillingsombudet, et møte om vold mot kvinner og vold i nære relasjoner i samiske samfunn 26. november 2018, i Karasjok. Møtet var en del av den nasjonale Taushet tar liv-kampanjen. Under møtet ble flere utfordringer knyttet til dette temaet diskutert, slik som samisk krisesentertilbud, kompetanseheving i hjelpeapparatet og ønske om nasjonal handlingsplan. Møtet var en del av Sametingets arbeid med å sette søkelys på vold i samiske samfunn overfor regjering, hjelpeapparat og sivilt samfunn. Konferansen resulterte i et sluttokument hvor aktørene sammenfattet problemstillingene og pekte på tiltak knyttet til forebygging.

10 Samarbeidsavtaler

Samfunnsmål:

Et styrket samisk språk, kultur og samfunnsliv.

19.

Oppgavemeldingen

Kommunal- og moderniseringsdepartement (KMD) har i brev 8. januar 2019 orientert Sametinget om det videre arbeidet etter Stortingets behandling av Meld. St. 6 (2018–2019) *Oppgaver til nye regioner* (oppgavemeldingen), jf. Innst. 119 S (2018–2019) fra Kommunal- og forvaltningskomiteen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har bedt om Sametingets vurdering av hvilke oppgaver i oppgavemeldingen som kan berøre samiske interesser direkte. Sametinget vurderer at følgende oppgaver kan berøre samiske interesser: Konseptvalgutredningsprosesser (KVU), kulturminneforvaltning, verneområdeforvaltning, vilt- og innlandsfiskeforvaltning, arbeidet med friluftsliv, tilskuddsordningen Arktis 2030, organiseringen av Arktisk råd, sekretariat for Regionalt nordområdeforum, virkemiddelordningene til SIVA og IN, eier- og forvaltning av fiskerihavner og midler til jordbruk.

Sametinget oversendte sine vurderinger til departementet 30. januar. I oppgavemeldingen blir det varslet flere etterfølgende prosesser. Sametinget skal følge opp de ulike prosessene med de ansvarlige departementene.

Regionalt og lokalt samarbeid

Mål for innsatsområdet:

Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

20.

Samarbeidsavtale med Nordland fylkeskommune

President Aili Keskitalo signerte den nye samarbeidsavtalen med Nordland fylkeskommune sammen med fylkesrådsleder Tomas Nyvoll. Avtalen er gjeldende for perioden 2019 - 2022.

Ny samarbeidsavtale med Trøndelag fylkeskommune

Sametinget og Trøndelag fylkeskommune har i 2018 utarbeidet en ny samarbeidsavtale gjeldende for perioden 2019 - 2022. I den nye avtalen slås tospråklighetsavtalen og den regionale samarbeidsavtalen sammen. Avtalen har som mål å styrke, synliggjøre og utvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv. Den skal legge forholdene til rette for et varig fast samarbeid i saker som angår samene og samiske områder i Trøndelag, med spesielt fokus på utvikling av sørsamisk språk, kultur og samfunnsliv. Samarbeidsavtalen ble undertegnet av president Aili Keskitalo og fylkesordfører Tore O. Sandvik i Trøndelag fylkeskommune 13. desember 2018.

Revidering av samarbeidsavtale med Troms fylkeskommune

Sametinget og Troms fylkeskommune har satt i gang en prosess med å revidere samarbeidsavtalen mellom partene. Avtalen vil gjelde for perioden 2019 - 2020. Det ble gjennomført et møte på politisk nivå 7. februar 2019 der sametingsrådet deltok. Fra fylkeskommunen møtte fylkesråd Willy Ørnebakk. Partene godkjente utkastet til avtalen, og vil underskrive avtalen i den nærmeste framtid.

Sametingsrådet ser frem til et godt og konstruktivt samarbeid med Trøndelag, Nordland og Troms fylkeskommuner, og de inngåtte samarbeidsavtalene vil være et godt fundament for å kunne lykkes med dette.

Samarbeidsavtaler med bykommuner

Sametinget har samarbeidsavtaler med bykommunene Oslo, Bodø og Tromsø. I dette samarbeidet drøfter partene jevnlig aktuelle kommunale samiske saker.

· Tromsø kommune: Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune er

under revidering. Partene skal avholde oppfølgingsmøte om dette arbeidet i mars/april 2019.

- Oslo kommune: Sametinget og Oslo kommune skal avholde møte i februar 2019 om samarbeidserklæringen.
- Alta kommune: Sametinget og Alta kommune er enige om å inngå en samarbeidsavtale. Samarbeidsavtalen underskrives og markeres 25. mars 2019 på Alta museum.

Det er for øvrig gjennomført et politisk møte mellom sametingsrådet og ordføreren i Hammerfest kommune, samt den administrative ledelsen. Sametinget og Hammerfest kommune er enige om å fortsette dialogen om en mulig samarbeidsavtale.

11 Politisk nivå

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)

SUPU møtte Ung i Dag-utvalget når de besøkte Sametinget i november 2018.

SUPU deltok på Sametingets språkkonferanse i Tromsø i februar, også som deltaker i sofasamtale.

SUPU deltok også på åpningen av den samiske kunstutstillingen i Dronning Sonjas kunststall i februar.

SUPU deltok på møte i SPRs ungdomsråd i Jokkmokk i februar, hvor blant annet planlegging av neste ungdomskonferanse og arbeid med en handlingsplan for Samisk Parlamentarisk Råds Ungdomskonferanse (SPR-U) var tema.

Møte med Finansministeren 25. januar

Som en del av konsultasjonsavtalen med regjeringen skal Sametingsrådet og Finansministeren ha et årlig møte om budsjett. Dette møtet ble avholdt 25 januar. Fra rådet var president Aili Keskitalo og sametingsråd Henrik Olsen til stede, fra regjeringens side var Finansminister Siv Jensen og Kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland til stede. Sametingsrådet la fram Sametingets budsjettbehov for 2020, og sakene Váibmogiella – Hjertespråket, digitalisering, Beaivváš sámi našunálateáhter, Bååstede, samiske læremidler og samisk reiseliv og kreativ næringsutvikling ble spesielt diskutert. Sametingsrådet presenterte også noen av tallene fra Telemarksforskning sin siste regionalanalyse for å belyse samfunnsutviklingen i samiske områder.

Revisjon av Sametinget

Riksrevisjonen gjennomfører en revidering av styringssystemet samt en revidering av sametingsrådet og Sametingets klagenemd i tillegg til den finansielle revisjonen for 2018. Sametingsrådet er positive til å få gjort en slik revisjon og har etterspurt dette. Sametinget som politisk organ har ikke styringsdialog med departementet på samme nivå som underliggende organ og derfor vil en slik revisjon kunne bidra til bedre styringssystemer for Sametinget på sikt. Målet med revidering av styringssystemet er å vurdere om sametingsrådet har et styringssystem, med rutinger og praksis som er i hensiktsmessig for å skire måloppnåelse i tråd med Sametingets vedta og forutsetninger. Målet med revidering av tilskuddsbehandling i Sametingsrådets og Sametingets klagenemd er å vurdere om sametingsrådet og Sametingets klagenemd fatter saklig begrunnende vedtak i tilskuddssaker. Revisjonsrapportene forventes ferdigstilt i mars.

12 Kunngjøring av nye saker – oppfølging

Sak 2 og 5 ble plenumsbehandlet 6. desember 2018. Sak 4 ble ikke fremmet.

Sak 1 – Ressursmangel i politi og rettsvesen,
Representant Cecilie Hansen fra Senterpartiet

Sametingsrådet noterer at det er riktig som representant Cecilie Hansen fra Senterpartiet påpeker at det i dag er en stor nedgang i antall straffesaker og at domstolene også står overfor omstilling. Sametingsrådet følger opp dette med Justisdepartementet og har bedt om et møte der dette kan settes på sakskartet.

Sak 3 – Fremtidig drift av bokbussene,

Representant Ann Elise Finbog fra Samefolkets parti

Sametingsrådet inviterte til felles møte i Alta tirsdag 27. november 2018. Flere bokbusseiere deltok på møtet. På møtet ble partene enige om at bokbusseierne må gi skriftlig tilbakemelding til Sametinget innen 20. februar 2019 om eventuell videreføring av driften av bokbussene. I tillegg ble vi enige om at den enkelte bokbusseeier kan avtale egne møter med sametingsrådet før fristen.

Sametingsrådet har hatt møte med Troms fylkeskommune, Kåfjord kommune, Nesseby kommune, Trøndelag fylkeskommune og Nordland fylkeskommune og Kautokeino kommune. Flere av bokbusseierne ønsker å videreføre driften, men finansiering av driften er ikke avklart hos alle sammen.

Sak 6 - Markering av 30-års jubileum for ILO-169

Representant Ronny Wilhelmsen fra Arbeiderpartiet

ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO-169) ble vedtatt på den internasjonale arbeidsorganisasjonens generalkonferanse den 7. juni 1989. Norge ratifiserte ILO-169 ved et stortingsvedtak 20. juni 1990, og den trådte i kraft 5. september 1991.

ILO-169 har hatt og har en stor betydning for anerkjennelsen av samenes rettigheter i Norge, blant annet når det gjelder konsultasjoner og landrettigheter. Likevel gjenstår det fortsatt en del før Norge oppfyller sine forpliktelser etter konvensjonen.

Sametingsrådet vil komme tilbake til hvordan 30-årsjubileumet for ILO-169 vil bli markert fra Sametingets side.

Sametingets plenum - 002/19

Saken påbegynt 05.03.2019 kl 09.15

Votering

Av 39 representanter var 38 til stede. Det ble ikke votert over saken

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Aili Keskitalo, president	Arthur Johan Tørfoss
		Ronny Wilhelmsen
	Aili Keskitalo	
2	Runar Myrnes Balto	Arthur Johan Tørfoss
	Runar Myrnes Balto	
3	Ronny Wilhelmsen	Lars Filip Paulsen
		Silje Karine Muotka
	Ronny Wilhelmsen	
4	Nils Mikkelsen Utsi	
5	Per Mathis Oskal	Silje Karine Muotka

	Per Mathis Oskal	
6	Mikkel Eskil Mikkelsen	
7	Nancy Porsanger Anti	
8	Ellinor Marita Jåma	Aili Keskitalo
		Silje Karine Muotka
		John Kappfjell
	Ellinor Marita Jåma	
9	Toril Bakken Kåven	Isak Mathis O. Hætta
		Anders Somby jr.
		Silje Karine Muotka
	Toril Bakken Kåven	
10	Karen Anette Anti	Anders Somby jr.
	Karen Anette Anti	
11	Nora Marie Bransfjell	John Kappfjell
	Nora Marie Bransfjell	
12	Lars Filip Paulsen	Silje Karine Muotka
		Piera Heaika Muotka
		Nancy Porsanger Anti
	Lars Filip Paulsen	
13	Piera Heaika Muotka	
14	Kåre Olli	
15	Silje Karine Muotka	Lars Filip Paulsen
		Isak Mathis O. Hætta
	Silje Karine Muotka	
16	Henrik Olsen	
17	Mathis Nilsen Eira	Henrik Olsen
		John Kappfjell
	Mathis Nilsen Eira	
18	Márjá-Liissá Partapuoli	
19	Anne Karin Kvernmo	
20	Klemet Klemetsen	Kåre Olli
		Mikkel Eskil Mikkelsen
	Klemet Klemetsen	
21	Aili Keskitalo, president	

SP - vedtak:

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden til orientering.

Saken ble avsluttet 05.03.2019 kl. 12.00

Ášši/Sak 003/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Kunngjøring av nye saker

	Arkivsaknr. 19/813
--	------------------------------

Sametingets plenum - 003/19

Forslag 1 - Representant Arthur Tørfoss, Fremskrittspartiet

Støtte til Nordreisa kommune – miljøfond Stuora Mollešjavri

NVE fattet den 11. mars 2016 vedtak om å åpne sak om revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringene i Abojohkavassdraget og Njemenjaikujákkavassdraget i Kvænangen og Nordreisa kommuner i Troms. Kvænangen Kraftverk har skrevet revisjonsdokument, og NVE har sendt dokumentet på høring.

Hovedformålet med en revisjon er å bedre miljø- og naturforholdene ved å avbøte ulemper og negative virkninger ved utbyggingen. Dette må avveies mot formålet med konsesjonen, som er kraftproduksjon. Bestemmelser i konsesjonen om høyeste og laveste regulerte vannstand (HRV og LRV) samt overføringer kommer ikke inn under hva som kan revideres. Privatrettslige forhold omfattes ikke av en revisjon. Økonomiske vilkår som ikke kan knyttes direkte til miljøvilkår omfattes normalt sett heller ikke. Opprustning og utvidelse (O/U) av eksisterende anlegg er relevant å vurdere i en revisjon.

NVE oversendte sin innstilling til revisjon av konsesjonsvilkår for erverv og regulering av Abojohka m.v. i Kvænangen og Nordreisa kommuner til OED i brev av 22.06.2018. Den 6.09.2018 ble det gjennomført møte og befaring.

Nordreisa kommune anmoder Olje- og energidepartementet OED å omgjøre NVE sitt vedtak om ikke å anbefale et miljøfond for utvikling av Reisavassdraget, slik Nordreisa kommunestyre har foreslått og krevd i sin høringsuttalelse. Nordreisa kommune ber OED om å pålegge opprettelsen av et slikt fond når revisjonen / fastsettelsen av nye vilkår skal endelig vedtas. Kommunen presiseres det at et slikt fond ikke er tiltenkt å være en slags inntektskilde for kommunen, eller at det er en type erstatningssak i ettertid. Kommunestyrets intensjon med dette fondet er at det er et miljørettet utviklingstiltak som vil få stor betydning for verdiskaping både i økologisk og økonomisk perspektiv.

Forslag:

Fremskrittspartiet ber Sametingsrådet fremme sak for plenum med støtte til Nordreisa kommune i

denne saken, alternativt kontakte OED direkte for å bidra til å få miljøfondet på plass.

Forslag 2 - Representant Márjá-Liissá Partapuoli, NSR/NSR-Sáb

Forslag til ny lov om Etterretningstjenesten

Forslag til ny lov om Etterretningstjeneste ble sendt til høring i november 2018. Sametinget er ikke fornøyd med den korte høringsfristen, spesielt da saken er meget krevende både med hensyn til tid og kompetanse. Sametinget var ikke satt opp som høringsmottaker, og tidsfristen ga ikke Sametinget mulighet til å utforme en høringsuttalelse før fristen gikk ut.

Samene er et folk i fire land. I loven kommer det frem hvordan personvern for Norges befolkning skal sikres i eget land, men det nevnes ingenting om hvordan personvern for samer skal sikres i sitt folks områder uten å ta hensyn til riksgrensene. Dette fører til spørsmålet; Har samene den samme beskyttelsen i loven som nordmenn? Det er spesielt bekymringsfullt når man ser på uttalelser fra blant annet Datatilsynet om personvernet for hele befolkningen.

Sametinget ber Stortinget om å ta hensyn til uttalelsene som ber om et klart språk i lovteksten slik at også Sametinget har mulighet til å vurdere lovens innvirkning på samer. Sametinget oppfordrer Stortinget å gjennomgå lovendringen på nytt med bakgrunn av uttalelsene og ved neste høringsrunde sette av god tid til høringen.

Forslag 3 - Representant Astrid Kalvemo, Arbeiderpartiet

Kampanje for innmelding i Sametingets valgmanntall

Vi anser det viktig at flest mulig samer skal få brukt sin demokratiske rett for å ivareta samene som et sterkt folk.

Vår identitet har fått et stort løft via gode samiske profiler i media de siste årene, da er det viktig at Sametinget får kanalisert denne identitetsstyrkingen også inn mot det samiske demokratiet.

Det er viktig for alle samer, men kanskje spesielt de yngre, at de skal være opplyst om sine muligheter til å være med på å bestemme over sitt eget liv, sitt språk, sin kultur og identitet.

Da fristen for mandatfordelingen mellom valgkretsene er 30. Juni 2019, mener vi at Sametinget snarest må sette i gang en kampanje for innmelding i Sametingets valgmanntall.

Forslag 4 - Representant Arild Pettersen Inga, Arbeiderpartiet

Oppnevning av representanter til reindrifststyret

Ettersom regjeringen ønsker å endre reindrifstlovens §71 for å kunne oppnevne reindrifststyret selv, haster det at Sametinget kommer på banen.
Sitat

For Arbeiderpartiet er reindrift en viktig urfolksnæring. For samisk selvbestemmels- og medbestemmelsesrett er det viktig at samer er sterkt representert i reindrifststyret.

Arbeiderpartiet ser at sammensetningen i nåværende reindrifststyre ikke er til næringens fordel. Derfor er Sametingets representasjon i reindrifststyret avgjørende for utvikling og ivaretagelse av næringa, spesielt for å sikre reindrifstnæringens rammebetingelser.

Arbeiderpartiet vil at valg av representanter til reindrifststyret gjøres under dette plenum. For å ivareta og styrke samisk representasjon og reindrifstnæringens interesser ber vi Sametinget om å velge 4 representanter med vara til reindrifststyret, og at Sametinget selv utpeker leder blant disse.

Forslag:

Oppnevning av representanter til reindrifststyret settes opp som sak fredag 8. Mars. Saken oversendes Sametingets valgkomité for innstilling til plenum.

Forslag 5 - Representant Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket

Stopp verneprosessene i Troms og Finnmark

Høsten 2018 fikk alle fylkesmenn i oppdrag fra Miljødirektoratet å identifisere konkrete naturområder som kan være aktuelle for supplerende vern. Fylkesmannen i Troms og Finnmark har vurdert i overkant av 600 områder og identifisert 56 områder som kandidater.

Dette er alt fra våtmarksområder, elvedaler, viddelandskap, fjellområder, strender og annet. Vi har over år sett at man ønsker å verne store områder hvor samisk tilstedeværelse, utmarksbruk og – næring er avgjørende viktig for samisk og nordnorsk kultur, næring og levemåte.

I samisk og nordnorsk sammenheng har bruk som beste form for vern vært et grunnleggende prinsipp for hvordan leve og virke i naturen. Samtidig som man henter ved, plukker bær, fisker, driver rein, så følger man med og ivaretar naturen. Det synes om at fordi samer og nordboere gjennom generasjoner har vært flink å bruke områdene på en bærekraftig måte, skal man nå straffes med at lokalbefolkningen selv vernes bort fra områdene.

Det er i flere av disse områdene dokumentert utstrakt utmarksbruk og næringsvirksomhet. Det vil få store negative konsekvenser om lokalbefolkningen stenges ute fra de områdene man tradisjonelt har brukt til næring og utmarkshøsting, med tap av arbeidsplasser og tap av viktig samisk og nordnorsk høstingskultur.

Staten har internasjonale forpliktelser i forhold til å verne store landområder i årene fremover. Det er da lett å «ofre» Troms og Finnmark og verne ekstra mye i nord. Det betyr at man her, hvor utmarksbruk og –næring er betydelig, skal vernes vekk fra arbeidsplasser og et meningsfylt liv.

Sametinget må snarest kontakte staten og stanse de pågående verneprosessene. Sametinget må også kontakte Troms og Finnmark fylkeskommuner og få til et samarbeid, hvor prosessene stanses, og om verneområder skal godkjennes, må det være etter samtykke fra lokalbefolkningen.

Forslag 6 - Representant Nora Marie Bransfjell, NSR

Samisk medvirkning i Forsvaret

For å representere samiske interesser i de områder som er sammenfallende med Forsvarets interesser, mener Sametinget at samene bør være mer tilstede i forsvarssaker. Eksempelvis blir reindriften kjent med Forsvarets planer først når aktiviteter skal iverksettes, noe som kan skape unødige konflikter. Derfor er det viktig at allerede i planleggingsfasen må samiske interesser høres. Sametinget ber sametingsrådet ta initiativ til å forbedre dialogen med Forsvaret.

Forslag 7 - Representant Ronny Wilhelmsen, Arbeiderpartiet

Sametingets rolle i den nye regionen Troms og Finnmark

Sametinget forventer at Sametingsrådet igangsetter et arbeid med å sikre at den samiske dimensjonen i den nye regionen Troms og Finnmark blir ivarettatt.

Prosessene i forbindelse med sammenslåingen og den nye organiseringen av regionen, må ikke

svekke tjenestene som tilbys den samiske befolkningen i dag. Sametingsrådet må innta en aktiv rolle for å ivareta samt styrke tjenestetilbudet som tilbys i dag.

Den nye regionen vil være ansvarlig for en rekke tjenester som den samiske befolkningen vil benytte, blant annet må det være mulig for pasienter på tannhelseklinikker å kunne snakke samisk. Ansatte i regionen må også kunne få tilbud om både samisk språkkurs og samisk kulturforståelse. Forvaltningen må kunne gi svar på samisk dersom noen ønsker det, informasjon på offentlige nettsider og skriv må også gis på samiske språk.

Sametinget er også bekymret for at tilbudene som er bygget opp i øst-Finnmark og Vadsø svekkes i den nye regionen, rådet må derfor arbeide aktivt for at disse distriktene blir særlig ivaretatt.

Sametinget ber om at rådet kommer med en egen melding til Sametinget som ivaretar den samiske dimensjon i Troms og Finnmark.

Forslag 8 - Representant Anders Somby jr., flyttsamelista

Svangerskapspermisjoner for næringsutøvere

1.juli 2018 ble ordningen om foreldrepenger endret til en tredelt permisjonsordning. Endringen innebærer at det er lovfestet 15 ukers permisjon til hver av foreldre samt 16 uker som de kan fordele seg imellom.

Vi ser at denne ordningen ikke gir familiene noen fleksibilitet til å fordele permisjonen i mellom foreldrene slik det passer den enkelte familie. Ordningen vil spesielt ramme foreldre i primærnæringer, da det er vanskelig for primærnæringsutøver å ta permisjon for å være hjemme med barnet i visse perioder av året.

Sametinget mener at det må lages en unntaksbestemmelse i permisjonsordningen slik at det blir en større fleksibilitet for primærnæringsutøvere til å tilpasse permisjonen slik det passer best i deres familie.

Sametinget må straks sende innspillet til de ansvarlige myndigheter.

Forslag 9 - Representant Ronny Wilhelmsen, Arbeiderpartiet

Sametinget som politisk kraft i samfunnet

Sametinget har siden åpningen i 1989 hatt en stadig positiv utvikling. Utviklingen har skjedd både innenfor det politiske og det administrative nivå.

Vi må fortsette denne utviklingen for å ivareta våre, samt våre etterkommeres demokratiske rettigheter. Den positive politiske og parlamentariske utviklingen på Sametinget må fortsette for et styrket Sápmi.

Vi mener at en sterkere komitèmodell er nøkkelen for å lykkes i det arbeidet.

Sametinget må videreutvikle komitèmodellen og gi komiteene den demokratiske muligheten som ligger der. Vi kan utvikle en sterk politisk modell med god demokratisk forankring gjennom samhandlingen mellom komiteene og plenum.

Et sterkt Sameting med gode prosesser vil styrke de samiske rettighetene og anerkjennelsen av disse. Vi må i større grad dreie ressursene over på den politiske drivkraften i Sápmi, og det mener vi oppnås ved å utvikle komiteene på Sametinget.

Sametinget starter en prosess med utvikling av en aktiv komitèmodell bedre tilpasset et framtidrettet parlamentarisk system.

Forslag 10 - Representant Lars Filip Paulsen , Høyre

Om samisk kultursensitivitet og kompetanseheving i samisk kulturforståelse innen kommunal forvaltning

Det er behov for å styrke alle sektorene innen kommunal forvaltning med hensyn til forebygging av vold og overgrep i samiske samfunn.

Som et første tiltak for å muliggjøre forebygging av vold og overgrep må kommuner i samiske samfunn pålegges kursing i samisk kultursensitivitet og ansatte må pålegges en kompetanseheving i samisk kulturforståelse.

Dette kan sees som et ledd i en overordnet handlingsplan, der fylkesmannen får i oppgave å føre tilsyn av- samt koordinere dette arbeidet opp mot kommunene.

Ulike kompetansemiljø som f.eks Árran og Samisk høgskole kan være de som i praksis gjennomfører slik kursing og kompetanseheving.

Saken påbegynt 05.03.2019 kl. 15.05.

Plenumsledelsens innstilling:

- Nye saker 1 - 3 og 5 - 10 sendes til Sametingsrådet for behandling.
- Ny sak 4 avvises fordi plenum allerede har gjort et vedtak i saken.
- Ny sak 4 voteres over etter forslag fra representant Ronny Wilhelmsen, Arbeiderpartiet

Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Nye saker 1 - 3 og 5 - 10 ble enstemmig vedtatt
- Ny sak 4 forkastet med 23 mot 12 stemmer

Protokoll tilførsler

Representant Mathis Nilsen Eira, NSR leverte følgende protokoll tilførsel:

Sametingets flertall viser til de lovendringsforslag som er lagt ut til høring på Landbruks- og matdepartementets side med høringsfrist 15.03.2019.

I høringsforslaget er det foreslått å endre reindriftsloven når det gjelder blant annet § 71 om oppnevning av medlemmer til reindriftsstyret. Sametinget har sendt inn høringsuttalelse hvor det fremgår at det er en klar forventning at ett reindriftsstyre som skal ha legitimitet i reindriftnæringen og i det samiske samfunnet må omfatte reell medvirkning fra de sametingsoppnevnte medlemmene i styret. Videre forventes det at styreleder for reindriftsstyret skal ha reindriftsfaglig bakgrunn og kjennskap til samisk kultur og samfunn.

Sametinget vil følge denne saken opp videre ovenfor Landbruks- og matdepartementet og videre i aktivt arbeid opp mot Stortinget i dette spørsmålet. Sametingsrådet har hele veien vært klar på at de vil oppnevne styremedlemmer til reindriftsstyret så snart de har en felles forståelse med LMD omkring videre arbeid med tanke på å sikre reell medbestemmelse fra samiske representanter med formell og uformell reindriftskompetanse i reindriftsstyret.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Arthur Johan Tørfoss	Ronny Wilhelmsen
		Toril Bakken Kåven
		John Kappfjell
	Arthur Johan Tørfoss	
2	Márjá-Liissá Partapuoli	Ronny Wilhelmsen
	Márjá-Liissá Partapuoli	

3	Astrid Kalvemo	
4	Arild Pettersen Inga	Nancy Charlotte Porsanger Anti
		Toril Bakken Kåven
		Mathis Nilsen Eira
	Arild Pettersen Inga	
5	Toril Bakken Kåven	Klemet Klemetsen
		Mathis Nilsen Eira
		Ronny Wilhelmsen
	Toril Bakken Kåven	
6	Nora Marie Bransfjell	John Kappfjell
	Nora Marie Bransfjell	
7	Ronny Wilhelmsen	
8	Anders Somby jr.	Ellinor Marita Jåma
	Anders Somby jr.	
9	Ronny Wilhelmsen	Piera Heaika Muotka
		Anders Somby jr.
	Ronny Wilhelmsen	
10	Lars Filip Paulsen	Arild Pettersen Inga
		John Kappfjell
		Márjá-Liissá Partapuoli
	Lars Filip Paulsen	
	Ronny Wilhelmsen til forr.orden	

SP - vedtak:

Nye saker 1 - 3 og 5 - 10 sendes til Sametingsrådet for behandling.

Saken ble avsluttet 05.03.2019 kl. 16.15.

Ášši/Sak 004/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Spørsmål til Sametingsrådet

	Arkivsaknr. 19/813
--	------------------------------

Sametingets plenum - 004/19

Spørsmål 1 - Representant Lars Filip Paulsen, Høyre

Handlingsplan mot vold og overgrep i samiske samfunn

Sametinget har tidligere henvendt seg til regjeringen med et krav om en handlingsplan mot vold og overgrep i samiske samfunn? Hva gjør sametingsrådet for å følge opp dette?

Spørsmål 2 - Representant Hans Ole Eira, Senterpartiet

Jakt på jerv

Som vi vet er jakten på jerv (lisensjakt) avsluttet for i år. Det skulle skytes 107 jerver, men bare 58 jerver er blitt skutt. I Midt-Norge ble det skutt 15/21, i Nordland 8/16 og i Troms og Finnmark bare 7/30 (2 i Finnmark). Og dermed blir ikke Stortingets vedtatte antall på jerv oppfylt.

Det er ikke akseptabelt, og det medfører selvfølgelig enda mer skade på saue- og reindrifta. For å oppnå de vedtatte målene er det nødvendig å endre på tellingen av jerv og på jakta på jerv. Har Sametinget gjort noe eller vil Sametinget gjøre med denne saken slik at tellingen av jerv og jakten på jerv vil bli bedre

Spørsmål 3 - Representant Lars Filip Paulsen, Høyre

Tilskudd til samiske formål, gamle post 72 Samisk språk, informasjon m.m.

Formålet med tilskuddsordningen har vært å styrke bruken av samiske språk ved å legge bedre til rette for bruk av samisk i det offentlige, øke antallet samiske språkbrukere, gi mer informasjon til samer på samisk og å øke informasjonen om samiske forhold til befolkningen i Norge. Forvaltningen av en del av tilskuddsmidlene har vært delegert Fylkesmannen i Nordland som har ansvaret for flere tiltak i Handlingsplanen for samiske språk. Midlene har gått til sør-, lule- og markasamiske tiltak.

Sametinget overtok forvaltningsansvaret for disse midlene fra 01.01.2018. Hvordan har midlene blitt brukt i 2018? Hva er gjennomført av tiltak og hvilke planer har Sametinget for videre bruk av midlene?

Spørsmål 4 - Representant John Kappfjell, Arbeiderpartiet

Oppfølging av bokbusseiere

Hvordan har Sametingetsrådet tenkt å følge opp forpliktelsene og forventningene ovenfor de bokbusseierne som har foretatt investeringer i nye busser?

Spørsmål 5 - Representant Ellinor Marita Jåma, Áarjel-Saemiej Gielh

Samarbeidsavtaler med bykommuner/ Tråanten tjielte

I rådets beretning vises det til samarbeidsavtaler med bykommuner og møter med Tromsø, Oslo og Alta kommune. ÅaSG har tidligere levert forslag om at Sametinget må arbeide med å få på plass en Samarbeidsavtale med Tråanten tjielte/ Trondheim kommune, samt etterspurt dette flere ganger. Har Sametingsrådet fulgt opp ÅaSG sitt forslag, og evt hvor langt har rådet kommet i den prosessen?

Saken påbegynt 05.03.2019 kl. 16.15.

Plenumsledelsens innstilling:

- Spørsmål 3 fremmes ikke i plenum og Sametingsrådet svarer ikke på det.

Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Det ble ikke votert over saken.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Lars Filip Paulsen	
	Mikkel Eskil Mikkelsen	
	Lars Filip Paulsen	
	Mikkel Eskil Mikkelsen	
2	Hans Ole Eira	
	Berit Marie Eira	
	Hans Ole Eira	
3	John Kappfjell	

	Henrik Olsen	
	John Kappfjell	
	Henrik Olsen	
4	Ellinor Marita Jåma	
	Silje Karine Muotka	
	Ellinor Marita Jåma	

SP - vedtak:

Spørsmål 3 fremmes ikke i plenum og Sametingsrådet svarer ikke på det.

Saken ble avsluttet 05.03.2019 kl. 17.20.

Ášši/Sak 005/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Sametingsrádets likestillingspolitiske redegjørelse om vold i samiske samfunn

	Arkivsaknr. 19/105
--	------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Sametingsrádets forslag til innstilling:

Sametingsrádet har drøftet likestillingspolitiske redegjørelse om vold i samiske samfunn. Redegjørelsen er vedlagt protokollen

Sametingsrádets likestillingspolitiske redegjørelse om vold i samiske samfunn

Innledning

Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013 har dannet grunnlaget for sametingsrádets arbeid mot vold i samiske samfunn. I handlingsplanen var arbeid mot vold i nære relasjoner ett prioritert satsingsområde. Virkeperioden for denne handlingsplanen er gått ut. Handlingsplanen ble fulgt opp av en likestillingspolitisk redegjørelse vedtatt i 2012 . I redegjørelsen fra 2012 var også vold i nære relasjoner et prioritert felt, hvor følgende delmål ble definert:

1. Bedre kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn.
2. Et hjelpeapparat for voldsutsatte som er tilrettelagt for den samiske befolkningen.
3. Åpenhet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn.

Denne redegjørelsen er en del av prosessen mot en ny sametingsmelding om likestilling.

Likestilling er kjernen i Sametingets virksomhet. Vi arbeider for at den samiske befolkningen har samme rettigheter og muligheter som befolkningen for øvrig. Vold er et omfattende samfunnsproblem, et menneskerettsproblem, et demokratisk problem, et likestillingsproblem, et kriminalitetsproblem og et folkehelseproblem. Vold i de samiske samfunn bremser utviklingen av de samiske samfunn og levestett. I denne sammenheng blir arbeidet mot vold et overordnet mål for Sametinget.

Rammer for redegjørelsen

Vold er et omfattende begrep som favner flere typer vold utøvd på ulike arenaer og sammenhenger. Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer vold slik:» forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt eller tvang, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller en gruppe. For å regnes som vold må handlingen resultere i, eller ha høy sannsynlighet for å resultere i død, fysisk eller psykisk skade, eller mangelfull utvikling.» Den vide definisjonen inkluderer både mellommenneskelig vold, selvpåført vold og kollektiv vold. Rammene for denne redegjørelsen tillater ikke en bred drøfting av alle typer vold som forekommer i de samiske samfunn.

I denne redegjørelsen vil derfor mellommenneskelig vold i nære relasjoner, da inkludert fysisk, psykisk og seksuell vold, behandles. Seksuell vold i de samiske samfunn utenfor nære relasjoner er også inkludert. En del saker består av seksuelle vold i nære relasjoner og seksuell vold utenfor nære relasjoner. Tysfjordsakene er eksempler på dette, og viser lovbruddenes kompleksitet.

Selvpåført vold kan være aktuell i urfolkssammenheng, da en internasjonal forskningsoversikt konkluderer med at det finnes indikasjoner på høyere forekomst av selvmord blant arktiske urfolk sammenlignet med majoritetsbefolkningen. Denne redegjørelsen går ikke nærmere inn på selvpåført vold.

Kollektiv vold som strukturell vold er definert av Johan Galtung som en form for vold hvor sosiale strukturer eller sosiale institusjoner skader mennesker gjennom å forhindre at deres grunnleggende behov oppfylles. I denne redegjørelsen kan den sees på som en del av bakteppet som fornuftspolitikken er og de strukturelle overgrep samer i dag opplever.

Avgrensningen mot ulike former for vold må ikke forstås slik at dette ikke er viktige temaer for politisk drøfting. Mobbing og hatefulle ytringer er eksempler på samfunnsproblemer som bør vies oppmerksomhet i den politiske debatten i Sápmi.

Vold i nære relasjoner defineres i straffelovens § 282, slik: «nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje, slektning i rett oppstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg.» Det vil si at nære relasjoner også omfatter søsken, barn, besteforeldre og barnebarn. I samiske samfunn er familiebegrepet ofte utvidet og nær relasjon kan gjelde flere enn det straffeloven åpner for. Betydningen av slektskap, et utvidet familiebegrep og tettere bånd til familie, trekkes ofte frem som trekk ved samisk kultur og tradisjon. En utvidet forståelse av hva nære relasjoner er i samiske samfunn vil kunne være av betydning i utforming av tiltak.

Vold rammer alle kjønn, legninger, funksjonsnivå og aldre. Fra eksisterende forskning vet vi at kvinner er mest utsatt for vold, og vi vet at jenter er mer utsatt enn gutter. Samtidig er det viktig å påpeke at vi vet for lite om vold mot f.eks. gutter og menn, og at det trengs mer kunnskap og forskning om dette.

Sametingets politiske arbeid i denne saken gjelder alle typer voldsutsatte, uavhengig av kjønn, legning, alder og funksjonsnivå. Volden som samfunnsfenomen som må bekjempes på flere nivå og trenger et overordnet fokus.

Status

Statistisk grunnlag og forskningsresultater

Astrid Eriksens forskning «Emotional, physical and sexual violence among Sami and non-Sami populations in Norway» viser at 49 % av samiske kvinner har opplevd fysisk, psykisk eller seksuell vold i et livsløpsperspektiv i motsetning til 35 % blant ikke samiske kvinner. Samiske kvinner rapporterer en høyere forekomst av seksuell vold i barndom enn i befolkningen for øvrig. Samiske menn rapporterer også om mer opplevd vold enn ikke samiske menn i undersøkelsen. Forskningen viser at samisk etnisitet er en risikofaktor for å bli utsatt for vold.

I Sametingets redegjørelse om likestilling i 2015 ble behovet for forskning fremhevet. Sametinget har gjennom et samarbeid med Justisdepartementet vært medfinansierer og oppdragsgiver for forskning utført av Nasjonalt kompetansesenter for vold og traumatisk stress. Dette resulterte i rapporten: «Om du tør å spørre, tør folk å svare» fra 2017. Arbeidet er en fokusgruppestudie av hjelpeapparatets og politiets erfaringer med vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Fokusgruppene var fordelt i de samiske områdene. Resultatene viste at:

- Det kan eksistere særlige utfordringer i møte med hjelpeapparat og brukere med samisk bakgrunn, spesielt ved tabubelagte temaer som vold og overgrep.
- Samisk språk og kulturkompetanse hos hjelpeapparat og politi kan bidra til økt tillit og forståelse i møte med voldsberørte.
- Mange med samisk tilknytning mangler fremdeles tillit til storsamfunnet som følge av fornorskningspolitikken. Dette kan påvirke møter mellom berørte av vold med samisk bakgrunn og ikke – samiske tjenesteutøvere.
- Temaet vold holdes innad i familien i samiske samfunn, og særlig i små lokalmiljøer. Dette kan også påvirke ansatte som arbeider med vold og overgrep innenfor det samme tette samfunnet som en selv er en del av.

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM) leverte i 2018 en temarapport om Vold og overgrep i samiske samfunn. Her drøftes de menneskerettslige forpliktelsene staten Norge har overfor samiske voldsutsatte. Rapporten kommer med flere anbefalinger hvordan staten kan ivareta sin sikringsplikt overfor samiske innbyggere.

Tysfjordsakene

Avdekningen av flere seksuelle overgrep vold og omsorgssvikt i Tysfjord i 2016 var på mange måter et tidsskille i de samiske samfunn. Omfang, alvorlighetsgraden og det lange tidsrommet disse overgrepene hadde foregått i, rettet offentlighetens søkelys mot problematikken. Fortielse, tilknytning til læstadianske menigheter og myndighetenes unnskyldighet viste behovet for å arbeide langsiktig og på flere arenaer.

Politiet i Nordland satte i gang etterforskning etter at elleve kvinner og menn sto fram i VG i 2016 og fortalte at de var blitt utsatt for seksuelle overgrep i Tysfjord kommune i Nordland. To år med etterforskning har resultert i totalt 161 straffesaker, hvorav 151 saker omhandler seksuelle overgrep. 106 saker er henlagt på grunn av foreldelse. Nærmere 70 prosent av de mistenkte og fornærmede tilhører det lulesamiske miljøet i Tysfjord.

Politiet beskriver i sin rapport noen av de samme utfordringene som er omhandlet i rapporten fra NKVTS. Blant annet ble etterforskningen av sakene vanskeliggjort av det samiske samfunnets manglende tillit til det offentlige. De beskriver også at kompetanse innen samisk språk og kultur er nødvendig for å skape tillit og forståelse i møte med involverte med samisk bakgrunn. Regjeringen har på bakgrunn av dette satt av midler til egne tiltak i Tysfjord. Prosjektet Jaskka er opprettet med formål å følge opp de berørte og iverksette forebyggende tiltak for å hindre overgrep i fremtiden.

Senere har flere samiske miljø åpnet opp om voldtekter og overgrep. Viktige skritt på veien til åpenhet om dette tema er tatt, men flere utfordringer ligger foran.

Sametingets arbeid

Sametinget har over en lang periode hatt fokus på vold i samiske samfunn. Som tidligere nevnt var temaet prioritert i Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013. Bevissthet og kunnskap om omfang og utfordringer har økt de siste 10 årene. Taushet og skam har vært hindringer for åpenhet,

Sametingsrådet har sett det som sin oppgave å bidra til holdningsendringer og åpenhet om temaet. Når de fremste folkevalgte i de samiske samfunn taler høyt om problemet er det et signal til samfunnet om åpenhet. Vold må løftes ut av den private sfæren og til politi og rettsvesen.

Ved flere anledninger har Sametinget avholdt ulike arrangementer som har satt søkelys på vold som samfunnsproblem i Sápmi. Markering av FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner, 25. november, markeres årlig på Sametinget med ulike arrangementer. Det har vært avholdt flere seminarer og møter på Sametinget hvor vold i de samiske samfunn har vært tema.

Sametinget har også samarbeidet med ulike fagmiljø og organisasjoner som Likestillings- og diskrimineringsombudet, FOKUS forum for kvinner og utviklingsspørsmål, Utsatt mann, Politiet og Krisesentersekretariatet. Dette samarbeidet har vært nyttig og kunnskapshevende, samtidig som problemstillingene i de samiske samfunn har blitt gjort kjent i flere fagmiljø.

Sametinget har også løftet saken på flere internasjonale arenaer. FNs kvinnekommisjons årlige samling har vært viktig i så måte. Temaet har blitt løftet til internasjonale arenaer, og blitt belyst i urfolkssammenheng. Urfolk er mer utsatt for vold enn resten av befolkningen, overalt i verden. Dette er nyttig kunnskap som kan peke på noen årsaker og strategier for å arbeide videre mot vold i den samiske befolkning.

Den samiske befolkning i Norge er i en privilegert posisjon i forhold til andre urfolk i verden, siden vi har mulighet til å ha dialog med myndighetene om saken både nasjonalt og internasjonalt. Dette gir oss et moralsk ansvar for å snakke høyt om vold andre urfolk også opplever.

Fremtidige utfordringer

Redegjørelsen fra 2012 pekte på viktige delmål som fremdeles er aktuelle:

1. Forskning

Det er fortsatt ikke nok kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Den eksisterende forskning på området har gitt oss noe kunnskap, men fortsatt gjenstår det mye forskning før det foreligger et helhetlig kunnskapsgrunnlag. Forskning på voldsutsatte, herunder også barn og voldsutøvere er noen av de behovene som fins. Samtidig er det også behov for å se voldsutøvelsen i et urfolks perspektiv. Kolonialisering og fornorskning som stressfaktor og årsak til destruktive handlingsmønstre er forhold som bør sees på i forskningssammenheng. Strukturer som gjør samer særlig sårbare for voldsutsatthet bør sees nærmere på.

2. Hjelpeapparatet

I dag er det ikke et fullgodt tilbud til personer berørt av vold. Manglende kompetanse i samisk språk og kultur gjør at samiske voldsutsatte og voldsutøvere ikke har samme behandlingstilbud som befolkningen for øvrig. Tilgjengelige krisesentre med samisk språk og kulturkompetanse er eksempler på nødvendige tiltak. Kompetanseheving blant i helse- og sosialtjeneste, politi, skole og barnevern er nødvendig. Kunnskap om vold i samiske samfunn må inn i profesjonsutdanningene. Forebyggende og holdningsendrende arbeid må gjøres på flere nivåer og arenaer i det samiske samfunn.

3. Behov for handlingsplan

Sametinget ser også et behov for å arbeide bredt og helhetlig på dette feltet. Å arbeide målrettet mot

vold i et samfunn fordrer kunnskap om historie, samfunnsoppbygging, kjønnsroller og kultur. Hva som er gode tiltak forebyggende og behandlende må tilpasses kulturen de skal utøves i. Her står man overfor utfordringer som både det norske og samiske samfunn må arbeide med. Sametinget som talerør for det samiske folk i samarbeid med de ressurser som det norske samfunn rår over. Sametingsrådet har derfor bedt Regjeringen om å utarbeide en handlingsplan med helhetlig fokus. Foreløpig har ikke Regjeringen svart positivt på denne oppfordringen.

Videre arbeid

Vold i samiske samfunn bør også vurderes i en menneskerettslig kontekst. Staten har en plikt til å iverksette positive tiltak for å sikre menneskerettighetene til samiske voldsutsatte. Det følger av Grunnlovens §92 om statens plikt til å respektere og sikre menneskerettighetene i Grunnloven, og pålegger staten en aktivitetsplikt for ivaretagelse av rettighetene. Virkemidler som er relevante når det gjelder statens plikt til å sikre menneskerettighetene er for det første lovgivning. Videre er effektiv håndhevelse av loven viktig for å sikre menneskerettighetene. Staten skal også forebygge risiko for menneskerettighetsbrudd. Dersom myndighetene kjenner til en risikofaktor som truer menneskerettighetene, kan det være ansvarsbetingende å ikke benytte sin myndighet til å handle på en slik måte at risikoen elimineres. Manglende tiltak for å beskytte den samiske befolkning mot vold kan derfor vurderes som et brudd på menneskerettighetene.

FNs kvinnekomite, FNs rasediskrimineringskomite, FNs torturkomite, FNs menneskerettighetskomite og FNs barnekomite har alle bedt Norge om å utarbeide egne tiltak og planer for å bekjempe vold. Denne oppfordringen er også kommet fra Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM).

Forebygging og utforming av tiltak mot vold er et statlig ansvar. Regjeringen er myndighetsorgan i arbeid mot vold, og har ansvar for finansiering av denne sektoren. Det er derfor Regjeringens ansvar å utarbeide og finansiere handlingsplaner og tiltak mot vold i de samiske samfunn.

Sametinget er talerør for samiske saker til sentrale myndigheter. Ved flere anledninger og i ulike forum har behovet for tiltak for å bekjempe vold blitt løftet av Sametinget til sentrale myndigheter. Behov for å arbeide helhetlig og overordnet med problematikken har gjort at Sametingsrådet har bedt om at det utarbeides en handlingsplan mot vold i samiske samfunn. Dette støttes av flere organisasjoner og institusjoner, herunder som nevnt LDO, NIM og i tillegg også av Krisesentersekretariatet.

Holdningsendringer

Sametinget kan også være med på å endre holdninger og bidra til åpenhet om temaet. Kvinner er mer utsatt for vold og overgrep enn menn. Det viser at det også er behov for å arbeide for å endre kjønnsroller i de samiske samfunn. Åpenhet om temaet fra de fremste samiske tillitsvalgte gir signaler om at temaet må tas på alvor. Det er ikke en privat sak når mennesker utsettes for vold. Det er en sak for politi og rettsvesen. Ansvar og skyld må løftes fra de utsatte og plasseres hos gjerningspersonene.

Fra sentralt hold har det vært uttrykt bekymring for om egen handlingsplan for den samiske befolkning er med på å stigmatisere den samiske befolkning. Sametingsrådet har tilbakevist denne bekymring, og pekt på at ønske om å arbeide mot vold kommer fra det samiske samfunn selv. Det er voldsstatistikken i seg selv som kan være stigmatiserende, ikke tiltak for å bekjempe den.

Implementering av kunnskap og holdninger i skole og barnehage

Godt forebyggende arbeid starter tidlig i livet. Det er også viktig å avdekke overgrep og vold så tidlig som mulig. Samiske elever og barnehagebarn har krav på informasjon om vold tilpasset egen språk og kultur. Sametinget har ansvar for å utvikle samisk pedagogisk materiell og læremidler om vold og overgrep til bruk i skolen. Sametinget fastsetter læreplaner i samisk språk og i samråd med Kunnskapsdepartementet samisk innhold i nasjonal og samisk læreplanverk.

Barneombudet har i sin rapport om seksuelle krenkelser. (Alle kjenner noen som har opplevd det:

2018) pekt på at det ikke finnes opplæringsmaterieil til bruk i skolen på samisk om grensesetting, relasjoner og seksuelle krenkelser. Barneombudet peker på Sametingets ansvar for læremiddelutvikling og anbefaler Sametinget å sikre at det utvikles opplæringsmateriale på samisk om temaet.

Sametinget er i en prosess med utvikling av læremidler til bruk i skolen om temaet.

Konsultasjoner

Fremlegging av rapporten: Svikt og svik, hvor alvorlig vold mot barn har blitt gransket, viser at det offentlige hjelpeapparatet i stor grad har sviktet overfor disse barna. Sametingsrådet har benyttet seg av i sin konsultasjonsadgang i denne saken, og vil gjøre det videre i liknende saker. Konsultasjoner pågår fortsatt.

Avslutning

Sametingsrådet har hatt gode erfaringer med Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013 og sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse 2012.

Vi vil at det skal utarbeides en sametingsmelding for likestilling for inneværende valgperiode. Vi ønsker også å fortsette arbeidet med likestilling på den internasjonale arenaen. Sametingsrådet foreslår å følge opp redegjørelsen med en egen sametingsmelding om likestilling, der vold i samiske samfunn er et av innsatsområdene. Øvrige innsatsområder er seksuell orientering og kjønnsidentitet, funksjonsnedsettelse og kjønnslikestilling. Arbeidet påbegynnes i 2019.

Visjon:

Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter og muligheter for alle.

Mål:

Bidra til likestilling og hindre diskriminering.

Strategier:

Bidra til større åpenhet om vold i nære relasjoner og seksuell vold gjennom holdningsskapende arbeid.

Bidra til økt kunnskap om grensesetting, relasjoner og seksuelle krenkelser gjennom utvikling av læremidler.

De framtidige innsatsområdene i Sametingets likestillingsarbeid kommer i ny sametingsmelding for likestilling og i Sametingets budsjett.

Sametingets plenum - 005/19

Saken påbegynt 05.03.2019 kl. 17.20. Debatt 07.03.2019 kl. 17.15.

Votering

Av 39 representanter var 36 til stede. Det ble ikke votert over saken.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Mikkel Eskil Mikkelsen, saksordfører	
2	Piera Heaika Muotka	
3	Viktor Bomstad	
4	Kjetil Romsdal	Piera Heaika Muotka
	Kjetil Romsdal	
5	Arild Pettersen Inga	Kjellrun Wilhelmsen
	Arild Pettersen Inga	
6	Ann-Elise Finbog	
7	Lars Filip Paulsen	Ann-Elise Finbog
	Lars Filip Paulsen	
8	Runar Myrnes Balto	Ann-Elise Finbog
9	Anne Henriette Reinås Nilut	Ann-Elise Finbog
	Anne Henriette Reinås Nilut	
10	Kåre Olli	
11	Nora Marie Bransfjell	
12	Klemet Klemetsen	Ann Karin Kvernmo
		Kjellrun Wilhelmsen
13	Nancy Charlotte Porsanger Anti	Arild Pettersen Inga
		Klemet Klemetsen
		Nora Marie Bransfjell
	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
14	Mikkel Eskil Mikkelsen	Ann-Elise Finbog
	Mikkel Eskil Mikkelsen	
15	Tor Gunnar Nystad	

SP - vedtak:

Sametingsrådet har drøftet likestillingspolitiske redegjørelse om vold i samiske samfunn. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Saken ble avsluttet 07.03.2019 kl. 18.25

Ášši/Sak 006/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 001/19	Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen	Dato: 19.02.2019-21.02.2019
-----------------	--	-----------------------------

Sametingets forventninger til FN og statene i forbindelse med det internasjonale året for urfolksspråk

	Arkivsaknr. 18/3915
--	-------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget gir honnør til FN for å ha vedtatt at 2019 er det internasjonale året for urfolksspråk.

Sametinget viser til at statene gjennom FNs erklæring om urfolks rettigheter fra 2007 har anerkjent urfolks rettigheter, herunder språklige rettigheter. Gjennom FNs resolusjon (A/RES/69/2) fra verdenskonferansen for urfolk i 2014 har statene forpliktet seg til å jobbe for å realisere urfolkserklæringen, i samarbeid med urfolk og konsultasjoner for å oppnå deres frie og informerte forhåndssamtykke. Sametinget viser videre til FNs bærekraftsmål, som blant annet skal sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheten for livslang læring for alle.

Sametinget vil med dette uttrykke forventninger til FN og statene i forbindelse med det internasjonale året for urfolksspråk, herunder den avsluttende globale konferansen for språkåret.

Bevaring og revitalisering

Mange urfolksspråk i verden er alvorlig truet, og det er allment kjent at ved tap av språk mister man en

viktig del av kulturen, identiteten og tilhørigheten. Flere urfolk har opplevd og opplever store utfordringer med å få bruke eget språk i dagliglivet. Det har ført til at mange har vokst opp uten mulighet til å lære sitt eget språk. Det er dermed viktig å få kontinuitet i arbeidet med vitalisering og revitaliseringen av urfolksspråk. For at man skal lykkes med dette må all språkinnsetts ses i sammenheng og bygge på hverandre.

- Sametinget forventer at statene forplikter seg til å legge til rette for revitalisering, vitalisering, bevaring, styrking og utvikling av urfolksspråk.
- Sametinget forventer at statene forplikter seg til å legge til rette for at urfolk skal kunne bevare og styrke sine institusjoner, sin kultur, sitt språk og sine tradisjoner, og at utviklingen skjer i samsvar med urfolkenes egne ambisjoner og behov.
- Sametinget forventer at FN og statene retter oppmerksomhet mot å styrke urfolksspråk og rettigheter knyttet til realisering og sikring av urfolks kulturelle integritet, herunder vedvarende økonomisk og teknisk støtte.
- Sametinget forventer at statene jobber for en helhetlig språksatsning hvor innsats rettes mot alle nivåer innenfor alle samfunnsområder.

Samarbeid

Det er viktig å understreke at urfolksspråk ikke alltid følger statlige og intern-statlige/regionale grenser. Det er dermed viktig å styrke språksamarbeidet på tvers av grenser, slik at språkene på en best mulig måte kan bevares, vitaliseres, revitaliseres, styrkes og utvikles. Grenseoverskridende samarbeid vil sikre at urfolksspråkene som strekker seg over grenser styrkes og utvikles i samme retning.

Det er også viktig å styrke internasjonalt samarbeid mellom ulike urfolksspråk, da urfolk ofte har samme erfaringer angående tap av språk, arbeid med revitalisering, styrking og utvikling av språkene. Samarbeidet vil kunne være til hjelp for utvikling av metoder for styrking av språkene, samt for språkforskning.

- Sametinget forventer at statene legger til rette for at urfolksspråk som strekker seg over statlige og regionale grenser skal kunne utvikles og styrkes i samme retning.
- Sametinget forventer at statene legger til rette for internasjonalt samarbeid i arbeidet med urfolksspråk.

Synliggjøring

Synliggjøring av språk er symbol på tilhørighet, tilstedeværelse og annerkjennelse. Synliggjøring av språk skjer tydeligst gjennom skriftspråket, noe som vil øke språkets verdi og status. Språkets synlighet er et grunnleggende virkemiddel i språkopplæring samtidig som det stimulerer til språkbruk. Bruk og synliggjøring av samiske stedsnavn er et eksempel på et viktig språk- og kulturfremmende tiltak.

- Sametinget forventer at FN og statene forplikter seg til å løfte urfolksspråkenes verdi og status ved å synliggjøre urfolksspråkene offentlig, blant annet gjennom stedsnavn og andre lingvistiske landskap.
- Sametinget forventer at FN og statene aktivt synliggjør urfolksspråk i all offentlig skriftlig materiell og slik løfter urfolksspråkenes verdi og status.

Digitalisering og språkteknologi

Verdenssamfunnet endres kontinuerlig mot den digitale verden. Dette gjelder blant annet kommunikasjon, læremidler, medier, underholdning m.m. Digitale verktøy som smarttelefoner, nettbrett og PC har stor innvirkning på det dagligdagse livet i samfunnet, også blant urfolk. Den digitale verdenen utvikles konstant og digitale verktøy tilpasses slik at de blir mer praktiske for samfunnet. Likevel er det betydelige mangler når det gjelder digitale verktøy som er tilpasset urfolksspråk. Dette gjelder også veldig grunnleggende ting, som for eksempel tastatur for smarttelefoner og nettbrett. For at urfolksspråkene skal kunne følge den språkteknologiske utviklingen

og digitaliseringen i samfunnet er det nødvendig at urfolksspråkene integreres i utviklingen, blant annet ved at det tilbys fungerende operativsystemer, korrekturprogrammer, grammatikk-kontroller, tastaturer, oversettelsesprogrammer, talesyntese, talestyring m.m.

Sametinget forventer at FN, i dialog med statene og urfolk, anmoder de store teknologiske selskapene til å bidra for at urfolksspråk ikke dør ut, blant annet ved å åpne opp for at teknologiske hjelpemidler også utvikles og blir tilgjengelig på urfolksspråk. Videre må det arbeides for at urfolksspråkene blir en selvsagt del i utviklingen av ny språkteknologi.

Sametinget ber FN om å oppfordre medlemsstatene, UNESCO og andre FN-organer, urfolksspesifikke FN-mandater og andre mellomstatlige organisasjoner om å forplikte seg til konkrete tiltak, gjennom mobilisering, ved blant annet økonomisk samarbeid og teknisk bistand, for å støtte stater og urfolk i utviklingen av innovative og kreative språklæringsverktøy og språkressurser.

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen - 001/19

OOUK - vedtak:

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteens innstilling

Innledning

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen har behandlet sak 001/19 Sametingets forventninger til FN og statene i forbindelse med det internasjonale året for urfolksspråk.

Merknad

Merknad fremmet av Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Márgá-Liissá Partapuoli. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Ann Karin Kvernmo, Anne Henriette Reinås Nilut, Gunn Anita Jacobsen, Niko Valkeapää, Nils Mikkelsen Utsi og Piera Heaika Muotka, fra Árjel-Saemiej Gielh Ingo Meehte Danielsen, fra Senterpartiet Elisabeth Erke, fra Arbeiderpartiet (AP) Jørn Are Gaski, fra uavhengig parti Kåre Ivar Olli, og fra Samefolkets parti Ann-Elise Finbog stiller seg bak:

Merknad 1

I dag begrenser norske registre blant annet hvor mange navn og hvilke bokstaver man kan bruke. Dette hindrer samer i å bruke sine tradisjonelle navn og skrivemåter.

I samisk tradisjon er det vanlig at navnet forteller om slektstilhørighet. Navnet kan fortelle hvem forelderen er, hvilken slekt man tilhører og hvilken slekt man har giftet seg inn i. Norske registre er til hinder for tradisjoner når de ikke godtar registrering av flere navn. Dette er spesielt utfordrende når man gifter seg inn i en annen slekt. Betydningen av navnet kan endres totalt. Forståelsen av navnet kan for eksempel endres slik at en gift kvinne kan synes å være av mannens slekt og ikke hans kone.

Disse medlemmene forventer at den norske stat ivaretar også slike særtrekk i sine registre, og tilpasser dem slik at navnetradisjoner ikke blir borte for godt.

Forslag

Forslag fremmet av Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Márgá-Liissá Partapuoli. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Ann Karin Kvernmo, Anne Henriette Reinås Nilut, Gunn Anita Jacobsen, Niko Valkeapää, Nils Mikkelsen Utsi og Piera Heaika Muotka, fra

Áarjel-Saemiej Gielh Ingo Meehte Danielsen, fra Senterpartiet Elisabeth Erke, fra Arbeiderpartiet (AP) Jørn Are Gaski, fra uavhengig parti Kåre Ivar Olli, fra Samefolkets parti Ann-Elise Finbog og Nordkalottfolket Kjellrun Wilhelmsen stiller seg bak:

Forslag 1

Tillegg som første punkt til «Digitalisering og språkteknologi»:

Sametinget forventer at FN og statene tar i bruk bokstaver og skrivemåter til urfolkspråkene i sine offentlige registre og tilpasser teknologiredskapene til disse. Utgangspunktet for andre nasjonale registre, tjenester og tilbud er ofte grunnregistre, som folkeregisteret. For å bevare språket er det viktig at urfolk får mulighet til å bruke sine tradisjonelle måter å skrive sitt eget navn og stedsnavn på.

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 006/19

Støtte til merknad 1 fra komiteen

Nordkalottfolket v/representant Kjellrun Wilhelmsen støtter merknad 1 fra komiteen
Flyttsamelista v/representant Anders Somby jr. støtter merknad 1 fra komiteen

Støtte til forslag 1 fra komiteen

Representant Anders Somby jr., Flyttsamelista støtter forslag 1 fra komiteen

Saken påbegynt 06.03.2019 kl. 09.00

Votering

Av 39 representanter var 33 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble enstemmig vedtatt
- Komiteens tilråding ble enstemmig vedtatt

Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Niko Valkeapää, saksordfører	
2	Aili Keskitalo	
3	Astrid Kalvemo	
4	Márjá-Liissá Partapuoli	
5	Ann-Elise Finbog	Piera Heaika Muotka
		Aili Keskitalo
	Ann-Elise Finbog	
6	Kjellrun Wilhelmsen	Piera Heaika Muotka

	Kjellrun Wilhelmsen	
7	Anders Somby jr.	Márjá-Liissá Partapuoli
8	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
9	Nora Marie Bransfjell	
10	Niko Valkeapää	
11	Ellinor Marita Jåma	
12	Anne Henriette Reinås Nilut	
13	Klemet Klemetsen	
14	Piera Heaika Muotka	
15	Aili Guttorm	
16	Ronny Wilhelmsen	Piera Heaika Muotka
		Márjá-Liissá Partapuoli
	Ronny Wilhelmsen	
17	Elisabeth Erke	
18	Márjá-Liissá Partapuoli	Nancy Charlotte Porsanger Anti
	Márjá-Liissá Partapuoli	
19	Tor Gunnar Nystad	Ann-Elise Finbog
	Tor Gunnar Nystad	
20	Mikkel Eskil Mikkelsen	
21	Niko Valkeapää, saksordfører	

SP - vedtak:

Sametinget gir honnør til FN for å ha vedtatt at 2019 er det internasjonale året for urfolksspråk.

Sametinget viser til at statene gjennom FNs erklæring om urfolks rettigheter fra 2007 har anerkjent urfolks rettigheter, herunder språklige rettigheter. Gjennom FNs resolusjon (A/RES/69/2) fra verdenskonferansen for urfolk i 2014 har statene forpliktet seg til å jobbe for å realisere urfolkserklæringen, i samarbeid med urfolk og konsultasjoner for å oppnå deres frie og informerte forhåndssamtykke. Sametinget viser videre til FNs bærekraftsmål, som blant annet skal sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheten for livslang læring for alle.

Sametinget vil med dette uttrykke forventninger til FN og statene i forbindelse med det internasjonale året for urfolksspråk, herunder den avsluttende globale konferansen for språkåret.

Bevaring og revitalisering

Mange urfolksspråk i verden er alvorlig truet, og det er allment kjent at ved tap av språk mister man en viktig del av kulturen, identiteten og tilhørigheten. Flere urfolk har opplevd og opplever store utfordringer med å få bruke eget språk i dagliglivet. Det har ført til at mange har vokst opp uten mulighet til å lære sitt eget språk. Det er dermed viktig å få kontinuitet i arbeidet med vitalisering og revitaliseringen av urfolksspråk. For at man skal lykkes med dette må all språkinnsetts ses i sammenheng og bygge på hverandre.

- Sametinget forventer at statene forplikter seg til å legge til rette for revitalisering, vitalisering, bevaring, styrking og utvikling av urfolksspråk.
- Sametinget forventer at statene forplikter seg til å legge til rette for at urfolk skal kunne bevare og styrke sine institusjoner, sin kultur, sitt språk og sine tradisjoner, og at utviklingen skjer i samsvar med urfolkenes egne ambisjoner og behov.
- Sametinget forventer at FN og statene retter oppmerksomhet mot å styrke urfolksspråk og rettigheter knyttet til realisering og sikring av urfolks kulturelle integritet, herunder vedvarende økonomisk og teknisk støtte.
- Sametinget forventer at statene jobber for en helhetlig språksatsning hvor innsats rettes mot alle nivåer innenfor alle samfunnsområder.

Samarbeid

Det er viktig å understreke at urfolksspråk ikke alltid følger statlige og intern-statlige/regionale grenser. Det er dermed viktig å styrke språksamarbeidet på tvers av grenser, slik at språkene på en best mulig måte kan bevares, vitaliseres, revitaliseres, styrkes og utvikles. Grenseoverskridende samarbeid vil sikre at urfolksspråkene som strekker seg over grenser styrkes og utvikles i samme retning.

Det er også viktig å styrke internasjonalt samarbeid mellom ulike urfolksspråk, da urfolk ofte har samme erfaringer angående tap av språk, arbeid med revitalisering, styrking og utvikling av språkene. Samarbeidet vil kunne være til hjelp for utvikling av metoder for styrking av språkene, samt for språkforskning.

- Sametinget forventer at statene legger til rette for at urfolksspråk som strekker seg over statlige og regionale grenser skal kunne utvikles og styrkes i samme retning.
- Sametinget forventer at statene legger til rette for internasjonalt samarbeid i arbeidet med urfolksspråk.

Synliggjøring

Synliggjøring av språk er symbol på tilhørighet, tilstedeværelse og annerkjennelse. Synliggjøring av språk skjer tydeligst gjennom skriftspråket, noe som vil øke språkets verdi og status. Språkets synlighet er et grunnleggende virkemiddel i språkopplæring samtidig som det stimulerer til språkbruk. Bruk og synliggjøring av samiske stedsnavn er et eksempel på et viktig språk- og kulturfremmende tiltak.

- Sametinget forventer at FN og statene forplikter seg til å løfte urfolksspråkenes verdi og status ved å synliggjøre urfolksspråkene offentlig, blant annet gjennom stedsnavn og andre lingvistiske landskap.
- Sametinget forventer at FN og statene aktivt synliggjør urfolksspråk i all offentlig skriftlig materiell og slik løfter urfolksspråkenes verdi og status.

Digitalisering og språkteknologi

Verdenssamfunnet endres kontinuerlig mot den digitale verden. Dette gjelder blant annet kommunikasjon, læremidler, medier, underholdning m.m. Digitale verktøy som smarttelefoner, nettbrett og PC har stor innvirkning på det dagligdagse livet i samfunnet, også blant urfolk. Den digitale verdenen utvikles konstant og digitale verktøy tilpasses slik at de blir mer praktiske for samfunnet. Likevel er det betydelige mangler når det gjelder digitale verktøy som er tilpasset urfolksspråk. Dette gjelder også veldig grunnleggende ting, som for eksempel tastatur for smarttelefoner og nettbrett. For at urfolksspråkene skal kunne følge den språkteknologiske utviklingen og digitaliseringen i samfunnet er det nødvendig at urfolksspråkene integreres i utviklingen, blant annet ved at det tilbys fungerende operativsystemer, korrekturprogrammer, grammatikk-kontroller, tastaturer, oversettelsesprogrammer, talesyntese, talestyring m.m.

- Sametinget forventer at FN, i dialog med statene og urfolk, anmoder de store teknologiske selskapene til å bidra for at urfolksspråk ikke dør ut, blant annet ved å åpne opp for at teknologiske hjelpemidler også utvikles og blir tilgjengelig på urfolksspråk. Videre må det arbeides for at urfolksspråkene blir en selvsagt del i utviklingen av ny språkteknologi. Sametinget forventer at FN og statene tar i bruk bokstaver og skrivemåter til urfolksspråkene i sine offentlige registre og tilpasser teknologiredskapene til disse. Utgangspunktet for andre nasjonale registre, tjenester og tilbud er ofte grunnregistre, som folkeregisteret. For å bevare språket er det viktig at urfolk får mulighet til å bruke sine tradisjonelle måter å skrive sitt eget navn og stedsnavn på.

Sametinget ber FN om å oppfordre medlemsstatene, UNESCO og andre FN-organer, urfolksspesifikke FN-mandater og andre mellomstatlige organisasjoner om å forplikte seg til konkrete tiltak, gjennom mobilisering, ved blant annet økonomisk samarbeid og teknisk bistand, for å støtte stater og urfolk i utviklingen av innovative og kreative språklæringsverktøy og språkressurser.

Saken ble avsluttet 06.03.2019 kl. 11.05

Ášši/Sak 007/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 001/19	Nærings- og kulturkomiteen	Dato: 19.02.2019-21.02.2019
-----------------	----------------------------	-----------------------------

Sametingets innspill til jordbruksforhandlingene 2019

	Arkivsaknr. 18/6027
--	-------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Jordbruket spiller en betydelig rolle som grunnlag for sysselsetting, verdiskaping, produksjon av matvarer og som grunnlag for bosetting i samiske områder. Jordbruk er også viktig for videreføringen av samisk språk og kulturtradisjoner. Sametinget er opptatt av at jordbruksnæringen har gode rammebetingelser for sin drift og utvikling.

Levende bygder er den beste garantien for at samisk kultur og språk får en sikker fremtid. Å sikre dagens bruksstruktur og opprettholde sysselsettingen i landbruket og øke lønnsomheten er avgjørende for å opprettholde levende bygder. Derfor er det viktig for Sametinget å jobbe for et styrket driftsgrunnlag for jordbruk i samiske områder. Sametinget har som langsiktig mål å øke sysselsettingen og produksjonen i næringen.

For Sametinget er det viktig å videreføre og styrke de virkemidlene som er i jordbruksavtalen i dag. Landbrukspolitikken må være forutsigbar siden de investeringer som gjøres i jordbruket gjelder for flere tiår framover. Store endringer i jordbrukspolitikken vil ikke sikre denne forutsigbarheten, og det vil skape en usikker situasjon for de områder som slike endringer

berører.

Antall bruk i samiske områder har hatt en jevn nedgang hvert år. Nedgangen i antall bruk er ekstra bekymringsfull ettersom jordbruksmiljøene allerede er små sammenliknet med jordbruket på landsbasis. Nedgangen vil også få negative konsekvenser for matproduksjonen, meierier, slakterier, videreforedlingsanlegg og for handelsstanden i de samiske områdene. En ytterligere nedgang i jordbruket vil derfor utfordre det samiske næringslivet og true næringen som en betydningsfull kultur- og språkarena.

Det er fortsatt en overvekt av menn i jordbruket. I landet som helhet utførte kvinnene 21 % av arbeidet i 2016, i Troms 24 % og i Finnmark 28 %. Blant annet har velferdsordninger betydning for at kvinner velger å jobbe i jordbruket. Andre forhold som er viktig for likestilling i jordbruket er å øke kvinnenes deltakelse i jordbruket og sikre at flere kvinner overtar eiendommer i jordbruket. For øvrig må likestillingstiltak i jordbruksavtalen videreføres.

Sammenslåing av Finnmark og Troms må ikke føre til dårligere vilkår for å drive med jordbruk i disse fylkene. Regjeringen har hatt flere forslag om å slå sammen sonene for ulike tilskuddsordninger i jordbruket. Slike sammenslåinger der større regioner oppstår fører til at jordbruket i klimatisk dårlige områder ikke klarer å konkurrere med områder som er bedre stilt klimatisk. Det meste av samisk jordbruk er lokalisert til slike områder.

1. Sametingets rolle i landbrukspolitikken

Sametinget ønsker å være en viktig premisgiver for å sikre og styrke jordbruksnæringens rammebetingelser i samiske områder. Sametinget vil i sterkere grad bli involvert i ulike prosesser så som meldingsarbeid, høringer og større prinsipielle saker.

Konsultasjonsavtalen er et viktig virkemiddel i den sammenheng. Plikten til konsultasjoner etter Konsultasjonsavtalen omfatter tiltak som kan berøre den samiske befolkningen. Sametinget ønsker å få mulighet til å bidra til at jordbruksnæringens rammebetingelser sikres og styrkes. På denne måten vil Sametinget kunne følge opp våre forpliktelser overfor næringen, blant annet ansvaret Sametinget har for levende samiske bygder.

2. Lønnsomhet

Sametinget er opptatt av å videreføre tilskuddene med samme profil som i dag. En grunnleggende forutsetning for jordbrukets eksistens og utvikling er at lønnsomheten i jordbruket er god og at den i størst mulig grad er konkurransedyktig i forhold til andre yrkesgrupper. Slik er det dessverre ikke i dag. Næringen bærer av den grunn preg av stadige bruksnedleggelse og manglende rekruttering. For at bondeyrket skal anses attraktivt og interessant å satse på er det en forutsetning at det regnes som økonomisk lønnsomt. Den store inntektsforskjellen mellom jordbruket og andre næringer må derfor reduseres. I regjeringserklæringen går det fram at gårdbrukere skal ha reell mulighet til inntektsutvikling på linje med andre i samfunnet.

Ordningen med avløsertilskudd for ferie og fritid må videreføres. Dagens ordning sikrer bonden ferie og fritid noe som er spesielt viktig for å rekruttere unge til jordbruksnæringen. Ordningen med avløsertilskudd er også viktig av likestillingshensyn for å gjøre det mer attraktivt for kvinner å ha landbruk som hovedyrke.

Størrelsen på gårdene øker hvert år. Jordbruket i samiske områder har arealer som ligger spredt og mange av eiendommene er små. Andelen leiejord er også høyere i disse områdene enn i resten av landet. Dette gjør det vanskelig å øke produksjonen som hører til et gårdsbruk. Sametinget vil ha høyere produksjonsstøtte på de minste brukene for å sikre lønnsomheten til disse.

Sametinget ser det som svært viktig å opprettholde samvirkeforetakene for å ha et desentralisert jordbruk og et jordbruk i hele landet. Svekkelse av samvirkeforetakenes rolle som markedsregulatorer vil gjøre det vanskeligere for jordbruket i distriktene å klare seg. Foretakene har i dag mottakspålegg og sikrer på den måten avsetning av produkter fra den enkelte gårdbruker uavhengig av hvor langt det er til videreforedlingsanleggene. Bøndene får mer stabile og forutsigbare rammevilkår. Samvirkeorganisering fører til at bøndene får en garantert pris for varene de leverer. Det sikrer også lik pris for lik kvalitet for alle produsenter uavhengig av størrelse og avstand til slakterier og meierier.

3. Grovforbaserte produksjoner

Sametinget registrerer at kanaliseringspolitikken som har vært gjeldende i flere tiår er i ferd med å endres. Grovforbaserte produksjoner, så som produksjon av melk, sau, geit og ammeku skulle drives i distriktene. Utviklingen siden 2010 til 2018 viser at ammekuproduksjonen har økt mest i Østlandsområdet, Sørlandet og Trøndelag, mens det har vært reduksjon i Nord-Norge og på Vestlandet. Utviklingen i antall sauebruk fra 2008 til 2017 viser at Troms og Finnmark har fått halvert antallet, mens fylker som Hordaland, Østfold, Vestfold, Akershus har økt. Sametinget er ikke tilfreds med denne utviklingen. I regjeringserklæringen tydelig er det slått fast at tyngden av den grasbaserte hudyroduksjonen blir liggende i distriktene og at det skal være et landbruk i hele landet. Samiske områder har få andre muligheter til å drive med andre jordbruksproduksjoner enn grasforbaserte produksjoner.

De grovfôrbaserte produksjonene må prioriteres. Melkeproduksjonen, saueholdet og geiteholdet er bærebjelken for jordbruket i samiske områder. Saueholdet utnytter utmarka på en god måte, og må sikres en positiv økonomisk utvikling. Produksjonstilskudd er avgjørende for lønnsomheten. Selv om områdene i Troms og Finnmark har høyere satser enn resten av landet legges det ned flere og flere bruk. God lønnsomhet vil gjøre jordbruksnæringen mer attraktiv. Areal- og kulturlandskapstilskudd må økes med 5 % fra 303 kr/daa til 318 kr/daa i sone 6 og fra 349 til 366 i sone 7.

Jordbruk i samiske områder ligger i marginale vekstområder. Veksts sesongen er kort, og veksten varierer i stor grad etter klimaet. Tilskuddene må videreføres og små og mellomstore bruk må få økning i tilskuddene også i 2019.

4. Melkeproduksjon

Fra 2034 vil det ikke lenger være tillatt å ha båsfjøs. I følge AgriAnalyse (2018) har 27 % av fjøsene i Troms løsdrift. I Finnmark har halvparten løsdrift. Det haster med å legge om fra båsfjøs til løsdriftsfjøs. Dette fordrer en særskilt satsning på bygging av løsdriftsfjøs. Med dagens investeringsrammer vil det ikke være tilstrekkelig midler til å legge om driften. Høyere byggekostnader i nord tilsier også en økning i rammene til bygg. De regionale virkemidlene må økes slik at Innovasjon Norge blir i stand til finansiere bruksutbygginger i samiske områder.

Av hensyn til rekrutteringen til jordbruket må andelen investeringstilskudd til unge løftes slik at den er 10 % høyere i samiske områder enn tilfellet er i dag. Dette er av særlig betydning for unge

etablerere som ofte ikke har klart å bygge opp egenkapital.

Forholdstallet på melk er satt til 0,98 i 2019, og utfasing av eksportstøtte til Jarlsbergost vil føre til at melkebøndene må redusere sin produksjon. I verste fall må produksjonen ned til 90 % av melkevotene innen få år. For å sikre fortsatt jordbruksdrift i samiske områder bør ikke forholdstallet i samiske områder reduseres. Melkeproduksjonen i Troms og Finnmark utgjør bare en ubetydelig del av landets melkeproduksjon (3,6 %).

5. Sauenæringen

Sauenæringen er i tillegg til melkeproduksjonen en av basisnæringene i jordbruket i samiske områder. Bruken av utmark er helt avgjørende for det økonomiske resultatet i næringen. Ved å øke beitetilskuddet vil det både sikre økonomien i saueholdet og øke bruken av utmarksbeite. Overproduksjon av lammekjøtt i Norge har ført til lavere kjøttpris for sauebonden for 2018. Både Finnmark og Troms har underdekning av sauekjøtt. Sametinget mener det ikke er riktig at disse fylkene må bære kostnadene for overproduksjon som er skjedd i andre deler av landet.

Sametinget registrerer at utviklingen i saueholdet preges av at rovdyr gjør stor skade på sauenæringen. Sametinget antar at når enkelte har valgt å slutte med sau så har rovdyrskadene vært avgjørende for dette valget. Selv om rovvilt ikke er forhandlingstema så har rovviltpolitikken stor betydning for økonomien i saueholdet. Rovviltforliket står fortsatt ved lag. I beiteområder skal beitedyr ha forrang og der skal det være lav terskel for uttak av rovdyr.

6. Klimatiltak

Jordbruket sto for 8 % av de totale klimagassutslippene i landet. Et klimautvalg har foreslått tiltak som kan redusere utslippene i jordbruket. Tiltak i forbindelse med reduksjonen i utslipp av klimagasser må ikke gå ut over matproduksjonen i samiske områder.

Et av tiltakene som er foreslått for å redusere klimagasser er å bruke husdyrgjødsel i biogassproduksjonen. Det er få anlegg som er etablert i landet. Finansieringsordninger for klimainvesteringer må bedres. Bedre tilskuddsordninger for drenering og for behandling av husdyrgjødsel er tiltakene som kan redusere utslippene på sikt. Reduksjon i matsvinn både blant forbrukerne, matindustrien og dagligvarehandelen er et av tiltakene som er enklest å gjennomføre uten at det går ut over matproduksjonen. I dette ligger også å endre kravene til blant annet størrelse, utseende av frukt, bær og grønt.

Ordnningen med overvintringsskade er avviklet og innarbeidet i arealtilskuddet. Slik det fungerer i dag er den lite målrettet. De som får store overvintringsskader kommer dårlig ut med dagens ordning. Ordningen må gjeninnføres i sin opprinnelige form. Det har sammenheng med klimaendringer, som nå oftere forekommer i nord der tining og frysing fører til mer skade på eng enn tidligere.

7. Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling

Avtalepartene i jordbruket avviklet overføringen av 2,0 millioner kroner til Sametinget med virkning fra 2015. Overføringen må innføres på nytt og samtidig økes for å fremme arktisk landbruk og muligheter for å møte klimaendringene med tilpasningsstrategier. Disse midlene skal

også kunne bøte på eventuelle negative konsekvenser av klimaendringene for næringa.

Produkter fra arktisk landbruk har et stort potensial både med tanke på kvalitet og som en merkevare fra arktiske områder. Det arktiske klimaet er både en ulempe og en fordel. Det positive med arktiske produkter er at de er mer smakfulle enn produkter produsert lenger sør i landet. Dette gjelder spesielt for grønnsaker og lammekjøtt. Det gjelder å legge til rette for å profilere og markedsføre arktisk landbruk.

Midlene vil kunne styrke produksjonen av lokal mat fra samiske områder. Det vil øke verdiskapingen på gårdene, og dermed sikre sysselsettingen i jordbruket og det materielle grunnlaget for samisk kultur. Med disse midlene vil Sametinget kunne videreføre sin innsats mot videreføring av lokal mat.

Sametingets midler har i mange saker vært av avgjørende betydning for at bøndene har valgt å bygge ut. Gjeninnføring av denne ordningen vil også være et ledd i satsningen på nordområdene.

Nærings- og kulturkomiteen - 001/19

NKK - vedtak:

Merknad fremmet av Norske Samers Riksforbund(NSR Ann Karin Kvernmo. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund Nora Marie Brandsfjell, Sandra Andersen Eira og Mathis Nilsen Eira, Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB)Jovna Vars Smuk, Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola, Senterpartiet (SP) Hans Ole Eira og Flyttsamelista Anders Somby Jr. stiller seg bak:

Merknad 1

Geitenæring.

Forbudet mot frakt av geit over fylkesgrensen inn til Finnmark har fungert en periode. Vi ser at brukene og drifta av geit er kraftig redusert i Finnmark. Sametinget ber om det sees på tiltak for at næringen ikke dør ut. Et godt tiltak vil kunne være å innføre samiskgeit (lappgeit) som et tiltak for å få opp næringa. Dette vil gangne næringa med også bestanden av samiskgeit som er en utdøende rase. I samisk landbruk har geiten vært sentral. Historisk sett var geiten viktig da den var mulig å flytte med sammen og i kombinasjon med reindrift og hele dyret ble benyttet slik som reinen ved slakt. Geitemelk er et produkt som er en mangelvare og melken kan i enkelte tilfeller også drikkes av de med intoleranse for vanligmelk. Geiten er også svært viktig for kulturlandskapet da den kultiverer. Vi ser at kulturlandskapet i Finnmark holder på gro ned, som går utøver faunaen og dyrelivet. Geitas bidrag vil være positiv i dagens problematikk. Med god kunnskap og geografisk tilpasning er geit et nyttedyr på flere områder.

Merknad fremmet av Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet John Kappfjell og Per Mathis Oskal stiller seg bak:

Merknad 2

Jordbruk i samiske områder skal gi grunnlag for bosetting og verdiskapning gjennom lokal merkevarebygging, dessuten være bærekraftig og med variert struktur med tilrettelagt infrastruktur og

driftsgrunnlag.

- Sikre at lovverket ivaretar tradisjonelle driftsmønstre.
- Videreutvikle jordbruksavtalen med fokus på arktisk landbruk, med egne tiltakssoner.
- Sikre matjord for fremtidens produksjon.
- Videreføre ordningen med konfliktforebyggende tiltak finansiert over jordbruks- og reindrifftsavtalen.
- Støtte arbeidet med lokal mat og merkevarebygging.
- Sikre et godt generasjonsskifte i jordbruket høy prioritet.
- Gi ungdom mulighet for praksis-/lærlingeplass på gårdene.
- Stimulere til økt fornyelse av bygningsmassen og økt produksjon av kjøtt og melk.
- Legge til rette for nyetableringer innenfor landbruket.
- Arbeide for fortsatt statlig finansiering av interkommunale skadefellingslag for rovvilt.
- Arbeide for at mindre gårdsbruk får økte melkekvoter ved generasjonsskifte.
- Gjennomføre ordningene med støtte til driftsutbygging og tilleggsnæring i landbruk og reindrift ved generasjonsskifte.

Forslag

Forslag fremmet av Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SåB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Senterpartiet Hans Ole Eira, fra Flyttsamelistas Anders Somby Jr. og Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 1

Pkt. 5 Sauenæring:

Ny setning settes inn etter setning 3 i avsnittet.

"Samtidig må det gjøres en kartlegging av beiteressursene som sikrer alle beitenæringene i områdene en tilstrekkelig beiteressurs og forutsigbare rammevilkår"

Forslag fremmet av Árja Klemet Klemetsen. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SåB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Senterpartiet Hans Ole Eira, fra Flyttsamelistas Anders Somby Jr., og fra Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 2

Tillegg til sametingsrådets innstilling:

Det samiske jordbruket drives i et klimatisk vanskelig område i nord og har således mer krevende utfordringer enn landbruket ellers i sørsamiske områder. I tillegg påvirker de klimatiske endringer i nordlige områder mer enn ellers i landet. Landbruket i den nordlige delen av verden er en primærnæring som i særlig grad er sårbar for de globale værforandringer vi ser i dag.

For å styrke og gjøre landbruket mer interessant for unge bønder, må næringens generelle status høynes betraktelig. Vi må kunne gi landbruket i nord et solid løft som høyner landbrukets status for å gjøre næringen interessant. De gjeldende økonomiske ordninger som finnes i dag, må opprettholdes og gjerne forbedres for samisk arktisk landbruk.

Landbruket i den nordligste delen landet driftes under harde klimatiske forhold og som må betegnes som arktisk landbruk. En slik betegnelse vil gi det samiske landbruket et kvalitets- stempel på lik linje med samisk duodji. Det samiske landbruket driftes under marginale forhold og som ikke fremstår som noe profittnæring, men er heller en viktig faktor i forhold til bosetning, bolyst i distriktene. Samisk

landbruk er en viktig språk og kulturbærer, som må bevares for all fremtid. Det samisk landbruket er ikke bare kjøtt- og melkeproduksjon, men det omfatter også av meahcásteapmi, som viktig del av den totale inntekten.

For å bremse på den negative utviklingen i samisk landbruk, ved at bruk etter bruk legges ned, må det skapes ordninger som stimulerer og bevarer landbruket i samiske områder. De små samiske kommuner må gjøres i stand til å kunne tilby utviklingsarenaer for landbruket for skape interesse for næringen. Slike arenaer kan også være med på å skape en felles forståelse og gode relasjoner mellom de forskjellige brukere av de samme utmarksområder.

Forslag fremmet av Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Senterpartiet Hans Ole Eira, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. og Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 3

Ny punkt:

Sametinget krever at Veterinærinstituttet i nord sikres videre drift, og over tid styrkes med blant annet en ny obduksjonssal til lokalitetene i Tromsø.

De nordlige områdene med reindrift, landbruk, jakt og annen utmarksnæring er helt avhengig av et sterkt fagmiljø og gode fasiliteter for Veterinærinstituttet. Det må forventes at man i regionene har mulighetene til å jobbe effektivt med smittevern, dyrehelse og obduksjoner. Det er ikke akseptabelt at større dyr skal måtte sendes til Oslo for obduksjon.

Forslag fremmet av Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Senterpartiet Hans Ole Eira, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. stiller seg bak:

Forslag 4

Nytt punkt:

8. Landbruk som samisk kulturbærende næring

I mange samiske områder er der småbruk som er for små til oppfylle kravene for å motta tilskudd som faller under landbruksavtalen. Dette er landbruk og dyrehold som har meget stor kulturverdi i samiske områder, og disse små gardsbrukene viderefører en viktig tradisjonslære til kommende generasjoner. For samiske samfunn har disse gårdsbrukene stor verdi, både som kulturbærere og for å skape bolyst i bygdene.

Sametinget ber om at det overføres øremerkede midler for småbruk med stor kulturell verdi til sametinget, slik at sametinget kan tildele midler til slike bruk i samiske områder. Slike midler skal gå til ivaretagelse, videreføring og etablering av småbruk med stor kulturell verdi.

Forslag fremmet av Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Senterpartiet Hans Ole Eira, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. stiller seg bak:

Forslag 5

Nytt siste avsnitt i punkt 2:

På grunn av feilslått rovdyrspolitikk har mange sauebønder måtte gå over til villsaudrift for å kunne drive uten for store tap på beite. Dette har i mange områder vært vellykket og man klarer å opprettholde forsvarlig sauedrift. Villsaunæringen har etter hvert blitt en viktig kulturnæring i samiske områder og danner grunnlag for sysselsetning i landbruket. Dagens ordning med klassing av kjøtt og grunntilskudd for saueslakt diskriminerer villsaunæringen, da det ikke tar hensyn til at villsau er en egen rase, sau som har langt lavere slaktevekt enn norsk hvitsau. Sametinget ber om at det innføres en egen klassing av villsau, slik at det tas hensyn til villsau som egen rase.

Forslag fremmet av Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SåB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Senterpartiet Hans Ole Eira, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. stiller seg bak:

Forslag 6

Nytt siste avsnitt etter forslag 5:

Ull er et miljøvennlig produkt med lange tradisjoner. Dagens priser for ullproduksjon er lav og stimulerer ikke til satsning på sauenæringen som en ullproduksjon. Satsning på ull som et klima og miljøvennlig produkt bør styrkes og tilskuddsordningen for ullproduksjon bør økes. Det er også viktig å øke satsningen på markedsføringen av ull som et miljøvennlig produkt fra Norge, der man også har et meget god dyrevelferd.

Forslag fremmet av Senterpartiet Hans Ole Eira. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SåB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. og Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 7

punkt 2, 2 nye siste linjer:

Lange avstander medfører ekstra kostnader på veterinærtjenesten, som belastes den enkelte gårdbruker. Bønder med gård langt unna veterinæren påføres med store kostnader.

Det bør innføres en ordning for reiseutjevning, slik at alle betaler det samme i skyssutgifter for veterinærtjenesten

Forslag fremmet av Senterpartiet Hans Ole Eira. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SåB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. og Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 8

Punkt 4, siste linje fjernes:

Forslag fremmet av Senterpartiet Hans Ole Eira. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SåB) Jovna Vars Smuk, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. og Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 9

Punkt 3, nytt siste avsnitt:

Regjeringen har nå fremmet forslag om forbud mot nydyrking av myr. Sametinget mener grunnlaget for forslaget er altfor svakt til å fatte en så alvorlig beslutning. Usikkerheten om omfang og klimaeffekt er stor. Forslag som kan true utviklingsmuligheter for det samiske landbruket må være kunnskapsbaserte

Forslag fremmet av Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell stiller seg bak:

Forslag 10

2. avsnitt, 2. setning erstattes med:

Det er derfor viktig å opprettholde god sysselsettingen og å øke lønnsomheten i landbruket

3. avsnitt i 1. setning: "videreføre og" fjernes.

Første setning i punkt 2. Lønnsomhet, fjernes
"Sametinget er opptatt av å videreføre tilskuddene med samme profil som i dag".

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet Arthur Tørrfoss. Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 11

Alternativt forslag, erstatter rådets i sin helhet:

Sametinget ønsker et rikt plante- og dyreliv i Norge. Det bør søkes opprettholdt en bestand av ørn, jerv, bjørn og gaupe. Forvaltningen av denne må skje lokalt der en har forutsetning for å vurdere situasjonen, og derfor må prioriterte rovdyrsoner avvikles.

Nødvergeretten som nå gjelder for angrep på hund, bør i tillegg gjelde når rovdyr kommer inn på innmark og ikke lar seg skremme bort. Det bør legges samme tolkning til grunn for benyttelse av nødvergeretten overfor bjørn som det er for andre rovdyr.

Sametinget vil be Stortinget:

- Oppheve kjerneområdet for rovdyr
- Opprettholde lokal forvaltning av vilt
- La lokale myndigheter ha ansvaret for rovdyrforvaltningen
- Sørge for at grensekryssende rovdyr regnes med i den norske bestandsmålsettingen
- Sørge for at det skal gis full erstatning til grunneiere, næringsdrivende eller andre som lider tap som følge av statens overordnede rovdyrforvaltning
- Sørge for at det innføres kvotejakt der hvor dette ikke truer den totale bestandens overlevelse

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet Arthur Tørrfoss:

Forslag 12

Alternativt forslag, erstatter rådets i sin helhet:

Sametinget konstaterer at matproduksjonen i Norge aldri har vært høyere. Etter mange år med underskudd på lammekjøtt og store importbehov, produserer vi det vi trenger. Omsetningen av lokalmat øker omlag 2,5 ganger mer enn resten av dagligvaremarkedet. Ciderprodusentene har fått muligheter for direkte salg som de har kjøpt for i 10–15 år.

Flere unge søker seg til landbruksutdanningene. Delen av kraftføret som er laget på norske råvarer økte med 12 prosentpoeng fra 2014 til 2016. Godt vær har gitt gode bidrag til dette, men vi har snudd den negative trenden og kornarealet øker for første gang på over 10 år.

Investeringsstakten er høy. Tallet på konkurser i jordbruket er svært lavt. Mer enn en tredjedel av kyrne blir melket med robot og det er den høyeste andelen i verden. Produksjonsviljen er stor.

Sametinget er fornøyd med at regjeringen prioriterer å bruke penger på utmarksbeitetilskuddet. Slik stimuleres det til beitende husdyr i distriktene, og hindrer gjengroing av utmarka.

Sametinget er fornøyd med at regjeringen følger opp Stortinget sine mål om å stimulere til økt matproduksjon på små og store bruk i hele landet, og støtter prioritering av det grovførbaserte husdyrholdet i distriktene og bruk av norske gressressurser framfor økt bruk av kraftfôr.

Sametinget mener at det beste for landbruket i hele Norge, også de arktiske områdene, er at forvaltningen fortsetter som i dag, uten særlig innblanding fra Sametinget.

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 007/19

Merknad 3 - NSR v/representant Ann Karin Kvernmo

Endringsforslag i ordlyden til merknad fra komiteen

Merknad 1 fra komiteen strykes.

Ny merknad lyder slik:

Geitenæring.

Forbudet mot innførsel av geit i Finnmark har fungert en periode. Sametinget mener at det er på tide å vurdere å åpne opp for innførsel av geit i Finnmark da dagens situasjon bilde er enn annen en da forbudet ble satt. I samisk landbruk har geiten vært sentral. Historisk sett var geiten viktig da den var mulig å flytte med sammen og i kombinasjon med reindrift og hele dyret ble benyttet slik som reinen ved slakt. Geitemelk er et produkt som er en mangelvare og melken kan i enkelte tilfeller også drikkes av de med intoleranse for kumelk. Geiten er også svært viktig for kulturlandskapet da den kultiverer. Vi ser at kulturlandskapet i Finnmark holder på gro ned, som går utøver faunaen og dyrelivet. Geitas bidrag vil være positiv i dagens problematikk. Med god kunnskap og geografisk tilpasning er geit et nytte dyr på flere områder.

En desentralisert meieri- og slakteristruktur er en forutsetning for en bærekraftig geitenæring i Finnmark. Der må det finnes både meierier for mottak av melk og slakterier som kan ta imot geit til slakt.

Støtte til merknad

Nordkalottfolket v/representant Kjetil Romsdal, støtter komiteens merknad 2 og merknad 3.

Åarjel-Saemiej Gielh v/representant Ellinor Marita Jáma støtter merknad 3.

Støtte til komiteens forslag

Representant Ellinor Marita Jåma, Åarjel-Saemiej Gielh støtter forslagene 1 - 9.

Saken påbegynt 06.03.2019 kl. 11.05

Votering

Av 39 representanter var 36 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 12 ble forkastet med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 11 ble forkastet med 32 mot 4 stemmer
- Forslag 10 ble forkastet med 25 mot 11 stemmer
- Forslag 9 ble vedtatt med 24 mot 12 stemmer
- Forslag 8 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 7 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 6 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 5 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 4 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 3 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 2 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Komiteens tilråding ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Klemet Klemetsen, saksordfører	
2	Arthur Johan Tørfoss	Silje Karine Muotka
	Arthur Johan Tørfoss	
3	Jovna Vars Smuk	
4	Hans Ole Eira	
5	Arild Pettersen Inga	
6	Ann Karin Kvernmo	Arild Pettersen Inga
	Ann Karin Kvernmo	
7	Nora Marie Bransfjell	
8	Silje Karine Muotka	
9	Runar Myrnes Balto	
10	Klemet Klemetsen	Silje Karine Muotka
	Klemet Klemetsen	
11	Isak Mathis O. Hætta	Klemet Erland Hætta
		Silje Karine Muotka
		Arild Pettersen Inga
	Isak Mathis O. Hætta	
12	Per Mathis Oskal	Nancy Charlotte Porsanger Anti
		Ellinor Marita Jåma
	Per Mathis Oskal	
13	Mathis Nilsen Eira	
14	John Kappfjell	

15	Kjetil Romsdal	
16	Ann Karin Kvernmo	
17	Arild Pettersen Inga	Nancy Charlotte Porsanger Anti
		Márjá-Liissá Partapuoli
	Arild Pettersen Inga	
18	Anders Somby jr.	
19	Ellinor Marita Jáma	
20	Márjá-Liissá Partapuoli	
21	Klemet Klemetsen, saksordfører	
	Hans Ole Eira til forr.orden	

SP - vedtak:

Jordbruket spiller en betydelig rolle som grunnlag for sysselsetting, verdiskaping, produksjon av matvarer og som grunnlag for bosetting i samiske områder. Jordbruk er også viktig for videreføringen av samisk språk og kulturtradisjoner. Sametinget er opptatt av at jordbruksnæringen har gode rammebetingelser for sin drift og utvikling.

Levende bygder er den beste garantien for at samisk kultur og språk får en sikker fremtid. Å sikre dagens bruksstruktur og opprettholde sysselsettingen i landbruket og øke lønnsomheten er avgjørende for å opprettholde levende bygder. Derfor er det viktig for Sametinget å jobbe for et styrket driftsgrunnlag for jordbruk i samiske områder. Sametinget har som langsiktig mål å øke sysselsettingen og produksjonen i næringen.

For Sametinget er det viktig å videreføre og styrke de virkemidlene som er i jordbruksavtalen i dag. Landbrukspolitikken må være forutsigbar siden de investeringer som gjøres i jordbruket gjelder for flere tiår framover. Store endringer i jordbrukspolitikken vil ikke sikre denne forutsigbarheten, og det vil skape en usikker situasjon for de områder som slike endringer berører.

Antall bruk i samiske områder har hatt en jevn nedgang hvert år. Nedgangen i antall bruk er ekstra bekymringsfull ettersom jordbruksmiljøene allerede er små sammenliknet med jordbruket på landsbasis. Nedgangen vil også få negative konsekvenser for matproduksjonen, meierier, slakterier, videreforedlingsanlegg og for handelsstanden i de samiske områdene. En ytterligere nedgang i jordbruket vil derfor utfordre det samiske næringslivet og true næringen som en betydningsfull kultur- og språkarena.

Det er fortsatt en overvekt av menn i jordbruket. I landet som helhet utførte kvinnene 21 % av arbeidet i 2016, i Troms 24 % og i Finnmark 28 %. Blant annet har velferdsordninger betydning for at kvinner velger å jobbe i jordbruket. Andre forhold som er viktig for likestilling i jordbruket er å øke kvinnenes deltakelse i jordbruket og sikre at flere kvinner overtar eiendommer i jordbruket. For øvrig må likestillingsiltak i jordbruksavtalen videreføres.

Sammenslåing av Finnmark og Troms må ikke føre til dårligere vilkår for å drive med jordbruk i disse fylkene. Regjeringen har hatt flere forslag om å slå sammen sonene for ulike tilskuddsordninger i jordbruket. Slike sammenslåinger der større regioner oppstår fører til at jordbruket i klimatisk dårlige områder ikke klarer å konkurrere med områder som er bedre stilt klimatisk. Det meste av samisk jordbruk er lokalisert til slike områder.

Det samiske jordbruket drives i et klimatisk vanskelig område i nord og har således mer krevende utfordringer enn landbruket ellers i sørsamiske områder. I tillegg påvirker de klimatiske endringer i nordlige områder mer enn ellers i landet. Landbruket i den nordlige delen av verden er en primærnæring som i særlig grad er sårbar for de globale værforandringer vi ser i dag.

For å styrke og gjøre landbruket mer interessant for unge bønder, må næringens generelle status høynes betraktelig. Vi må kunne gi landbruket i nord et solid løft som høyner landbrukets status for å gjøre næringen interessant. De gjeldende økonomiske ordninger som finnes i dag, må opprettholdes og gjerne forbedres for samisk arktisk landbruk.

Landbruket i den nordligste delen landet driftes under harde klimatiske forhold og som må betegnes som arktisk landbruk. En slik betegnelse vil gi det samiske landbruket et kvalitets- stempel på lik linje med samisk duodji. Det samisk landbruket driftes under marginale forhold og som ikke fremstår som noe profittnæring, men er heller en viktig faktor i forhold til bosetning, bolyst i distriktene. Samisk landbruk er en viktig språk og kulturbærer, som må bevares for all fremtid. Det samisk landbruket er ikke bare kjøtt- og melkeproduksjon, men det omfatter også av meahcásteapmi, som viktig del av den totale inntekten.

For å bremse på den negative utviklingen i samisk landbruk, ved at bruk etter bruk legges ned, må det skapes ordninger som stimulerer og bevarer landbruket i samiske områder. De små samiske kommuner må gjøres i stand til å kunne tilby utviklingsarenaer for landbruket for skape interesse for næringen. Slike arenaer kan også være med på å skape en felles forståelse og gode relasjoner mellom de forskjellige brukere av de samme utmarksområder.

1. Sametingets rolle i landbrukspolitikken

Sametinget ønsker å være en viktig premissgiver for å sikre og styrke jordbruksnæringens rammebetingelser i samiske områder. Sametinget vil i sterkere grad bli involvert i ulike prosesser så som meldingsarbeid, høringer og større prinsipielle saker.

Konsultasjonsavtalen er et viktig virkemiddel i den sammenheng. Plikten til konsultasjoner etter Konsultasjonsavtalen omfatter tiltak som kan berøre den samiske befolkningen. Sametinget ønsker å få mulighet til å bidra til at jordbruksnæringens rammebetingelser sikres og styrkes. På denne måten vil Sametinget kunne følge opp våre forpliktelser overfor næringen, blant annet ansvaret Sametinget har for levende samiske bygder.

2. Lønnsomhet

Sametinget er opptatt av å videreføre tilskuddene med samme profil som i dag. En grunnleggende forutsetning for jordbrukets eksistens og utvikling er at lønnsomheten i jordbruket er god og at den i størst mulig grad er konkurransedyktig i forhold til andre yrkesgrupper. Slik er det dessverre ikke i dag. Næringen bærer av den grunn preg av stadige bruksnedleggelse og manglende rekruttering. For at bondeyrket skal anses attraktivt og interessant å satse på er det en forutsetning at det regnes som økonomisk lønnsomt. Den store inntektsforskjellen mellom jordbruket og andre næringer må derfor reduseres. I regjeringserklæringen går det fram at gårdbrukere skal ha reell mulighet til inntektsutvikling på linje med andre i samfunnet.

Ordringen med avløsertilskudd for ferie og fritid må videreføres. Dagens ordning sikrer bonden ferie og fritid noe som er spesielt viktig for å rekruttere unge til jordbruksnæringen. Ordringen med avløsertilskudd er også viktig av likestillingshensyn for å gjøre det mer attraktivt for kvinner å ha landbruk som hovedyrke.

Størrelsen på gårdene øker hvert år. Jordbruket i samiske områder har arealer som ligger spredt og mange av eiendommene er små. Andelen leiejord er også høyere i disse områdene enn i resten av landet. Dette gjør det vanskelig å øke produksjonen som hører til et gårdsbruk. Sametinget vil ha høyere produksjonsstøtte på de minste brukene for å sikre lønnsomheten til disse.

Sametinget ser det som svært viktig å opprettholde samvirkeforetakene for å ha et desentralisert jordbruk og et jordbruk i hele landet. Svekkelse av samvirkeforetakenes rolle som markedsregulatorer vil gjøre det vanskeligere for jordbruket i distriktene å klare seg. Foretakene har i dag mottakplikt og sikrer på den måten avsetning av produkter fra den enkelte gårdbruker uavhengig av hvor langt det er til videreforedlingsanleggene. Bøndene får mer stabile og forutsigbare rammevilkår. Samvirkeorganisering fører til at bøndene får en garantert pris for varene de leverer. Det sikrer også lik pris for lik kvalitet for alle produsenter uavhengig av størrelse og avstand til slakterier og meierier.

På grunn av feilslått rovdyrspolitikk har mange sauebønder måtte gå over til villsaudrift for å kunne drive uten for store tap på beite. Dette har i mange områder vært vellykket og man klarer å opprettholde forsvarlig sauedrift. Villsaunæringen har etter hvert blitt en viktig kulturnæring i samiske områder og danner grunnlag for sysselsetning i landbruket. Dagens ordning med klassing av kjøtt og grunntilskudd for saueslakt diskriminerer villsaunæringen, da det ikke tar hensyn til at villsau er en

egen rase, sau som har langt lavere slaktevekt enn norsk hvitsau. Sametinget ber om at det innføres en egen klassing av villsau, slik at det tas hensyn til villsau som egen rase.

Lange avstander medfører ekstra kostnader på veterinærtjenesten, som belastes den enkelte gårdbruker. Bønder med gård langt unna veterinæren påføres med store kostnader.

Det bør innføres en ordning for reiseutjevning, slik at alle betaler det samme i skyssutgifter for veterinærtjenesten

3. Grovforbaserte produksjoner

Sametinget registrerer at kanaliseringspolitikken som har vært gjeldende i flere tiår er i ferd med å endres. Grovforbaserte produksjoner, så som produksjon av melk, sau, geit og ammeku skulle drives i distriktene. Utviklingen siden 2010 til 2018 viser at ammekuproduksjonen har økt mest i Østlandsområdet, Sørlandet og Trøndelag, mens det har vært reduksjon i Nord-Norge og på Vestlandet. Utviklingen i antall sauebruk fra 2008 til 2017 viser at Troms og Finnmark har fått halvert antallet, mens fylker som Hordaland, Østfold, Vestfold, Akershus har økt. Sametinget er ikke tilfreds med denne utviklingen. I regjeringserklæringen tydelig er det slått fast at tyngden av den grasbaserte hudyroduksjonen blir liggende i distriktene og at det skal være et landbruk i hele landet. Samiske områder har få andre muligheter til å drive med andre jordbruksproduksjoner enn grasforbaserte produksjoner.

De grovfôrbaserte produksjonene må prioriteres. Melkeproduksjonen, saueholdet og geiteholdet er bærebjelken for jordbruket i samiske områder. Saueholdet utnytter utmarka på en god måte, og må sikres en positiv økonomisk utvikling. Produksjonstilskudd er avgjørende for lønnsomheten. Selv om områdene i Troms og Finnmark har høyere satser enn resten av landet legges det ned flere og flere bruk. God lønnsomhet vil gjøre jordbruksnæringen mer attraktiv. Areal- og kulturlandskapstilskudd må økes med 5 % fra 303 kr/daa til 318 kr/daa i sone 6 og fra 349 til 366 i sone 7.

Jordbruk i samiske områder ligger i marginale vekstområder. Vekstsesongen er kort, og veksten varierer i stor grad etter klimaet. Tilskuddene må videreføres og små og mellomstore bruk må få økning i tilskuddene også i 2019.

Regjeringen har nå fremmet forslag om forbud mot nydyrking av myr. Sametinget mener grunnlaget for forslaget er altfor svakt til å fatte en så alvorlig beslutning. Usikkerheten om omfang og klimaeffekt er stor. Forslag som kan true utviklingsmuligheter for det samiske landbruket må være kunnskapsbaserte

4. Melkeproduksjon

Fra 2034 vil det ikke lenger være tillatt å ha båsfjøs. I følge AgriAnalyse (2018) har 27 % av fjøsene i Troms løsdrift. I Finnmark har halvparten løsdrift. Det haster med å legge om fra båsfjøs til løsdriftsfjøs. Dette fordrer en særskilt satsning på bygging av løsdriftsfjøs. Med dagens investeringsrammer vil det ikke være tilstrekkelig midler til å legge om driften. Høyere byggekostnader i nord tilsier også en økning i rammene til bygg. De regionale virkemidlene må økes slik at Innovasjon Norge blir i stand til finansiere bruksutbygginger i samiske områder.

Av hensyn til rekrutteringen til jordbruket må andelen investeringstilskudd til unge løftes slik at den er 10 % høyere i samiske områder enn tilfellet er i dag. Dette er av særlig betydning for unge etablerere som ofte ikke har klart å bygge opp egenkapital.

Forholdstallet på melk er satt til 0,98 i 2019, og utfasing av eksportstøtte til Jarlsbergost vil føre til at melkebøndene må redusere sin produksjon. I verste fall må produksjonen ned til 90 % av melkevotene innen få år. For å sikre fortsatt jordbruksdrift i samiske områder bør ikke forholdstallet i samiske områder reduseres.

5. Sauenæringen

Sauenæringen er i tillegg til melkeproduksjonen en av basisnæringene i jordbruket i samiske områder. Bruken av utmark er helt avgjørende for det økonomiske resultatet i næringen. Ved å øke

beitetilskuddet vil det både sikre økonomien i saueholdet og øke bruken av utmarksbeite. Samtidig må det gjøres en kartlegging av beiteressursene som sikrer alle beitenæringene i områdene en tilstrekkelig beiteressurs og forutsigbare rammevilkår. Overproduksjon av lammekjøtt i Norge har ført til lavere kjøttpris for sauebonden for 2018. Både Finnmark og Troms har underdekning av sauekjøtt. Sametinget mener det ikke er riktig at disse fylkene må bære kostnadene for overproduksjon som er skjedd i andre deler av landet.

Sametinget registrerer at utviklingen i saueholdet preges av at rovdyr gjør stor skade på sauene. Sametinget antar at når enkelte har valgt å slutte med sau så har rovdyrskadene vært avgjørende for dette valget. Selv om rovdyr ikke er forhandlingstema så har rovdyrpolitikken stor betydning for økonomien i saueholdet. Rovdyrforliket står fortsatt ved lag. I beiteområder skal beitedyr ha forrang og der skal det være lav terskel for uttak av rovdyr.

Ull er et miljøvennlig produkt med lange tradisjoner. Dagens priser for ullproduksjon er lav og stimulerer ikke til satsning på sauene som en ullproduksjon. Satsning på ull som et klima og miljøvennlig produkt bør styrkes og tilskuddsordningen for ullproduksjon bør økes. Det er også viktig å øke satsningen på markedsføringen av ull som et miljøvennlig produkt fra Norge, der man også har et meget god dyrevelferd.

6. Klimatiltak

Jordbruket sto for 8 % av de totale klimagassutslippene i landet. Et klimautvalg har foreslått tiltak som kan redusere utslippene i jordbruket. Tiltak i forbindelse med reduksjonen i utslipp av klimagasser må ikke gå ut over matproduksjonen i samiske områder.

Et av tiltakene som er foreslått for å redusere klimagasser er å bruke husdyrgjødsel i biogassproduksjonen. Det er få anlegg som er etablert i landet. Finansieringsordninger for klimainvesteringer må bedres. Bedre tilskuddsordninger for drenering og for behandling av husdyrgjødsel er tiltakene som kan redusere utslippene på sikt. Reduksjon i matsvinn både blant forbrukerne, matindustrien og dagligvarehandelen er et av tiltakene som er enklest å gjennomføre uten at det går ut over matproduksjonen. I dette ligger også å endre kravene til blant annet størrelse, utseende av frukt, bær og grønt.

Ordnningen med overvintringsskade er avvirket og innarbeidet i arealtilskuddet. Slik det fungerer i dag er den lite målrettet. De som får store overvintringsskader kommer dårlig ut med dagens ordning. Ordningen må gjeninnføres i sin opprinnelige form. Det har sammenheng med klimaendringer, som nå oftere forekommer i nord der tining og frysing fører til mer skade på enn tidligere.

7. Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling

Avtalepartene i jordbruket avvirket overføringen av 2,0 millioner kroner til Sametinget med virkning fra 2015. Overføringen må innføres på nytt og samtidig økes for å fremme arktisk landbruk og muligheter for å møte klimaendringene med tilpasningsstrategier. Disse midlene skal også kunne bøte på eventuelle negative konsekvenser av klimaendringene for næringa.

Produkter fra arktisk landbruk har et stort potensial både med tanke på kvalitet og som en merkevare fra arktiske områder. Det arktiske klimaet er både en ulempe og en fordel. Det positive med arktiske produkter er at de er mer smakfulle enn produkter produsert lenger sør i landet. Dette gjelder spesielt for grønnsaker og lammekjøtt. Det gjelder å legge til rette for å profilere og markedsføre arktisk landbruk.

Midlene vil kunne styrke produksjonen av lokal mat fra samiske områder. Det vil øke verdiskapingen på gårdene, og dermed sikre sysselsettingen i jordbruket og det materielle grunnlaget for samisk kultur. Med disse midlene vil Sametinget kunne videreføre sin innsats mot videreføring av lokal mat.

Sametingets midler har i mange saker vært av avgjørende betydning for at bøndene har valgt å bygge ut. Gjeninnføring av denne ordningen vil også være et ledd i satsningen på nordområdene.

8. Landbruk som samisk kulturbærende næring

I mange samiske områder er der småbruk som er for små til oppfylle kravene for å motta tilskudd som faller under landbruksavtalen. Dette er landbruk og dyrehold som har meget stor kulturverdi i samiske områder, og disse små gårdsbrukene viderefører en viktig tradisjonslære til kommende generasjoner. For samiske samfunn har disse gårdsbrukene stor verdi, både som kulturbærere og for å skape bolyst i bygdene.

Sametinget ber om at det overføres øremerkede midler for småbruk med stor kulturell verdi til sametinget, slik at sametinget kan tildele midler til slike bruk i samiske områder. Slike midler skal gå til ivaretagelse, videreføring og etablering av småbruk med stor kulturell verdi.

9. Veterinærinstituttet i nord

Sametinget krever at Veterinærinstituttet i nord sikres videre drift, og over tid styrkes med blant annet en ny obduksjonssal til lokalitetene i Tromsø.

De nordlige områdene med reindrift, landbruk, jakt og annen utmarksnæring er helt avhengig av et sterkt fagmiljø og gode fasiliteter for Veterinærinstituttet. Det må forventes at man i regionene har mulighetene til å jobbe effektivt med smittevern, dyrehelse og obduksjoner. Det er ikke akseptabelt at større dyr skal måtte sendes til Oslo for obduksjon.

Saken ble avsluttet 06.03.2019 kl. 15.45

Ášši/Sak 008/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 002/19	Nærings- og kulturkomiteen	Dato: 19.02.2019-21.02.2019
-----------------	----------------------------	-----------------------------

Klimaendringer og rettferdig utvikling

	Arkivsaknr. 19/619
--	------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget erkjenner at det må føres en tydelig klimapolitikk for å stoppe klimaendringer som truer alt liv på jorden. Utslippene av klimagasser må reduseres med 45 prosent innen 2030.

Vårt folk, det samiske folket, må bidra på linje med andre folk i verden. Vårt hjemland, Sápmi, og vår kultur, må forberede seg selv til å bli mer motstandsdyktig overfor klimaendringer. Våre tradisjonskunnskap må brukes aktivt i all klimaarbeid.

Det er viktig at klimarettferdighet vurderes før tiltak i urfolks områder planlegges. Urfolk har ikke skapt klimakrisen, da er det rimelig at utbygninger til fornybar energi i deres områder ikke iverksettes av stater eller andre før det berørte urfolket har gitt sitt frie og informerte forhåndssamtykke.

Samiske verdier som felleskap, solidaritet og samarbeid må vektlegges i arbeid med klimatilpasning i samiske områder. Verdier i de samiske språkene, samisk kultur, samiske næringer, likeverd, respekt for egen og andres kultur må finne sin naturlige plass når tilpasningsstrategier lages.

For å oppfylles Parisavtalens formål om tilstrebe at den globale temperaturstigningen begrenses til 1,5 grader, og for å sikre en bærekraftig utvikling i Sápmi så er Sametinget imot videre oljeleting og

oljeutvinning i Barentshavet. Sametinget er med den samme begrunnelsen imot at havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja åpnes opp for petroleumssøking. Sametinget anerkjenner samtidig at forbrenning av gassressurser vil være en del av overgangen til et framtidig lavslippssamfunn.

Regjeringen må settes av midler til klimafinansiering i samiske områder over Sametingets budsjett. Dette kan avklares gjennom ny budsjettordning. Det må settes av 10 millioner over reindriftsavtalen for reindriftsåret 2019/2020 for etableringen av et permanent klimafond. Liknende ordninger må vurderes for andre samiske næringer.

Sametingets fokus endres til arbeide mer direkte opp mot lokalsamfunns og urfolks plattformen under FNs klimakonvensjon. De internasjonale klimaforhandlingene nedprioriteres til fordel for implementering av Parisavtalen i urfolks områder, herunder i Sápmi. Sametinget støtter at Ms Dalee Sambo Dorough fra Alaska som er leder for Inuit Cirkumpolar Council (ICC) nomineres fra arktisk til å være et medlem i styringsgruppen til lokalsamfunns og urfolks plattformen. Til hennes varamedlem støtter vi at Mr Kuupik Kleist fra Grønland nomineres.

Næringslivet i Sápmi må gjøre aktsomhetsvurderinger overfor samisk kultur for sin aktivitet. Standarder og etiske retningslinjer for å nå FNs bærekraftsmål og beskytte urfolks rettigheter må følges. Sametinget minner om at menneskerettigheter er det første av 10 prinsipper i FNs Global Compact som er verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar.

Sametinget igangsetter et arbeid for å få egen virksomhet sertifisert som Miljøfyrtårn. Sametinget oppfordrer samtidig sine tilskuddsmottakere til å gjøre det samme. Sametinget vil legge til rette for at tilskuddsmottakerne motiveres til å bli Miljøfyrtårn.

Sametinget støtter Samerådets arbeid for å utvikle en samisk bærekrafts portal som har som mål å bidra til å framskaffe og formidle informasjon og kunnskap om FNs bærekraftsmål utfra et samisk ståsted. Sametinget vil bidra med økonomiske virkemidler, egen kompetanse og kapasitet til dette arbeidet. Det bør vurderes å opprette en grenseoverskridende tankesmie for klimaendringer og rettferdig utvikling i Sápmi.

Sametinget vil ta initiativ til at det utarbeides en rapport som konkretiserer hva klimaendringer vil bety for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv. anbefalinger knyttet til klimatilpasning, økt motstandsdyktighet for samiske samfunn, arbeidsliv/samisk kunnskap og klimafinansiering vil inngå i rapporten. Samiske forsknings- og kunnskapsmiljøer skal engasjeres i arbeidet med en slik klimarapport.

Nærings- og kulturkomiteen - 002/19

NKK - vedtak:

Innledning

Sametingets Kultur- og næringskomité har behandlet sak 002/19 Klimaendring og rettferdig utvikling, og fremmer følgende innstilling:

Forslag

Forslag fremmet av Senterpartiet Hans Ole Eira. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. og Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola stiller seg bak:

Forslag 1

Nytt 3. avsnitt:

Sametinget vil arbeide for en kretsløpøkonomi som ivaretar de globale bærekraftmålene.

Dagens økonomi, der evig vekst er målet, skaper ubalanse i samfunn og natur. I kretsløpøkonomi er målet redusert forbruk og økt livskvalitet.

Forslag fremmet av Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Sandra Andersen Eira, Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SåB) Jovna Vars Smuk, fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal og John Kappfjell, fra Senterpartiet Hans Ole Eira, fra Flyttsamelista Anders Somby Jr. stiller seg bak:

Forslag 2

Nytt 7. og 8. avsnitt:

Den norske stat har et ansvar for å forvalte evigvarende ressurser i havet etter «føre var» prinsippet. Marine ressurser danner grunnlag for bosetning i urfolksområder i et evighetsperspektiv. Industriell virksomhet som oppdrett, gruvedeponier i havet, oljevirkosomhet og industrielle utslipp, truer grunnlaget for evigvarende ressurser. Det må tas spesiell hensyn til slike ressurser i urfolksområder, da høsting av marine ressurser danner grunnlag for språk, kultur og videreføring erfarings basert kunnskap. Det må også legges større vekt på urfolkets egen erfaringsbaserte kunnskap ved utbygging av industriell virksomhet i og ved havene i urfolksområdene.

Klimaendringene og klimautslipp skaper store endringer i havet også i urfolksområder. Den enkelte stat har et ansvar for å sikre at urfolk kan drive og leve av ressursene som gjennom et evighetsperspektiv danner livsgrunnlag for bosetning og videreføring av deres kultur og tradisjoner. Det må satses mer på forebyggende forskning på hvilke konsekvenser miljøutslipp og klimaendringer får for urfolkets utøvelse av naturbaserte næringer. Regjeringen må settes av 10 millioner årlig i et permanent marint klimafond for klimatilak i samiske områder.

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet Arthur Tørfoss:

Forslag 3

Alternativt forslag erstatter rådets i sin helhet:

Sametinget konstaterer at storsamfunnet og FN har gått fullstendig av hengslene når det gjelder klimaendringer. Det er etablert en sannhet om at dagens klimaendringer er menneskeskapte, og at dersom vi ikke klarer å senke temperaturen på kloden går det rett vest for hele planeten.

Narrativet om menneskeskapte klimaendringer og konsekvensen av disse har skremt en hel generasjon av barn, som fremfor å se på fremtiden med optimisme og glede, nå, takket være klimahysterikere og alarmister, ikke ser en fremtid i det hele tatt. Alarmistene skremmer først barn og unge fra sans og samling, og bruker deretter de unges angst som sannhetsbevis for at noe må gjøres.

FN og parisavtalens har som klimamål om å begrense temperaturstigningen med 1,5 prosent innen 2030. Virkemiddelet er å redusere klimagassutslippene primært CO2 for å nå dette målet. Det er sametingets bestemte mening at selv om man skulle lykkes 100 prosent med alle tiltak, og alle land i verden bidrar maksimalt, vil ikke dette ha noen som helst målbar innvirkning på klimaet og klimaendringer.

Både basert på eget folks erfaringer, som et folk som alltid har levd tett på og i pakt med naturen, og

basert på all verdens forskning på klimaet på jorden gjennom historien, vet vi at klimaendringer alltid har foregått. Lenge før den første oljen ble tatt opp og brent var det flere grader varmere på jorden enn det er i dag. Det har også vært mye kaldere perioder i jordens historie. Klimaet og temperaturen på kloden har endret seg, og fortsetter å endre seg.

Fremfor å bruke mye ressurser på å påvirke klimaet, mener sametinget at vårt folk, det samiske folket, må forberede seg selv til å bli mer motstandsdyktig overfor klimaendringer. Våre tradisjonskunnskap må brukes aktivt i alt klimaarbeid. Mennesket har alltid tilpasset seg klimaet. Det vil vi fortsette med.

Samtidig er ikke sametinget motstander av det grønne skiftet. Å bruke energi mer effektivt, og å finne nye formere for energiproduksjon er viktig og riktig. Både fordi vi blir flere mennesker på jorden som ut i fra et menneskerettighetsperspektiv og et rettferdighetsperspektiv bør ha mulighet til den samme levestandard som vi i vesten har i dag. Men også fordi forskning og utvikling aldri blir feil, og sametinget støtter den norske stats satsing på all form for forskning.

Forslag fremmet av Partipolitisk uavhengig Tor Mikkola:

Forslag 4

Endringsforslag 3. avsnitt 2. setning

Urfolk har ikke skapt klimakrisen
endres til:
Urfolk har ikke alene skapt klimakrisen,

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 008/19

Forslag 5 - Representant Arild Pettersen Inga, Arbeiderpartiet

Sametinget vil ta initiativ til at det utarbeides en rapport som konkretiserer hva klimaendringer vil bety for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Anbefalinger knyttet til klimatilpasning, økt motstandsdyktighet for samiske samfunn, arbeidsliv/samisk kunnskap og klimafinansiering vil inngå i rapporten. Samiske forsknings- og kunnskapsmiljøer skal engasjeres i arbeidet med en slik klimarapport.

Sametinget erkjenner at det må føres en tydelig klimapolitikk for å stoppe klimaendringer som truer alt liv på jorden. Utslippene av klimagasser må reduseres med 45 prosent innen 2030.

Vårt folk, det samiske folket, må bidra på linje med andre folk i verden. Vårt hjemland, Sápmi, og vår kultur, må forberede seg selv til å bli mer motstandsdyktig overfor klimaendringer. Våre tradisjonskunnskap må brukes aktivt i all klimaarbeid.

Samiske verdier som felleskap, solidaritet og samarbeid må vektlegges i arbeid med klimatilpasning i samiske områder. Verdier i de samiske språkene, samisk kultur, samiske næringer, likeverd, respekt for egen og andres kultur må finne sin naturlige plass når tilpasningsstrategier lages.

Øvrige elementer fra Sametingsrådets innstilling forventer vi kommer tilbake til plenum etter at

klimarapporten foreligger.

Saken påbegynt 06.03.2019 kl. 15.45

Votering

Av 39 representanter var 36 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 3 ble forkastet med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 5 ble forkastet med 28 mot 8 stemmer
- Forslag 2 ble vedtatt med 28 mot 8 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 27 mot 9 stemmer
- Komiteens tilråding ble vedtatt med 27 mot 9 stemmer

Forslag 4 ble ikke fremmet

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Mathis Nilsen Eira, saksordfører	
2	Sandra Andersen Eira	
3	Nancy Porsanger Anti	
4	Nils Mikkelsen Utsi	
5	Arthur Johan Tørfoss	Piera Heaika Muotka Niko Valkeapää Kåre Olli
	Arthur Johan Tørfoss	
6	Arild Pettersen Inga	Runar Myrnes Balto Piera Heaika Muotka Anders Somby jr.
	Arild Pettersen Inga	
7	Ann-Elise Finbog	
8	Viktor Bomstad	
9	Lars Filip Paulsen	Piera Heaika Muotka Runar Myrnes Balto Isak Mathis O. Hætta
	Lars Filip Paulsen	
10	Runar Myrnes Balto	Arild Pettersen Inga Klemet Erland Hætta
	Runar Myrnes Balto	
11	Ronny Wilhelmsen	
12	Per Mathis Oskal	
13	Silje Karine Muotka	
14	Kåre Olli	
15	Piera Heaika Muotka	
16	Aina Kristine Kant	
17	Arild Pettersen Inga	

18	Ellinor Marita Jåma	
19	Márjá-Liissá Partapuoli	
20	Arild Pettersen Inga	
	Mathis Nilsen Eira	
	Lars Filip Paulsen, til forr. orden	
	Arild Pettersen Inga, til forr. orden	

SP - vedtak:

Sametinget erkjenner at det må føres en tydelig klimapolitikk for å stoppe klimaendringer som truer alt liv på jorden. Utslippene av klimagasser må reduseres med 45 prosent innen 2030.

Vårt folk, det samiske folket, må bidra på linje med andre folk i verden. Vårt hjemland, Sápmi, og vår kultur, må forberede seg selv til å bli mer motstandsdyktig overfor klimaendringer. Våre tradisjonskunnskap må brukes aktivt i all klimaarbeid.

Sametinget vil arbeide for en kretsløpøkonomi som ivaretar de globale bærekraftmålene.

Dagens økonomi, der evig vekst er målet, skaper ubalanse i samfunn og natur. I kretsløpøkonomi er målet redusert forbruk og økt livskvalitet.

Det er viktig at klimarettferdighet vurderes før tiltak i urfolks områder planlegges. Urfolk har ikke skapt klimakrisen, da er det rimelig at utbygninger til fornybar energi i deres områder ikke iverksettes av stater eller andre før det berørte urfolket har gitt sitt frie og informerte forhåndssamtykke.

Samiske verdier som felleskap, solidaritet og samarbeid må vektlegges i arbeid med klimatilpasning i samiske områder. Verdier i de samiske språkene, samisk kultur, samiske næringer, likeverd, respekt for egen og andres kultur må finne sin naturlige plass når tilpasningsstrategier lages.

For å oppfylles Parisavtalens formål om tilstrebe at den globale temperaturstigningen begrenses til 1,5 grader, og for å sikre en bærekraftig utvikling i Sápmi så er Sametinget imot videre oljeleting og oljeutvinning i Barentshavet. Sametinget er med den samme begrunnelsen imot at havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja åpnes opp for petroleumseting. Sametinget anerkjenner samtidig at forbrenning av gassressurser vil være en del av overgangen til et framtidig lavslippssamfunn.

Regjeringen må settes av midler til klimafinansiering i samiske områder over Sametingets budsjett. Dette kan avklares gjennom ny budsjettordning. Det må settes av 10 millioner over reindriftsavtalen for reindriftsåret 2019/2020 for etableringen av et permanent klimafond. Liknende ordninger må vurderes for andre samiske næringer.

Den norske stat har et ansvar for å forvalte evigvarende ressurser i havet etter «føre var» prinsippet. Marine ressurser danner grunnlag for bosetning i urfolksområder i et evighetsperspektiv. Industriell virksomhet som oppdrett, gruvedeponier i havet, oljevirkosomhet og industrielle utslipp, truer grunnlaget for evigvarende ressurser. Det må tas spesiell hensyn til slike ressurser i urfolksområder, da høsting av marine ressurser danner grunnlag for språk, kultur og videreføring erfarings basert kunnskap. Det må også legges større vekt på urfolkets egen erfaringsbaserte kunnskap ved utbygging av industriell virksomhet i og ved havene i urfolksområdene.

Klimaendringene og klimautslipp skaper store endringer i havet også i urfolksområder. Den enkelte stat har et ansvar for å sikre at urfolk kan drive og leve av ressursene som gjennom et evighetsperspektiv danner livsgrunnlag for bosetning og videreføring av deres kultur og tradisjoner. Det må satses mer på forebyggende forskning på hvilke konsekvenser miljøutslipp og klimaendringer

får for urfolkets utøvelse av naturbaserte næringer. Regjeringen må settes av 10 millioner årlig i et permanent marint klimafond for klimatiltak i samiske områder.

Sametingets fokus endres til arbeide mer direkte opp mot lokalsamfunns og urfolks plattformen under FNs klimakonvensjon. De internasjonale klimaforhandlingene nedprioriteres til fordel for implementering av Parisavtalen i urfolks områder, herunder i Sápmi. Sametinget støtter at Ms Dalee Sambo Dorough fra Alaska som er leder for Inuit Cirkumpolar Council (ICC) nomineres fra arktisk til å være et medlem i styringsgruppen til lokalsamfunns og urfolks plattformen. Til hennes varamedlem støtter vi at Mr Kuupik Kleist fra Grønland nomineres.

Næringslivet i Sápmi må gjøre aktsomhetsvurderinger overfor samisk kultur for sin aktivitet. Standarder og etiske retningslinjer for å nå FNs bærekraftsmål og beskytte urfolks rettigheter må følges. Sametinget minner om at menneskerettigheter er det første av 10 prinsipper i FNs Global Compact som er verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar.

Sametinget igangsetter et arbeid for å få egen virksomhet sertifisert som Miljøfyrtårn. Sametinget oppfordrer samtidig sine tilskuddsmottakere til å gjøre det samme. Sametinget vil legge til rette for at tilskuddsmottakerne motiveres til å bli Miljøfyrtårn.

Sametinget støtter Samerådets arbeid for å utvikle en samisk bærekrafts portal som har som mål å bidra til å framskaffe og formidle informasjon og kunnskap om FNs bærekraftsmål utfra et samisk ståsted. Sametinget vil bidra med økonomiske virkemidler, egen kompetanse og kapasitet til dette arbeidet. Det bør vurderes å opprette en grenseoverskridende tankesmie for klimaendringer og rettferdig utvikling i Sápmi.

Sametinget vil ta initiativ til at det utarbeides en rapport som konkretiserer hva klimaendringer vil bety for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Anbefalinger knyttet til klimatilpasning, økt motstandsdyktighet for samiske samfunn, arbeidsløshet/samisk kunnskap og klimafinansiering vil inngå i rapporten. Samiske forsknings- og kunnskapsmiljøer skal engasjeres i arbeidet med en slik klimarapport.

Saken ble avsluttet 06.03.2018 kl. 17.55

Ášši/Sak 009/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 001/19	Plan og finanskomiteen	Dato: 19.02.2019-22.02.2019
-----------------	------------------------	-----------------------------

Etiske retningslinjer for Sametingets politikere - revidering

	Arkivsaknr. 18/1783
--	-------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Plenumsledelsens forslag til innstilling:

Det settes inn en ny siste setning under punkt 14 i etiske retningslinjer:

«Varsler behandles i henhold til *Rutiner for håndtering av trakassering.*»

Rutiner for håndtering av trakassering

Overordnet

Sametinget har ansvar for det som skjer under møter som Sametinget arrangerer. Dette gjelder forutenom komité- og plenumsmøter, alle konferanser, seminarer og møter i regi av Sametinget.

Retningslinjene gjelder også når sametingsrepresentantene deltar i møter i regi av andre i egenskap av å være sametingsrepresentant.

Retningslinjene gjelder under møtene, men også i sosiale sammenhenger i forbindelse med møtene.

Dette betyr at om en sametingsrepresentant deltar i møter der vedkommende ikke representerer Sametinget på noen måte, så avgrenses Sametingets ansvar mot dette. Likevel oppfordres sametingsrepresentantene til å etterleve de etiske retningslinjene også i slike sammenhenger. Det samme oppfordres også sametingsoppnevnte medlemmer i styrer, råd og utvalg til å gjøre.

Formål

Formålet med disse retningslinjene er å gi en forutsigbarhet i håndteringen av slike saker, sikre likebehandling og sikre vern for trakasserte og de som varsler om trakassering.

Retningslinjene skal gjøres kjent blant sametingsrepresentantene for å forhindre trakassering og for å trygge den enkeltes rettigheter, også den som anklages for trakassering.

Trakassering

Trakassering, herunder mobbing, er begreper som må tolkes ut fra tid, miljø og kultur. Det viktigste kjennetegnet på at adferden er uønsket, uoppfordret eller fremsatt/gjennomført på en slik måte, er at den som blir trakassert/mobbet har vanskelig for å forsvare seg. Trakasserende oppførsel fører til ubehag, frykt, sorg, sinne eller frustrasjon og kan være både verbal og ikke-verbal.

Hva som oppleves som trakassering er subjektivt og det skal tas hensyn til den som opplever situasjonen.

I vurderingen av om en oppførsel/handling er trakasserende er f.eks. ulike maktforhold, negative holdninger til grupper, seksualisert sjargong, uklare grenser m.v. av betydning.

Særlig om seksuell trakassering

Seksuell trakassering er uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom. Seksuell trakassering kan være alt fra seksuelle kommentarer om kropp og utseende, til simulering av seksuelle bevegelser, klåing, tafsing, berøring til overgrep. Visning av bilder og videoer med seksualisert innhold vil også omfattes.

Eksempler på uakseptabel oppførsel

- Bruk av kallenavn, negative eller seksualiserte
- Kommentarer om kropp, jo mer seksuelle kommentarene er, jo verre er det
- Seksuelle tilnærmelser
- Uønskede invitasjoner og oppfordringer
- Å ta på andre på en seksualisert måte
- Å bruke sosiale medier med den hensikt å nedverdige og trakassere

Prosedyrer for behandling av varsler om trakassering

Grunnprinsipper for behandlingen

Taushetsplikt

Bare personer som har saklig grunn for å kjenne saken, eller som er involvert i saken som part eller saksbehandler skal få informasjon om sakens innhold.

Personvern

Personopplysninger skal behandles i tråd med den til enhver tid gjeldende personvernlovgivning.

Kontradiksjon

Den som påstås å stå bak trakasseringen skal gis innsyn i alle sider av saken. Vedkommende skal også gis rimelig tid til å uttale seg. Saksbehandlingen er skriftlig.

Forholdet til forvaltningsloven

Alle varsler skal journalføres og unntas offentlighet. Dette gjøres av hensyn til etterprøvbarhet og til de enkelte involverte i saken.

Ansvar for å ta imot og behandle varsel om trakassering

Plenumslederen har ansvaret for behandling av varsel om trakassering.

I særskilte tilfeller kan et oppnevnes en setteleder som har ansvaret for behandling av varsel.

Følgende opplysninger skal være med:

- Navn på fornærmede
- Navn på utøver av trakasseringen
- Sted, dato og klokkeslett for hendelsen
- Beskrivelse av trakasseringen

Avgrensning mot straffbare forhold

For hendelser som rammes av straffeloven, vil det være opp til den som er utsatt for hendelsen om saken skal anmeldes. Grunnholdningen er likevel at vold og alvorlige trusler skal anmeldes dersom den som er utsatt for det ikke motsetter seg det.

Hva skjer med varselet

Plenumslederen skal uten unødig opphold kontakte den som har varslet om trakassering og den som er utsatt trakassering. All relevant informasjon skal nedtegnes og journalføres. Dette gjelder også om det er andre enn den som har blitt utsatt for dette, som varsler om saken.

Plenumslederen skal uten unødig opphold kontakte den som skal ha stått bak trakasseringen. All relevant informasjon skal nedtegnes og journalføres.

Plenumslederen må holde alle parter i saken informert om hvordan saken håndteres videre. I og med at sametingsrepresentantene er folkevalgte og har ombudsplikt, kan ikke de fratas sitt verv som representant. Det er heller ikke tillatt å gjøre trekk i godtgjørelser. En videre håndtering av en varslingssak er derfor begrenset når det gjelder eventuelle reaksjoner.

Plenumslederen har ansvar for at alle involverte parter ivaretas på best mulig måte. Dette omfatter også rådgivning.

Plenumslederen skal i hver enkelt sak vurdere hvorvidt partiet/gruppen vedkommende det er varslet

om tilhører, skal informeres om varselet.

Partiene og gruppenes ansvar

Partiene og gruppene representert på Sametinget oppfordres til så langt som mulig å lage rutiner for håndtering av varsler om trakassering.

Retningslinjene er generelle og er ikke ment å være uttømmende.

Plan og finanskomiteen - 001/19

PFK - vedtak:

Plan- og finanskomiteens innstilling

Innledning

Sametingets plan- og finanskomite har behandlet sak 009/19 Etske retningslinjer for Sametingets politikere.

Forslag

Forslag 1

Forslag fremmet av Senterpartiet (Sp) Cecilie Hansen. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (Ap) Ronny Wilhelmsen, Synnøve Søndergaard, Tom Sottinen, Norske Samers riksforbund (NSR) Aili Guttorm, Tor Gunnar Nystad, Karen Anette Anti, Klemet Erland Hætta, Runar Myrnes Balto, Thomas Åhrén, Høyre (H) Lars Filip Paulsen, Fastboendes liste (GDS) Isak Mathis O. Hætta og Nordkalottfolket (NORD) Siw Line Thomassen stiller seg bak.

Tittel på rutine endres til: "Rutiner og prosedyrer for håndtering av trakassering".

Det settes inn en ny siste setning under punkt 14 i etiske retningslinjer: «Varsler behandles i henhold til Rutiner og prosedyrer for håndtering av trakassering.»

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig plenumsledelsens forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 009/19

Saken påbegynt 06.03.2019 kl. 17.55

Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble enstemmig vedtatt
- Komiteens tilråding ble enstemmig vedtatt

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Lars Filip Paulsen, saksordfører	
2	Ann-Elise Finbog	
3	Runar Myrnes Balto	
4	Tom Sottinen	
5	Ann Karin Kvernmo	
6	Piera Heaika Muotka	
7	Anders Somby jr.	
8	Kåre Olli	
9	Aili Guttorm	
10	Kjellrun Wilhelmsen	
11	Anne Henriette Reinås Nilut	
12	Lars Filip Paulsen, saksordfører	

SP - vedtak:

Det settes inn en ny siste setning under punkt 14 i etiske retningslinjer:

«Varsler behandles i henhold til *Rutiner for håndtering av trakassering.*»

Rutiner for håndtering av trakassering

Overordnet

Sametinget har ansvar for det som skjer under møter som Sametinget arrangerer. Dette gjelder forutenom komité- og plenums møter, alle konferanser, seminarer og møter i regi av Sametinget.

Retningslinjene gjelder også når sametingsrepresentantene deltar i møter i regi av andre i egenskap av å være sametingsrepresentant.

Retningslinjene gjelder under møtene, men også i sosiale sammenhenger i forbindelse med møtene.

Dette betyr at om en sametingsrepresentant deltar i møter der vedkommende ikke representerer Sametinget på noen måte, så avgrenses Sametingets ansvar mot dette. Likevel oppfordres sametingsrepresentantene til å etterleve de etiske retningslinjene også i slike sammenhenger. Det samme oppfordres også sametingsoppnevnte medlemmer i styret, råd og utvalg til å gjøre.

Formål

Formålet med disse retningslinjene er å gi en forutsigbarhet i håndteringen av slike saker, sikre likebehandling og sikre vern for trakasserte og de som varsler om trakassering.

Retningslinjene skal gjøres kjent blant sametingsrepresentantene for å forhindre trakassering og for å trygge den enkeltes rettigheter, også den som anklages for trakassering.

Trakassering

Trakassering, herunder mobbing, er begreper som må tolkes ut fra tid, miljø og kultur. Det viktigste kjennetegnet på at adferden er uønsket, uoppfordret eller fremsatt/gjennomført på en slik måte, er at den som blir trakassert/mobbet har vanskelig for å forsvare seg. Trakasserende oppførsel fører til ubehag, frykt, sorg, sinne eller frustrasjon og kan være både verbal og ikke-verbal.

Hva som oppleves som trakassering er subjektivt og det skal tas hensyn til den som opplever situasjonen.

I vurderingen av om en oppførsel/handling er trakasserende er f.eks. ulike maktforhold, negative holdninger til grupper, seksualisert sjargong, uklare grenser m.v. av betydning.

Særlig om seksuell trakassering

Seksuell trakassering er uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom. Seksuell trakassering kan være alt fra seksuelle kommentarer om kropp og utseende, til simulering av seksuelle bevegelser, klåing, tafsing, berøring til overgrep. Visning av bilder og videoer med seksualisert innhold vil også omfattes.

Eksempler på uakseptabel oppførsel

- Bruk av kallenavn, negative eller seksualiserte
- Kommentarer om kropp, jo mer seksuelle kommentarene er, jo verre er det
- Seksuelle tilnærmelser
- Uønskede invitasjoner og oppfordringer
- Å ta på andre på en seksualisert måte
- Å bruke sosiale medier med den hensikt å nedverdige og trakassere

Prosedyrer for behandling av varsler om trakassering

Grunnprinsipper for behandlingen

Taushetsplikt

Bare personer som har saklig grunn for å kjenne saken, eller som er involvert i saken som part eller saksbehandler skal få informasjon om sakens innhold.

Personvern

Personopplysninger skal behandles i tråd med den til enhver tid gjeldende personvernlovgivning.

Kontradiksjon

Den som påstås å stå bak trakasseringen skal gis innsyn i alle sider av saken. Vedkommende skal også gis rimelig tid til å uttale seg. Saksbehandlingen er skriftlig.

Forholdet til forvaltningsloven

Alle varsler skal journalføres og unntas offentlighet. Dette gjøres av hensyn til etterprøvnbarhet og til de enkelte involverte i saken.

Ansvar for å ta imot og behandle varsel om trakassering

Plenumslederen har ansvaret for behandling av varsel om trakassering.

I særskilte tilfeller kan et oppnevnes en setteleder som har ansvaret for behandling av varsel.

Følgende opplysninger skal være med:

- Navn på fornærmede
- Navn på utøver av trakasseringen
- Sted, dato og klokkeslett for hendelsen
- Beskrivelse av trakasseringen

Avgrensning mot straffbare forhold

For hendelser som rammes av straffeloven, vil det være opp til den som er utsatt for hendelsen om saken skal anmeldes. Grunnholdningen er likevel at vold og alvorlige trusler skal anmeldes dersom den som er utsatt for det ikke motsetter seg det.

Hva skjer med varselet

Plenumslederen skal uten unødig opphold kontakte den som har varslet om trakassering og den som er utsatt trakassering. All relevant informasjon skal nedtegnes og journalføres. Dette gjelder også om det er andre enn den som har blitt utsatt for dette, som varsler om saken.

Plenumslederen skal uten unødig opphold kontakte den som skal ha stått bak trakasseringen. All relevant informasjon skal nedtegnes og journalføres.

Plenumslederen må holde alle parter i saken informert om hvordan saken håndteres videre. I og med at sametingsrepresentantene er folkevalgte og har ombudsplikt, kan ikke de fratas sitt verv som representant. Det er heller ikke tillatt å gjøre trekk i godtgjørelser. En videre håndtering av en varslings sak er derfor begrenset når det gjelder eventuelle reaksjoner.

Plenumslederen har ansvar for at alle involverte parter ivaretas på best mulig måte. Dette omfatter også rådgivning.

Plenumslederen skal i hver enkelt sak vurdere hvorvidt partiet/gruppen vedkommende det er varslet om tilhører, skal informeres om varselet.

Partiene og gruppenes ansvar

Partiene og gruppene representert på Sametinget oppfordres til så langt som mulig å lage rutiner for håndtering av varsler om trakassering.

Retningslinjene er generelle og er ikke ment å være uttømmende.

Saken avsluttet 06.03.2018 kl. 18.30

Ášši/Sak 010/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 002/19	Plan og finanskomiteen	Dato: 19.02.2019-22.02.2019
-----------------	------------------------	-----------------------------

Sametingets årsmelding 2018

	Arkivsaknr. 18/5526
--	-------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametingets årsmelding 2018 er vedtatt i henhold til vedlegg 1.

Plan og finanskomiteen - 002/19

PFK - vedtak:

Innledning

Sametingets plan- og finanskomite har behandlet sak 010/19 Sametingets årsmelding 2018.

Merknader

Merknad 1

Merknad fremmet av Arbeiderpartiet (Ap) Ronny Wilhelmsen. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (Ap) Synnøve Søndergaard og Tom Sottinen stiller seg bak.

Oppnevning av reindrifststyret

Under konstitueringen av første plenum mars 2018 fremmet Arbeiderpartiet forslag om oppnevning av representanter til Reindrifststyret.

Flertallet stemte dessverre ned forslaget, og hindrer dermed samisk medbestemmelse og særlig selvbestemmelse. Slik blokkerer flertallet og Sametingsrådet forvaltningen av reindrifta, og setter viktig saksbehandling på vent.

Konsekvensene løftes over på den enkelte reineier, noe Arbeiderpartiets sametingsgruppe mener er uansvarlig.

Vi fremmet følgende forslag i anledning saken:

«For Arbeiderpartiet er reindrift en viktig urfolksnæring.

For å sikre reindrifsnæringens rammebetingelser er det viktig at samene er sterkt representert i reindrifststyret. Arbeiderpartiet ser at sammensetningen i nåværende reindrifststyre ikke er til samenes fordel.

Derfor er Sametingets representasjon særdeles viktig i et slikt fora.

Arbeiderpartiet vil at valg av representanter til reindrifststyret gjøres under dette plenum.

For å ivareta og styrke samisk representasjon og reindrifsnæringens interesser ber vi Sametinget om å velge 4 representanter med vara til reindrifststyret, og at Sametinget selv utpeker leder blant disse.

Forslag:

1. Oppnevning av representanter til reindrifststyret settes opp som sak fredag 9. mars.

2. Saken oversendes Sametingets valgkomité for innstilling til plenum.»

Etiske retningslinjer for samisk helseforskning

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er prinsipielt mot bruk av samiske etniske registre i helseforskning.

Vi presiserer at Sametingets valgmannstall kun skal brukes i forbindelse med sametingsvalg.

I Sametingsrådets forslag til innstilling til sak 68/18 sto det blant annet:

«Sametinget utreder mulighetene og vilkårene for eventuell registrering av samisk etnisitet i folkeregisteret og i de lovbestemte helseregistre.»

Arbeiderpartiet ba om å fjerne ovenstående tekst fra innstillingen, men ble dessverre nedstemt i plenum.

Samiske bokbussar

Det er beklagelig at Sametingsrådet og posisjonen på Sametinget går inn for å avvikle støtten til de samiske bokbussene.

Vi har ved flere anledninger frarådet dette på det sterkeste, da vi mener at de samiske bokbussene er et viktig tilbud for både å opprettholde og forsterke samisk språk, kultur og identitet. Bokbussar er et viktig kulturtilbud i Sápmi, og da spesielt hos de som bor i distriktene.

Merknad fra Arbeiderpartiets Sametingsgruppe til sak 49/18 Formidling av samisk litteratur:

«Formidling av samisk litteratur

Sametinget har innehatt forvaltningen av de samiske bok- og kulturbussar siden 2002, og disse har vært viktige samiske kulturinstitusjonar i de samiske samfunn.

Bok- og kulturbussene spiller en viktig rolle i formidlingen av samisk litteratur, samtidig som tilgang på annet bibliotek materiale gjøres tilgjengelig for et bredt publikum. Bok- og kulturbussar er også viktige møteplasser for brukerne.

Tiltaket med bok- og kulturbussene er i de fleste tilfeller grenseoverskridende samarbeid mellom kommuner, fylker og mellom nasjonalstatene Sverige og Finland. Dette samarbeidet gir en effektiv utnyttelse av de midler som tildeles kulturinstitusjonen.

Tjenestetilbudet med bok- og kulturbussene er et helårstilbud til den samiske befolkningen fra Hedmark og nordover, og er organisert til å gi jevnlig besøksfrekvens i utkantområdene. Arbeiderpartiet betrakter sametingsrådets forslag om nedleggelse av bokbussene som et sentraliseringstiltak, noe vi tar sterk avstand fra.»

Samisk medietilsyn

I sak 58/18 "Sametingsrådets redegjørelse om samiske medier" fremmet Sametingsrådet et ønske om å arbeide for å etablere eget samisk medietilsyn.

Arbeiderpartiet reagerte sterkt mot dette i desember 2018, og advarte Sametingsrådet mot å søke større innflytelse på samiske redaksjonelle medier.

Både Sálas (Samisk Forlegger og Avisforening) og redaktøren ved NRK Sápmi la seg på samme linje som Arbeiderpartiet hvor de anmodet Sametinget om å beholde dagens ordning.

Videre fikk Sametingsrådet en sterk reaksjon fra Sálas på ønsket sitt om å overta statens tildeling av mediestøtte til samiske medier. Sálas mente at formuleringen fra Sametingsrådet om "en armlengdes avstand" ikke her indikerte noen reell avstand, men heller en umiddelbar nærhet. Arbeiderpartiet er enig med vurderingen fra Sálas på det punktet.

Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019 ble samiske formål og Sametinget prioritert med en økning på 88 millioner kroner.

Herunder lå blant annet en oppstartsbevilgning på 10 millioner kroner til Beavváas sámi nasjonalteater.

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe laget et alternativt budsjett basert på dette, med blant annet 5 millioner kroner ekstra til samiske aviser

Her er prioriteringene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

Basert på Arbeiderpartiets forslag til Statsbudsjett 2019		
Midler til Sametingets disp		
Barnevern	1 000 000	Øremerket
Sametinget lønns og prisvekst	12 000 000	1. Se under
Etterslep lønns og prisvekst Sametinget	9 000 000	2. Se under
Digitale læremidler	13 000 000	
Bååstede	7 000 000	
Samiske barnehager	5 000 000	3. Se under
Investering nye bokbussar	4 000 000	4. Se under
Sum midler til sametingets disp.	51 000 000	
Midler til øvrige samiske formål		
Beavváas nasjonal teater oppstart	10 000 000	
Tilskuddssatser samisk oppl. grunnskole	17 000 000	
Samisk filmfond	5 000 000	
Samiske aviser	5 000 000	
Økning samiske formål Arbeiderpartiet	88 000 000	

Sametingets budsjettforslag 2019

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har andre prioriteringer enn sittende Sametingsråd, noe vårt endringsforslag til Sametingsrådets budsjettforslag 2019 også gjenspeiler.

Vi ønsker større fokus på areale rettigheter og kompetanseheving innen disse områdene internt på Sametinget. Arbeiderpartiet legger vekt på rettigheter, arealer og språk i Sápmi.

Tekst til postene 1 årsverk sjøsamisk- strategi kr 850 000 og Samiske rettigheter arealer kr 2 100 000:

Endringsforslag til Sametingsrådets budsjettfremlegg

Foreslåtte endringer			
	Nedtrekk		Pluss
5.8.4 Ovttas	250 000	1 årsverk sjøsamisk- strategi	850 000
6.2.1 Protect Sapmi	613 000	Samiske rettigheter arealer (3)	2 100 000
6.2.3 Søkerbasert tilskudd- areal/ressurs	1 600 000	Vaibmogiella barnehager/skoler	400 000
7.2.3 Gj.gang reindriftlov prosjekt	500 000	Tilskudd/stipend Duodji- søkerbasert	300 000
7.4.2 Kreative næringer- søkerbasert	200 000	8.3.5 Tana/Varanger museum	100 000
11.4.7 Int. urfolksarbeid prosjekt	300 000	8.3.5 Sjeltie	95 000
13.1.1 Politisk nivå rådet	600 000	8.3.5 Pitesamisk hus	150 000
		8.3.5 Sjøsamisk tun	34 000
		Samisk møteplass vesterålen	34 000
Sum totalt	4 063 000		4 063 000

Arbeiderpartiet vil fortsatt styrke satsingen på rettigheter, arealer og språk i Sápmi.

Budsjettforslaget synliggjør Arbeiderpartiets satsing.

«1. Oppfølging av samiske rettigheter og arealer

Sametinget må i større grad selv bygge opp kompetanse for å ivareta samiske rettigheter, samt ta ansvar for å bistå folket i spørsmål og saker om dette.

Sametinget er imot privatisering av kompetansen og ønsker at sametingsrådet skal ha hovedansvar for denne satsingen.

Lovfesting av sjøsamenes rettigheter, areale rettigheter, reindrift, jordbruk og utmarksbruk er viktige saker som krever høy grad av kompetanse.

Denne kompetansen må også gjøres tilgjengelig for folket slik at alle kan få nødvendig bistand uavhengig av personlig økonomi.

Det er naturlig at Sametinget tar dette ansvaret. I samisk forståelse er land, vann og sjø, ressursområder hvor man har høstet for å kunne overleve og skape små og store samfunn. Dette er naturgrunnlaget for samisk språk, kultur, identitet og samfunnsliv.

Kollektive rettigheter er viktige for den samiske befolkningen. Fellesskap og familie er en av grunnsteinene i vår kultur. Samiske interesser og rettighetshavere skal ha en reell mulighet til å bli konsultert for å kunne gi et fritt forhåndsinformert samtykke til planer og tiltak knyttet til areal- og ressursforvaltning.

· Prosjekter og tiltak som har som formål å yte juridisk bistand til samiske rettighetshavere i saker som må føres for domstolene og som er av prinsipiell karakter knyttet til ivaretagelse av land/sjø- og ressursrettigheter.

· Prosjekter og tiltak som har til formål å kartlegge bruken av eller informere om vektlegging av samiske sedvaner i forvaltningen, for eksempel i avgjørelser som gjelder bruk av utmark i forbindelse med tradisjonell høsting.

· Prosjekter og tiltak knyttet til veiledning og forundersøkelser for at noen med rettslig interesse fremmer krav om kollektive rettigheter overfor Finnmarkskommisjonen, herunder rettigheter i sjø- og fjordområder.

· Nettverk og organisasjoner som arbeider for anerkjennelse av land/sjø- og ressursrettigheter utenfor Finnmark (Samerettsutvalget).

· Lage strategier for å få en helhetlig gjennomgang av reindriften.»

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 010/19

Saken påbegynt 07.03.2019 kl. 09.00

Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Komiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Karen Anette Anti, saksordfører	
2	Ronny Wilhelmsen	Silje Karine Muotka Anders Somby jr. Runar Myrnes Balto
	Ronny Wilhelmsen	
3	Arthur Johan Tørfoss	Piera Heaika Muotka John Kappfjell Kåre Olli
	Arthur Johan Tørfoss	
4	Runar Myrnes Balto	John Kappfjell
	Runar Myrnes Balto	
5	Karen Anette Anti	Arild Pettersen Inga Klemet Klemetsen
	Karen Anette Anti	
6	Márjá-Liissá Partapuoli	
7	Sandra Andersen Eira	
8	Anders Somby jr.	Arild Pettersen Inga John Kappfjell
	Anders Somby jr.	
9	Viktor Bomstad	Ann-Elise Finbog
	Viktor Bomstad	
10	Anne Henriette Reinås Nilut	

11	Nancy Porsanger Anti	Piera Heaika Muotka
		Arild Pettersen Inga
		John Kappfjell
	Nancy Porsanger Anti	
12	Sandra Andersen Eira	
13	Ronny Wilhelmsen	Runar Myrnes Balto
		Piera Heaika Muotka
		Márjá-Liissá Partapuoli
	Ronny Wilhelmsen	
14	Henrik Olsen	
15	Kåre Olli	Márjá-Liissá Partapuoli
		Piera Heaika Muotka
	Kåre Olli	
16	Karen Anette Anti, saksordfører	

SP - vedtak:

Sametingets årsmelding for 2018 er vedtatt i henhold til vedlegg 1

Saken ble avsluttet 07.03.2019 kl. 10.55

Ášši/Sak 011/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 003/19	Plan og finanskomiteen	Dato: 19.02.2019-22.02.2019
-----------------	------------------------	-----------------------------

Endringer av finnmarksloven som følge av sammenslåing av Finnmark og Troms fylker

	Arkivsaknr. 18/1026
--	-------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget mener det som følge av Stortingets vedtak om sammenslåing av Finnmark og Troms fylker må foretas endringer av finnmarkslovens bestemmelser slik at begrepet Finnmark fylke endres til å vise til det geografiske området Finnmark.

Sametinget ser det som riktig at dersom fylkeskommunen er mottaker av utbytte fra Finnmarkseiendommen så må midlene komme innbyggerne i Finnmark til gode.

Sametinget mener at det må være opp til fylkeskommunen og Sametinget selv å avgjøre hvordan oppnevningen av styremedlemmene til Finnmarkseiendommen skal skje. Dette sikres ved at finnmarkslovens paragraf 7 endres slik at fylkestinget og Sametinget kan delegerer oppgaven om de ønsker det. Videre at paragraf 8 utgår, eventuelt endres til en bestemmelse om at styreoppnevningen skal skje slik at det sikres forankring i Finnmark. Med en slik løsning gis det en fleksibilitet som virker til at styreoppnevningen kan forankres i Finnmark. En slik endring vil være bedre enn dagens regel ved at den er i samsvar med det fylkeskommunale selvstyre, jf. Europeisk charter om lokalt selvstyre og kommuneloven §§ 1 og 2-2 gjeldende fra 1.1.2020. Videre vil denne løsningen og være i samsvar med det samiske folks rett til selvbestemmelse og Sametingets selvstendige stilling og myndighet til å gi bestemmelser om sin arbeidsordning, jf. SP artikkel 1, Urfolkserklæringen artikkel 3 og 4 og

sameloven §§ 2-12 og 2-14.

Sametinget vil påpeke at behovet for forslaget til endringer av finnmarksloven kommer som et resultat av en fylkessammenslåing uten støtte og tilslutning fra verken Finnmark fylkesting eller Sametinget, jf. Sametinget vedtak i Sak SP 030/18. Regionreformen med fylkessammenslåinger viser at det er nå er påtrengende nødvendig å følge opp Samerettsutvalget 2 om samiske land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark. Spørsmål om grunneierforvaltningen, styring av rettighetene til utmarksressursene og reelle muligheter for fastsetting av opparbeidede rettigheter ved dom må behandles samlet og helhetlig. Sametinget ber regjeringen om straks å sette i gang et slikt lovarbeid gjennom konsultasjoner med Sametinget.

Plan og finanskomiteen - 003/19

PFK - vedtak:

Plan- og finanskomiteens innstilling

Innledning

Sametingets plan- og finanskomite har behandlet sak 011/19 Endringer av finnmarksloven som følge av sammenslåing av Finnmark og Troms fylker.

Merknader

Merknad fremmet av Arbeiderpartiet (Ap) Ronny Wilhelmsen. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (Ap) Tom Sottinen og Høyre (H) Lars Filip Paulsen stiller seg bak.

Merknad 1

Regionreformen med fylkessammenslåinger viser at det er nå er påtrengende nødvendig å følge opp Samerettsutvalget 2 om samiske land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark. Spørsmål om grunneierforvaltningen, styring av rettighetene til utmarksressursene og reelle muligheter for fastsetting av opparbeidede rettigheter ved dom må behandles samlet og helhetlig. Sametinget ber regjeringen om straks å sette i gang et slikt lovarbeid gjennom konsultasjoner med Sametinget.

Forslag

Forslag fremmet av Norske Samers riksforbund (NSR) Runar Myrnes Balto og Senterpartiet (Sp) Cecilie Hansen. Komiteens medlemmer fra Norske Samers riksforbund Aili Guttorm, Tor Gunnar Nystad, Karen Anette Anti, Arbeiderpartiet (Ap) Ronny Wilhelmsen, Tom Sottinen og Høyre (H) Lars Filip Paulsen stiller seg bak.

Forslag 1

Nytt første avsnitt:

Sametinget minner om lovens formål, som er å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark fylke forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i fylket og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsniv. Dette grunnlaget skal ivaretas i arbeidet med justering av Finnmarksloven.

Forslag fremmet av Norske Samers riksforbund (NSR) Runar Myrnes Balto og Senterpartiet (Sp) Cecilie Hansen. Komiteens medlemmer fra Norske Samers riksforbund Aili Guttorm, Tor Gunnar Nystad og Karen Anette Anti stiller seg bak.

Forslag 2

Nytt 5 og 6 avsnitt:

Det forutsettes at Sametingsrådet vil komme tilbake til Sametingets plenum med en egen sak om en ny oppnevningemetode for Sametingets styrerepresentanter.

Sametinget viser til at kravet til kjønnsbalanse i styret vil sikres gjennom likestillings- og diskrimineringslovens § 28. Videre vil både reindriftas representant og kravet til at styremedlemmene må ha bosted i Finnmark fortsatt være sikret gjennom Finnmarkslovens § 7.

Forslag fremmet av Arbeiderpartiet (Ap) Ronny Wilhelmsen. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (Ap) Tom Sottinen og Høyre (H) Lars Filip Paulsen stiller seg bak.

Forslag 3

Nytt andre avsnitt som erstatter rådets:

Sametinget ser det som riktig at dersom det utbetales utbytte fra Finnmarkseiendommen så må midlene komme innbyggerne i Finnmark til gode.

Nytt tredje avsnitt som erstatter rådets:

Det må fortsatt være opp til fylkeskommunen og/eller kommunene i Finnmark å avgjøre hvordan de oppnevner sine styre- og varamedlemmer til Finnmarkseiendommen. Styre- og varamedlemmer skal være bosatt innenfor dagens geografiske grenser for Finnmark fylke for å kunne være valgbar. Sametingets styre- og varamedlemmer oppnevnes som idag.

Følgende beholdes i fjerde avsnitt, resten fremmes som merknad:

Sametinget vil påpeke at behovet for forslaget til endringer av finnmarksloven kommer som et resultat av en fylkessammenslåing uten støtte og tilslutning fra verken Finnmark fylkesting eller Sametinget, jf. Sametinget vedtak i Sak SP 030/18.

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 011/19

Merknad 2 - Arbeiderpartiet og Høyre v/representant Ronny Wilhelmsen

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte 4. desember 2018 på høring forslag til tekniske endringer av finnmarksloven som følge av sammenslåingen av Troms og Finnmark fylker. Departementet skriver selv i høringsnotatet: «Dette gjør det nødvendig å foreta endringer for å tilpasse finnmarksloven den nye fylkesinndelingen.». Sametinget registrerer derfor at saken er sendt ut på høring med grunnlag i fylkessammenslåingen og enkelte justeringer i forbindelse med dette.

Sametinget mener at det må være opp til fylkeskommunen og Sametinget selv å avgjøre hvordan oppnevningen av styremedlemmene til Finnmarkseiendommen skal skje. En slik mulighet oppnås ved at finnmarkslovens paragraf 7 endres slik at fylkestinget og Sametinget kan delegerer oppgaven om de ønsker det. Uavhengig av hvilken modell, organisering eller delegering fylkestinget og Sametinget velger skal valget av styremedlemmer og varamedlemmer til Finnmarkseiendommens styre fortsatt holdes som forholdsvalg som nevnt i kommuneloven § 37 dersom minst ett medlem av organet det gjelder krever det. Derfor ønsker ikke Sametinget å endre §8 i Finnmarksloven.

Merknad 3 - Nordkalottfolket v/representant Kjetil Romsdal

Finnmarksloven er basert på erkjennelsen av de historiske rettigheter man mener samer og befolkningen i Finnmark har til området. På folkemunne snakker man om å «å bli herre i eget hus». Da Finnmarksloven ble innført, var inndelingen av valgkretsene annerledes. Etter hvert som valgkretsene ble endret, har man nå fått et Sameting med flertall utenfor Finnmark fylke. 22 av 39 representanter er pr i dag ikke bosatt i Finnmark, en andel på 56 prosent. Fefos styrerepresentanter er dermed valgt av et sentralt organ med flertall utenfor fylket. Man ble aldri herrer i eget hus. Dette er helt klart i utakt med Finnmarkslovens intensjon.

Når Troms og Finnmark fylker slås sammen, får vi samme situasjon på fylket. Det nye storfylket vil få et flertall utenfor Finnmark, og om man viderefører ordningen som har vært på Sametinget, vil alle representanter være valgt av et flertall utenfor Finnmark. Det strider mot hele intensjonen bak Finnmarkseiendommen, og bryter ned tilliten FEFO har i befolkningen – en tillit som allerede er svært lav. Når lovens intensjon ikke er ivaretatt, bør det vurderes om hele Finnmarksloven bør tas til revidering.

Forslag 4 - Representant Arthur Tørfoss, Fremskrittspartiet

Alternativt forslag, erstatter rådets i sin helhet:
FEFO avvikles, og eiendommene overføres til de respektive kommuner fra og med 1.1.2020.

Forslag 5 - Representant Ronny Wilhelmsen, Arbeiderpartiet og Høyre

Nytt endret forslag

Nytt andre avsnitt som erstatter rådets:
Sametinget ser det som riktig at dersom det utbetales utbytte fra Finnmarkseiendommen så må midlene komme innbyggerne i Finnmark til gode.

Nytt tredje avsnitt som erstatter rådets:
Det må fortsatt være opp til fylkeskommunen og/eller kommunene i Finnmark å avgjøre hvordan de oppnevner sine styre- og varamedlemmer til Finnmarkseiendommen. Styre- og varamedlemmer skal være bosatt innenfor dagens geografiske grenser for Finnmark fylke for å kunne være valgbar.

Følgende beholdes i fjerde avsnitt, resten fremmes som merknad:
Sametinget vil påpeke at behovet for forslaget til endringer av finnmarksloven kommer som et resultat av en fylkessammenslåing uten støtte og tilslutning fra verken Finnmark fylkesting eller Sametinget, jf. Sametinget vedtak i Sak SP 030/18.

Forslag 6 - Representant Kjetil Romsdal, Nordkalottfolket

Sametinget mener at som følge av Stortingets vedtak om sammenslåing av Finnmark og Troms fylker, må det foretas endringer i Finnmarksloven. Det er spesielt to områder som må hensyntas:

1. Det må presiseres i bestemmelsene at Finnmark fylke endres til å vise det geografiske området Finnmark.
2. Man må sikre en demokratisk struktur som gjør at det er finnmarkinger selv som velger representanter til FEFO-styret.

Punkt 1 kan endres ved å justere formuleringene i § 1, til å vise til det geografiske området i «tidligere Finnmark fylke».

Sametinget foreslår videre at det gjøres endringer i § 7, hvor man i 2. avsnitt, etter 1. setning føyer inn setningen «Det er kun representanter som er bosatt i området som omfatter tidligere Finnmark fylke,

som kan foreslå, og votere ved valg av styrerepresentanter. Dette gjelder for både Sametinget og Troms og Finnmark fylke».

Dette følges også opp i forbindelse med forholdstallsvalget, og det foreslås å endre i §8. Det foreslås å føye til, etter 1. setning: «Forholdstallsvalget skal beregnes ut fra representanter som er bosatt i tidligere Finnmark fylke».

Sametinget ser det som riktig at dersom det utbetales utbytte fra Finnmarkseiendommen, så skal midlene komme innbyggerne i Finnmark til gode.

Støtte til merknad

Partipolitisk uavhengig v/representant Kåre Olli - støtter merknad 1 fra komiteen og merknad 2. Kautokeino fastboendesliste v/representant Isak Mathis O. Hætta støtter merknad 3.

Støtte til forslag

Representant Isak Mathis O. Hætta, Kautokeino fastboendesliste støtter forslag 6.
Representant Hans Ole Eira, Senterpartiet støtter forslag 1 og 2.

Saken påbegynt 07.03.2019 kl. 15.00.

Følgende representanter har bedt om habilitetsvurdering i sak 11/19:

Representant Kåre Olli, Partipolitisk uavhengig.
Representant Mathis Nilsen Eira, NSR.

Plenumsledelsens innstilling:

Representant Kåre Olli, Partipolitisk uavhengig - habil.
Representant Mathis Nilsen Eira, NSR - inhabil.

· Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.
Representantene dette angikk deltok ikke i behandlingen av habilitets spørsmålet.
Følgende varamedlem tok sete i plenum:

For representant Mathis Nilsen Eira møtte vararepresentant Ol Johan Gaup.

Votering

Av 39 representanter var 36 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 6 ble forkastet med 32 mot 4 stemmer
- Forslag 5 ble forkastet med 26 mot 10 stemmer
- Forslag 2 ble vedtatt med 22 mot 14 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 23 mot 13 stemmer
- Komiteens tilrådning ble vedtatt med 23 mot 13 stemmer

Forslag 3 ble ikke fremmet.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

Innlegg	Replikk
---------	---------

1	Ronny Wilhelmsen, saksordfører	
2	Piera Heaika Muotka	Lars Filip Paulsen
	Piera Heaika Muotka	
3	Arthur Johan Tørfoss	Silje Karine Muotka
	Arthur Johan Tørfoss	
4	John Kappfjell	Nora Marie Bransfjell
	John Kappfjell	
5	Kjetil Romsdal	Runar Myrnes Balto
		Isak Mathis O. Hætta
		John Kappfjell
	Kjetil Romsdal	
6	Runar Myrnes Balto	Tom Sottinen
		John Kappfjell
	Runar Myrnes Balto	
7	Ronny Wilhelmsen	Runar Myrnes Balto
		Klemet Erland Hætta
	Ronny Wilhelmsen	
8	Silje Karine Muotka	Ronny Wilhelmsen
		Tom Sottinen
		Klemet Erland Hætta
	Silje Karine Muotka	
9	Hans Ole Eira	
10	Nils Mikkelsen Utsi	
11	Anders Somby jr.	
12	Klemet Klemetsen	
13	Kåre Olli	Silje Karine Muotka
		Runar Myrnes Balto
	Kåre Olli	
14	Ronny Wilhelmsen	Silje Karine Muotka
		Klemet Erland Hætta
	Ronny Wilhelmsen	
15	Lars Filip Paulsen	
16	Isak Mathis O. Hætta	
17	Anders Somby jr.	
18	Silje Karine Muotka	
19	Kjetil Romsdal	
20	Klemet Erland Hætta	
21	Ronny Wilhelmsen, saksordfører	

SP - vedtak:

Sametinget minner om lovens formål, som er å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark fylke forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i fylket og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette grunnlaget skal ivaretas i arbeidet med justering av Finnmarksloven.

Sametinget mener det som følge av Stortingets vedtak om sammenslåing av Finnmark og Troms fylker må foretas endringer av finnmarkslovens bestemmelser slik at begrepet Finnmark fylke endres til å vise til det geografiske området Finnmark.

Sametinget ser det som riktig at dersom fylkeskommunen er mottaker av utbytte fra Finnmarkseiendommen så må midlene komme innbyggerne i Finnmark til gode.

Sametinget mener at det må være opp til fylkeskommunen og Sametinget selv å avgjøre hvordan oppnevningen av styremedlemmene til Finnmarkseiendommen skal skje. Dette sikres ved at finnmarkslovens paragraf 7 endres slik at fylkestinget og Sametinget kan delegerere oppgaven om de ønsker det. Videre at paragraf 8 utgår, eventuelt endres til en bestemmelse om at styreoppnevningen skal skje slik at det sikres forankring i Finnmark. Med en slik løsning gis det en fleksibilitet som virker til at styreoppnevningen kan forankres i Finnmark. En slik endring vil være bedre enn dagens regel ved at den er i samsvar med det fylkeskommunale selvstyre, jf. Europeisk charter om lokalt selvstyre og kommuneloven §§ 1 og 2-2 gjeldende fra 1.1.2020. Videre vil denne løsningen og være i samsvar med det samiske folks rett til selvbestemmelse og Sametingets selvstendige stilling og myndighet til å gi bestemmelser om sin arbeidsordning, jf. SP artikkel 1, Urfolkserklæringen artikkel 3 og 4 og sameloven §§ 2-12 og 2-14.

Sametinget vil påpeke at behovet for forslaget til endringer av finnmarksloven kommer som et resultat av en fylkessammenslåing uten støtte og tilslutning fra verken Finnmark fylkesting eller Sametinget, jf. Sametinget vedtak i Sak SP 030/18. Regionreformen med fylkessammenslåinger viser at det er nå er påtrengende nødvendig å følge opp Samerettsutvalget 2 om samiske land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark. Spørsmål om grunneierforvaltningen, styring av rettighetene til utmarksressursene og reelle muligheter for fastsetting av opparbeidede rettigheter ved dom må behandles samlet og helhetlig. Sametinget ber regjeringen om straks å sette i gang et slikt lovarbeid gjennom konsultasjoner med Sametinget.

Det forutsettes at Sametingsrådet vil komme tilbake til Sametingets plenum med en egen sak om en ny oppnevningemetode for Sametingets styrerepresentanter.

Sametinget viser til at kravet til kjønnsbalanse i styret vil sikres gjennom likestillings- og diskrimineringslovens § 28. Videre vil både reindriftras representant og kravet til at styremedlemmene må ha bosted i Finnmark fortsatt være sikret gjennom Finnmarkslovens § 7.

Saken ble avsluttet 07.03.2019 kl. 16.45

Ášši/Sak 012/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 002/19	Sametingets valgkomite	Dato: 06.03.2019-07.03.2019
-----------------	------------------------	-----------------------------

Valg av medlemmer til komiteene i Sametinget

	Arkivsaknr. 17/4028
--	-------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Valgkomiteens forslag til innstilling:

Sametingets valgkomite - 002/19

Forslag fra Norske Samers Riksforbund (NSR):

Karen Anette Anti går fra Plan- og finanskomiteen til Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen.

Nils M. Utsi går fra Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen til Plan- og finanskomiteen.

Anne Henriette Reinås Nilut går fra Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen til Plan- og finanskomiteen.

Thomas Åhrèn går fra Plan- og finanskomiteen til Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen.

Ann Karin Kvernmo går fra Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen til Nærings- og kulturkomiteen.

Sandra Márjá West går fra Nærings- og kulturkomiteen til Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen.

Forslag fra Áarjel-Saemiej Gielh:

Ellinor Marita Jáma går fra Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen til Plan- og finanskomiteen.

Aili Guttorm går fra Plan- og finanskomiteen og til Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen .

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe foreslår Bjørn Inge Mo som leder av Nærings- og kulturkomiteen.

VK - vedtak:

Valgkomiteens innstilling:

Plan- og finanskomité:

Cecilie Hansen, leder
Ronny Wilhelmsen, nestleder
Runar Myrnes Balto
Ellinor Marita Jáma
Tor Gunnar Nystad
Nils Mikkelsen Utsi
Anne Henriette Reinås Nilut
Klemet Erland Hætta
Tom Sottinen
Synnøve Søndergaard
Lars Filip Paulsen
Toril Bakken Kåven
Isak Mathis O. Hætta

Oppvekst,- omsorg- og utdanningskomité:

Márjá Liissá Partapuoli, leder
Jørn Are Gaski, nestleder
Piera Heaika Muotka
Gunn Anita Jacobsen
Thomas Åhrèn
Niko Valkeapää
Karen Anette Anti
Aili Guttorm
Elisabeth Erke
Kåre Olli
Kjellrun Wilhelmsen
Ann-Elise Finbog
Sandra Márjá West

Nærings- og kulturkomité:

Bjørn Inge Mo, leder
Nora Marie Bransfjell, nestleder
Mathis Nilsen Eira
Sandra A. Eira
Jovna Vars Smuk
Ann Karin Kvernmo
Hans Ole Eira

Anders Somby jr.
John Kappfjell
Arild Pettersen Inga
Arthur Tørfoss
Tor M. Mikkola
Inger Eline Eriksen Fjellgren

Sametingets plenum - 012/19

Saken påbegynt 08.03.2019 kl. 09.20

Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Mathis Nilsen Eira, saksordfører	

SP - vedtak:

Plan- og finanskommité:

Cecilie Hansen, leder
Ronny Wilhelmsen, nestleder
Runar Myrnes Balto
Ellinor Marita Jáma
Tor Gunnar Nystad
Nils Mikkelsen Utsi
Anne Henriette Reinås Nilut
Klemet Erland Hætta
Tom Sottinen
Synnøve Søndergaard
Lars Filip Paulsen
Toril Bakken Kåven
Isak Mathis O. Hætta

Oppvekst,- omsorg- og utdanningskommité:

Márjá Liissä Partapuoli, leder
Jørn Are Gaski, nestleder
Piera Heaika Muotka
Gunn Anita Jacobsen
Thomas Åhrèn
Niko Valkeapää
Karen Anette Anti
Aili Guttorm

Elisabeth Erke
Kåre Olli
Kjellrun Wilhelmsen
Ann-Elise Finbog
Sandra Márjá West

Nærings- og kulturkomitè:

Bjørn Inge Mo, leder
Nora Marie Bransfjell, nestleder
Mathis Nilsen Eira
Sandra A. Eira
Jovna Vars Smuk
Ann Karin Kvernmo
Hans Ole Eira
Anders Somby jr.
John Kappfjell
Arild Pettersen Inga
Arthur Tørfoss
Tor H. Mikkola
Inger Eline Eriksen Fjellgren

Saken ble avsluttet 08.03.2019 kl. 09.25

Ášši/Sak 013/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Søknad om permisjon - Inger Eline Eriksen Fjellgren

	Arkivsaknr. 19/635
--	------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Plenumsledelsens forslag til innstilling:

Inger Eline Eriksen Fjellgren gis permisjon fra vervet som sametingsrepresentant i perioden 01.02.19 – 03.10.19.

Sametingets plenum - 013/19

Saken påbegynt 08.03.2019 kl. 09.25.

Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Tom Sottinen, saksordfører	

SP - vedtak:

Inger Eline Eriksen Fjellgren gis permisjon fra vervet som sametingsrepresentant i perioden 01.02.19 – 03.10.19.

Saken ble avsluttet 08.03.2019 kl. 09.30.

Ášši/Sak 014/19	Sametingets plenum	Dato: 05.03.2019-08.03.2019
-----------------	--------------------	-----------------------------

Ášši/Sak 002/19	Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen	Dato: 19.02.2019-21.02.2019
-----------------	--	-----------------------------

Møteplan for Sametingets komite- og plenumsmøter 2020

	Arkivsaknr. 17/4838
--	-------------------------------

Vedlegg

Forslag og merknader

Plenumsledelsens forslag til innstilling:

Sametinget fastsetter følgende møteplan for Sametinget 2020.

Sametingets komitémøter og plenumsmøter første halvdel 2020:

Uke 8: 17. – 21. februar, komité

Uke 10: 2. - 6. mars, plenum

Uke 22: 25. - 29. mai, komité

Uke 24: 8. - 12. juni, plenum

Sametingets komitémøter og plenumsmøter andre halvdel 2020:

Uke 39: 21. - 25. september, komité og plenum

Uke 47: 16. – 20. november, komité

Uke 49: 30. november - 4. desember, plenum

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen - 002/19

OOUK - vedtak:

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteens innstilling

Innledning

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen har behandlet sak 002/19 Møteplan for Sametingets komite- og plenumsmøter 2020.

Forslag

Forslag fremmet av Senterpartiet Elisabeth Erke. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Ann Karin Kvernmo, Anne Henriette Reinås Nilut, Gunn Anita Jacobsen, Niko Valkeapää, Nils Mikkelsen Utsi og Piera Heaika Muotka, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Márjá-Liissä Partapuoli og fra Áarjel-Saemiej Gielh Ingo Meehte Danielsen stiller seg bak:

Forslag 1

Flytte foreslåtte uke 39 til uke 42

Forslag fremmet av Nordkalottfolket Kjellrun Wilhelmsen.

Forslag 2

Sametinget fastsetter følgende møteplan for Sametinget 2020.

Sametingets komitémøter og plenumsmøter første halvdel 2020:

Uke 10: 2. – 6. mars: komite og plenum

Uke 24: 8. – 12. juni: komite og plenum

Sametingets komitémøter og plenumsmøter andre halvdel 2020:

Uke 39: 21. – 24. september: komite og plenum

Uke 49: 20 nov – 4. desember, komite og plenum

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 014/19

Forslag 3 - Representant Arthur Tørfoss, Fremskrittspartiet

Møteplan 2020

Alle ukene kjøres som kombinerte komite- og plenumsuker, akkurat som septembersamlingen.
Uke 10: 2-6 mars
Uke 24: 8-12. juni
Uke 39: 21-25. september
Uke 49: 30- november – 4. desember

Forslag 4 - Representant Lars Filip Paulsen, Høyre

Møteplan for Sametingets komite- og plenumsmøter 2020

Sametingets komitémøter og plenumsmøter første halvdel 2020:

Uke 10: 2. - 6. mars, komité og plenum
Uke 22: 25. - 29. mai, komité
Uke 24: 8. - 12. juni, plenum

Sametingets komitémøter og plenumsmøter andre halvdel 2020:

Uke 42: 12. - 16. oktober, komité og plenum
Uke 47: 16. – 20. november, komité
Uke 49: 30. november - 4. desember, plenum

Støtte til komiteen forslag

Representant Anders Somby jr., flyttsamelista støtter komiteens forslag 1

Saken påbegynt 08.03.2019 kl 09.30.

Votering

Av 39 representanter var 33 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 32 mot 1 stemmer
- Forslag 2 ble forkastet med 29 mot 4 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 21 mot 12 stemmer
- Komiteens tilråkning ble vedtatt med 28 mot 5 stemmer

Forslag 3 ble ikke fremmet.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Elisabeth Erke, saksordfører	
2	Kjellrun Wilhelmsen	Aili Guttorm
		Piera Heaika Muotka
		Niko Valkeapää
	Kjellrun Wilhelmsen	
3	Lars Filip Paulsen	Piera Heaika Muotka
		Márjá-Liissá Partapuoli
		Ann Karin Kvernmo

	Lars Filip Paulsen	
4	Anders Somby jr.	
	Kjellrun Wilhelmsen til forr.orden	
5	Jørn Are Gaski	
6	Ann-Elise Finbog	
7	Arthur Johan Tørfoss	
8	Kjellrun Wilhelmsen	
9	Hans Ole Eira	
10	Jørn Are Gaski	
11	Márjá-Liissá Partapuoli	
12	Kåre Olli	
13	Runar Myrnes Balto	
14	Kjellrun Wilhelmsen	
15	Kurt Wikan	
16	Márjá-Liissá Partapuoli	
17	Elisabeth Erke, saksordførere	

SP - vedtak:

Sametinget fastsetter følgende møteplan for Sametinget 2020.

Sametingets komitémøter og plenumsmøter første halvdel 2020:

Uke 8: 17. – 21. februar, komité

Uke 10: 2. - 6. mars, plenum

Uke 22: 25. - 29. mai, komité

Uke 24: 8. - 12. juni, plenum

Sametingets komitémøter og plenumsmøter andre halvdel 2020:

Uke 42: 12. - 16. oktober, komité og plenum

Uke 47: 16. – 20. november, komité

Uke 49: 30. november - 4. desember, plenum

Saken ble avsluttet 08.03.2019 kl. 10.40

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karasjok, 05.03.2019 - 08.03.2019

Plenumsledelsen

Tom Christer Sottinen
leder

Tor Gunnar Nystad
nestleder

Aili Guttorm

Kåre Olli

Thomas Åhren